AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AKBANKAKBANKAKBANKAKBANKAKBAN AKBANKAKBANKAKBANKAKBANKAKBANK

1955 İKRAMİYELERİ:

YARIM MİLYON LİRA

EV, PARA,
İRADLI APARTMAN

ŞUBAT SONU

60.000 Lira

Her 150 liraya bir iştirâk hakkı

AKBANK

AKBANKAKBANKAKBANKAKBANKAKB AKBANKAKBANKAKBANKAKBANKAKBANK

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

B. *M. M. arkası Ardıç Sok,*
Desen Matbaası — Ankara
P. K. 582 — Tek *18992*

Fiyatı: 60 kuruş

İmtiyaz sahibi :

Metin TOKER

Yazı işlerini fiilen idare eden :

Cüneyt ARCAYÜREK

Ressam :

İzzet ÇETİN

Karikatür:

TURHAN

Fotoğraf :

ASSOCIATED PRESS
ZÜHTÜ ÖVEN

Kapak Fotoğrafı: Hüseyin EZER

Klişe :

Cemal YENAR

Abone Şartları :

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

İlân Şartları :

4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira

Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

Dizildiği ve Basıldığı yer:

Desen Matbaası - Ankara

Kapak Resmimiz

Kasım Gülek

Amerikaya giden adam

Kendi aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları

Aşağıda okuyacağınız cümleler bir gazete başlığıdır :

Polise karşı gelen millet-vekili hatasını kabul etti

Firuzan Tekil trafik memurlarından af diledi, Muzaffer Acar'la barıştı ve onun eski vazifesine iadesini istedi

(Vatan —18 Ocak 1955)

Bu da başka bir gazete baslığı:

Muzaffer Acar eski işine iade olunuyor

Mebus F. Tekil komiser muavininden özür dilediği için mesele kapandı

(Hürriyet —18 Ocak 1955)

Hadise suydu: İstanbul mebusu Firuzan Tekil bir plâka meselesinden Trafik Müdürlüğü komiser muavinlerinden Muzaffer Acar ile çatışıyor, hadise gazetelere aksediyor. Mebus haksızdır, zira otomobilindeki plâka ile İstanbul sokaklarında dolaşmağa selâhiyeti yoktur. Taraflar, karakolda barışıyorlar.

Buraya kadar iyi.. Fakat vilâyet ne karar veriyor? Muzaffer Acarı isinden alıyor ve Fatihteki bir karakola veriyor. Neden? Zira vali mebus Firuzan Tekilin kızdığını zannediyor ve kendisini Devletin valisi olmaktan ziyade Demokrat Partinin valisi bildiğinden -—İşin tuhafı, kendisini o mevkie getiren de Halk Partisidir— haklı memuru bir nevi cezalandırıyor. İşte memur teminatı...

Diyelim ki buraya kadar da iyi.. Fakat Firuzan Tekil kızmadığı gibi, üzülmüştür de. Trafik Müdürlüğünde gördüğü Muzaffer Acarı öpüyor ve validen «onun eski vazifesine iadesini istiyor». Bu sefer komiser muavini, tekrar vazifesi başına dönüyor.

Affedersiniz ama bazı kimseler bizim kabile hayatı yaşadığımızı mı zannediyorlar?

Eğer Muzaffer Acar hikâyesi bir istisna teşkil etseydi, ses çıkarmak hemen hiç kimsenin hatırından geçmezdi. Nihayet insanlar da yanılabilirler ve hata isleyebilirler. Nitekim, bahis mevzuu trafik memurunu yerinden edenlerin de böyle bir gafa kurban gittikleri ileri sürülebilir. Ama, durum bu mudur? Muzaffer Acar hâdisesi, bizi üzen tek hâdise midir?

Bakınız, iktidar partisine bağlılığından şüphe edilemeyecek üstelik fıkra muharrirlerimizin' en iyilerinden biri olan Adviye Fenik aynı mevzuda Zafer'de —evet, iktidarın organı olan Zafer'de— ne diyor:

«Ancak, yazımı bitirmeden bir çift söz de benden:

Bir anlaşmazlık manya olur; bir başkası fayrap olur; mesele burada doğu.

Asıl, hoşa gideceğim diye pek hoş görümiyen *bu gibi değiştirmelere meydan veren zihniyet yok mu. iste o manya oldu mu,* siz *ona bakın!*

Meselâ, sayın mebusumuz, o memuru kucaklayıp öpmeseydi, bu is manya olacak mıydı? Si» ondan haber verin!

Olacaktı, deyin de, içimize su serpilsin, olmaz mı sayın Vali Bey?»

Mayna lâfı, İstanbulun sevimli valisi Dr. Gökaya aittir. Kendisi, buhâdise hakkında malumat rica eden gazetecilere isin mayna olduğunu söylemiştir.

Hakikaten bahis mevzuu olan, insanlardan ziyâde zihniyettir ve bu zihniyetin —ki mevcudiyetini inkâra imkan yoktur— zararları artık arsa çıkmış bulunmaktadır. Bu zihniyetin kurbanları sadece iktidara değil, millete kötülük etmektedirler. Şarklılıktan —Fena manasile şarklılık-kurtulmak için bunca gayret gösterirken böylece eteğimizden çekilmek hoşumuza gitmiyor. Memurlar elbette ki cezalandırılır. İcap ederse başka yere tayin de edilebilirler. Ama bunların rasyonel sebepleri olmak lâzımdır. Yoksa, bir mebusu kızdırdığını zannettiğin memura cefa, bir mebusu memnun ettiğini sandığın memura sefa.. Böyle is olmaz. İdare âmirleri bu şekilde davranırlarsa memurlarının itimat beslemelerine imkân kalmaz. Hoşa gitmek, herkesin sevdiği şeydir. Vali hoşa gitmek ister de komiser istemez mi? Ama, valinin hoşa gitmek için kullandığı usulleri komiser de, muavini de, bekçi de kullanırsa o zaman hepsi dev, letin değil şahısların memuru haline gelirler.

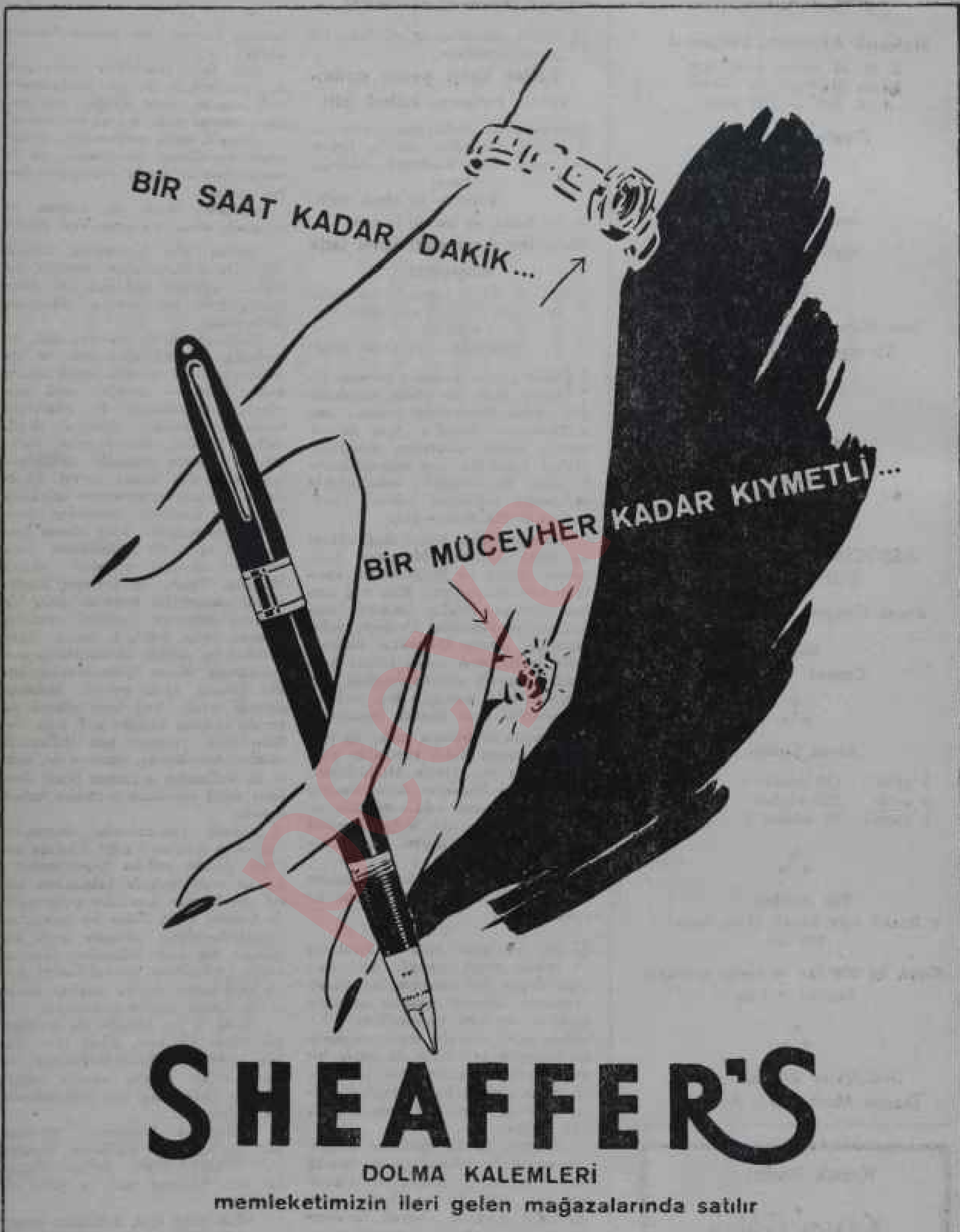
Yüksek makamlarda oturmanın bir takım icapları vardır. Oralara geçenler küçük yollara başvurmamalılar ve maiyetlerinde çalışanlara misal olmalıdırlar. Kanunlar çerçevesinde hareket ettiği hakle bir memurun cezalandırıldığım görenler artık kanunları tek âmir bilmezler. Bundan sonra mebusların otomobillerini trafik kaidelerine riayete mecbur etmeye hiç kimse cesaret gösteremez.

Hattâ iş bu kadarla da kalmaz. Bir takım kimseler, âdeta tabu haline girerler. Milletvekillerinin dokunulmazlığı kanun yazının hatırına bile getirmediği bir dokunulmazlık şeklini alır.

Doğrusunu isterseniz, maalesef fiili durum da hakikaten bundan pek farklı değildir. Yalnız Muzaffer Acar hâdisesi yeni bir işaret olmuştur.

Allah rızası için, bırakalım yaranma gayretini...

Saygılarımızla
AKİS

BİR SAAT KADAR DAKİK...
BİR MÜCEVHER KADAR KIYMETLİ...
SHEAFFER'S
DOLMA KALEMLERİ
memleketimizin ileri gelen mağazalarında satılır

Demokrasi

Bahar artık yaklaşıyor mu?

Günler var ki Zafer gazetesinin mutedil okuyucuları, derin bir nefes aldılar: hava Yumuşamaya yüz tutmuştu. Daha doğrusu, iktidar partisinin resmi organı en ufak tenkid sesi yükseltene karşı toplarına ateş açtırmıyordu. Bilâkis, sütunlarını dış politikaya tahsis ediyor ve hükümetin müsbet bir faaliyetinden bahsediyordu.

Gene günler var ki Halkçı gazetesinin okuyucuları, Nihad Erimin kalemiyle 1950 den bu yana iktidar ile muhalefet arasında yer alan buzların çözüldüğünü, hatta o kadar çözüldüğünü ki vıcık vıcık bir faal aldığını görüyorlardı.

Meteoroloji bültenleri ile siyasi bültenler aynı havayı haber veriyorlardı: lodos! Bu, uzun zamandan beri beklenilen bir baharın artık gelmek üzere okluğunu mu haber veriyordu? Ancak, ortadan kalkan gerginlikti. Gerginliğin sebepleri ise bakiydi. Yumuşama, muhalefetten geliyordu. İktidar, sadece sertlikten vaz geçmişti. Bu, bir anlaşma için zemini müsait hale getiriyordu. Ama anlaşmaya ihtiyaç, her zamankinden fazlaydı. Zira hakimlerin teminatsızlığından Demokrat Partinin Meclis gurubu bile şikâyetçiydi; Basın kanununun sertliğinden o kadar can yanmıştı ki hem Demokrat, hem de Halkçı mebuslar tâdil teklifleri hazırlıyorlardı; Hüseyin Cahid Yalçın hapishanede değil hastahanedeydi ama fiden susturulmuştu; sonra, her zaman unutulan bir acı nokta vardı: Cumhuriyetçi Millet Partisinin mesulleri yazdıkları yazılardan dolayı ayni basın kanunu ile mahkûm edilmişlerdi, bunların içinde bulunan General Sadık Aldoğanın yası Yalçının yaşından pek çok az değildi ve general hapishanede hastalanmıştı, zaten bu partinin genel idare kurulu azalarından hemen ekserisi mahkûmdu; iktidar organı sertlikten vaz geçmişti, ancak bunun bir işe yaraması için durumun memlekete duyurulması lâzımdı; Maarif Vekili hâlâ hoşuna gitmeyen profesörü kürsüsünden indirmek hakkına sahipti. Gerçi iktidar, bu selâhiyetlerini kullanmayı kesmişti, fakat bunun rejim için esaslı bir teminat olmaktan çok uzak bulunduğu aşikârdı. Yarın, aynı silâhların ele alınmayacağı nereden malûmdu? İşte, Ankaradaki siyasi çevrelerin gözden uzak bulundurmadıkları bunlardı.

Hazım sessizliği mit

*B*ir takım kimseler hâdiselere bakıp, iktidarın bir hazım safhasına geçtiğini ileri sürmektedirler. Doğrusu istenilirse iktidarın bazı mensuplarının bu temayülde oldukları da bilinmektedir. Bunların tezi şudur: «Olan olmuştur. Yapılanlar üzerinde durmakta manâ yok. Biz, istikbale bakalım. Partilerarasında

Türk - Amerikan dostluğu

Kasım GÜLEK

Türk - Amerikan dostluğu dünyanın beğendiği ve gıpta ettiği bağlardan biridir. İki millet arasında tarihi benzerlikler vardır. Her ikisi de bir millî mücadele ile istiklâllerine kavuşmuşlarda. İki devletin kurucusu büyük adamlar da, Atatürk ve Washington'a, «Memleketinin babası» adı verilmiştir.

İnhitat devrimizde, bütün emperyalist devletler Türkiyeyi paylaşmak için üzerimize üşüşürken, Amerika bunlara katılmamıştır.

Tarih boyunca, iki milletin münasebetleri daima dostça olmuş, münasebetlerin kesildiği I. dünya harbinde bile birbirilerine harp ilân etmemişlerdir. Hele mütareke devrinde bir istilâ ve kin âleminin Türkiyeye saldırdığı bir devirde Amerika hakseverliğile ve dostluğuyla nadir ışıklarımızdan biri olmuştur.

İki millet karakter itibariyle de birbirine çok benzer. Her ikisi de büyük imkânları olan memleketlerini geliştirmek için akıncı ruhu ile çalışmak zorundadır, sözden ziyade işe önem verir, açık yüreklidir. Milletlerin ruhi yakınlığını anlamanın yollarından biri mizahlarım mukayese etmektir. Nasreddin Hocayı en iyi anlayan yabancılar Amerikalılardır. Amerikan mizahında hoca ile karısını andıran şahsiyetler çoktur.

Türk • Amerikan dostluğunun temeli sade iki milletin tarih ve karakter benzerliğine dayanmaz. Bu dostluğun en sağlam temeli iki milletin kader birliği etmesindedir. Bugünkü dünya durumunda Türkiye ve Amerika kader birliği etmişlerdir. Gerçekten, Amerika için Türk gibi sağlam, sözünün eri, ahdına vefalı bir dost ne kadar kıymetli ise, Türkiye için de hürriyet, demokrasi, insan hakları uğruna en büyük fedakârlıkları göze alan idealist Amerikanın ittifakı o derece kıymetlidir. Türkiye dünyadaki şerefli yerini sadece stratejik balomdan kilit noktalarından birini azimle savunma kararında olmasından almaz. Türkiyeye dünyada ve bilhassa Amerikada öğünülecek mevkiini sağlayan hürriyet ve demokrasi yolunda yaptığı hamlelerdir. Ancak bu yolda gerilememek, daima ileri gitmekle Türkiye dünyada kazandığı hayranlık ve itibarı muhafaza edebilir.

Amerikan yardımı, Türk - Amerikan, dostluğunu kuvvetlendirmiştir.

II. dünya harbinden beri muhtelif adlarla bir çok memleketlere yapılan Amerikan yardımı dünyada yepyeni bir hâdisedir. Karşılık, fayda ve imtiyaz beklemeyen bu yardımın felsefesi tarihte yeni bir anlayış ve uzak görüş ifade eder. 1947 de Truman doktrini ile başlayan Amerikan yardımına bütün Türk milleti müteşekkirdir. Askeri maksatlarla başlayan bu yardımın, daha ilk sene bir kısmı yollara ayrılmıştı. 1948 de Amerika ile yardım anlaşması imzalandı ve yardım işi düzene girdi. O vakittenberi askerî sahalar dışında karayollarına yardım devam etmiş, zirai aletlerden tutunuz da sanayi, (Karabük, makina kimya sanayii) maden işleri, demiryolları, Umanlara ve nihayet bu yıl buğday imaline kadar çeşidi sahalara yardım yöneltilmiştir. Ziraatimizde hakiki mânada makineleşme Amerikan yardımı ile başlar. Şimdiye kadarla yardım yekûnu yuvarlak rakamla bir milyar askerî 500 milyon iktisadî olmak üzere bir buçuk milyar dolan bulmuştur. Haddi zatında küçümsenmeyecek olan bu rakam, başka milletlere edilen yardıma nisbetle çok azdır. Gerçekten Portekiz ve İzlanda müstesna, Türkiye en az yardım gör müştür.

Türkiyeye edilen yardımın, yerine sarfedildiğinde herkes müttefiktir. Amerika umumî efkârı, resmî makamlar görüşlerini şöyle hülâsa ediyorlar: «Türkiye'ye verilen her dolar en yerinde sarfedilen dolardır.»

Türkiye'de bütün siyasî partilerin birlik oldukları fikir şudur: «Amerikan yardımı azdır. Artırılmalıdır.»

Verme, yardım etme sanatı çok zordur. Verenin en iyi niyetlerine rağmen çok kere yardım görenden teşekkürle mukabele görmez. Hür dünyanın hemen her tarafına ettiği yardımlara rağmen, bu yardımdan faydalanan milletlerin bir çoğunda Amerikaya karşı, en hafif tabiriyle bir soğukluk var. Türkiye bu bakımdan büyük istisna teşkil eder. Türkiye'de Amerika'ya karşı soğukluk değil, ancak dostluk vardır. Türk - Amerikan dostluğunun en sağlam tarafı, iktidardaki partilerin ve hükûmetlerin değil, iki milletin birbirine karşı duyduğu dostluğa dayanmasındadır. Her iki millette de hangi si* yasî parti iktidarda olursa olsun iki millet arasındaki dostluk devam edecektir.

Bugün esaslı temellere dayanan Türk - Amerikan dostluğu iki milletin birbirini daha yakından tanıması ile gün geçtikçe gelişecektir.

İnönü - Menderes
Bis!

işbirliği ve yumuşak hava bugün memnunsuzluk uyandıran hâdiselerin tekerrürüne mani olacaktır. Hakikaten Zaferin Cumhuriyet Halk Partisi tebliğini hiç tefsir etmemiş olması, ancak ikinci sınıf iktidar gazetelerinin — Türk Sesi gibi — bazı tenkitler yapmış olmaları, nihayet bütün dikkatlerin başvekilin Orta Şark seyahati üzerine çevrilmiş . bulunması calibi dikkat görülmektedir. Halbuki rejimin, her şeyden evvel esaslı teminata ihtiyacı ve demokrasimizin «alaturka demokrasi», yani şahısların asap cihazlarile alâkalı bir demokrasi olmaktan çıkıp başında sıfat bulunmayan bir demokrasi haline gelmesi lüzumu ortadadır.

Nitekim, gene Demokrat Parti içinde başka ve selâihiyetli çevreler istenilen teminatların ancak yumuşak bir hava içinde getirilmesini mümkün gördüklerindendir ki memnunluk duymaktadırlar.

Muhalefet içinde cereyanlar

M uhalefet denince, hele şu son günlerde akla gelen sadece ve sadece Cumhuriyet Halk Partisidir; Öteki iki muhalefet partisinin, Cumhuriyetçi Millet Partisinin ye Türkiye Köylü Partisinin sesi hemen hiç çıkmamaktadır ve zaten bunların memleket içinde tekabül ettikleri fikir de yaygın değildir.

Cumhuriyet Halk Partisine gelince, iktidarla işleri olan bazı, çevreler kendi «acil meseleleri» hal yoluna girsin diye partilerini vakıalar üzerinde uyuşmaya, sadece istikbali düşünmeye, prensipleri şimdilik bir kenara bırakmaya teşvik etmektedirler. Bu gibiler, son günlerde, sanki bir ilhamı rabbaniye mazhar olmuşlar ve aşırı mutedil kesilmişlerdir. Seçimlerin neticeleri hakkındaki fikirleri bir acaip fikirdir. Kanaatlerince millet, Demokrat Partinin demokrasimizin duraklaya duraklaya yürümesi gerektiği tezini reyile tasvip etmiştir. Bu bakımdan, şimdi Cumhuriyet Halk Partisi de hakkın sesi olan bu halk sesine kulak vermeli ve demokrasimizin duraklaması icap ettiğine inanmalı, ona göre davranmalıdır.

Bir defa Demokrat Partinin demokrasimizin duraklaya duraklaya yürümesi gerektiği yolunda bir tezi milletin tasvibine sunduğu • sadece bahis mevzuu Halkçıların hayalhanesinde bir hakikattir. Aslında ne Demokrat Parti böyle bir tezi müdafaa, ne de seçmenler onu tasvip etmişlerdir. Tasvip bile etmiş olsalar bu, Cumhuriyet Halk Partisinin kanaatini değiştirmesini mi icap ettirir, yoksa seçmenleri kendi kanaatinin doğruluğuna inandırmağa çalışmasını mı? Birinci şıkta, ortada elbette ki siyasi parti ve siyasî mücadele diye bir şey kalmazdı..

Nitekim, bu görüş Cumhuriyet Halk Partisi Meclisinde iltifat görmemiş; hele tezin âlemdarlığını yapanların gayesi ve maksadı lüzumundan fazla açık olduğundan teklif süratle reddedilmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi içinde, bunun tamamile aksi inançta müfritler ise kuvvetli bir hizip teşkil etmektedir ve bunlar daha ziyade teşkilâtta yer almaktadırlar. (Bunlara kalırsa, sonuna kadar sertliği muhafaza etmek, iktidarı yıpratmak lâzımdır ye seçimleri kazanmanın yolu budur. İktidarı methetmek, muhalefet safları içinde çözüntüye yol açar. Teşkilât, kafa tutulmasından hoşlanmaktadır. Yoksa kargı taraf, tahrip edici bir propagandaya girişir.

(Buna mukabil 1954 e kadar şampiyonluğunu Nihad Erimin yaptığı şiddet politikasının artık terkedilmesi ve iktidarla münasebetlerin medenî bir seviyeye getirilmesi lüzumuna inanmış bir başka cereyan daha vardır ki Parti Meclisinde İnönü o cereyanı desteklediğinden tebliğ öyle bir renk almıştır, iktidar ve Muhalefetin birbirlerile mücadele etmesinden daha tabiî şey olamaz; fakat bu mücadele düşmanlık demek değildir. Ortada halli gereken meseleler vardır. Muhalefet 1950 - 1954 arasındaki tutumu ile ihata etmiştir, iktidar ise bilhassa 2 Mayıstan bu yana giriştiği hareketlerde, aldığı tedbirlerde hatalıdır. Taraflar, bir masanın başına otu» rup İhtilâflarını halledebilirler. Rejim, rejimin gerektirdiği teminata kavuşur. Fakat, onların üzerine sünger çekmek bir fayda temin etmez, zira bunların tekerrürünü önlemez.

Cumhuriyet Halk Partisinde belirtilen, başka bir husus vardır: Partinin politikasını, Parti Meclisi tesbit eder. Nitekim Kasım Gülek, Amerikaya hareketinden evvel bu hususu açıkça belirtmiştir. Bu demektir ki: Üstad Nihad Erim, ancak kendi namına söz sahibidir. Eğer bir temas gerekiyorsa, bunun, partilerin selaihiyetli uzuvları arasında yapılması şarttır.

Söz iktidarın

İ ktidar adına selâhiyetle konuşacak şahıs ise Adnan Menderestir. Baş-

Sadık Aldoğan
Unutulan adam

vekil, uzun zamandan beri pek mühim bir vazife ile yurt dışında bulunmaktaydı. Şimdi seyahatinden avdet etmiştir. İç politika bahsinde düşündüğünü elbette açıklayacaktır. Statükonun muhafazasına mı taraftardır, yoksa yumuşak bir hava içinde rejimin ana meselelerini muhalefetin selâhiyetli şahıslarile görüşecek midir, yahut ortada bir mesele bulunmadığı kanaatinde midir? Eğer ikinci şıkkı tercih edecekse Türk milleti, baharın hakikaten yaklaştığını düşünerek bayram edebilir.

Dış politika

Başarılı işler

B aşvekil Adnan Menderesi yol boyunca halk alkışladı.

Bu hâdise, Salı akşamı geç vakit İstanbul'da cereyan ediyordu. Orta Şarkta on gün kadar süren bir seyahat yapan heyetimiz yurda avdet etmişti. Hava meydanında «mutad zevat» vardı, «mutad merasim» hazırlanmıştı, hattâ İstanbul valisi yollara «mutad kimseler» i çıkartmıştı. Ama, bütün bu resmi hazırlık bir yana Adnan Menderesi İstanbullular bu sefer samimiyetle karşıladılar. Zira, hakikaten iyi bir iş yapmıştı.

Orta Şarkta mevcut endişe ve ürkekliklerin nasıl bertaraf edilebileceği uzun zamandan beri hatalıları düşündürüyordu. Bundan dört yıl kadar evvel o bölgede yasayan milletlere dörtlü bir teklif yapılmıştı. Batılılar ve Türkiye, Arapları işbirliğine davet ediyorlardı. Teklif aksülamel uyandırmıştı ve Mısır henüz İngiltere ile ihtilâfını halletmemiş bulunduğundan ve Süveyş meselesi muallakta durduğundan Kahire hükümeti öteki Arap devletlerine de red cevabı vermeye mecbur etmişti. Müdafaa ettiği dâva, Arap Birliği idi. Arap devletleri ancak beraber hareket ettikleri takdirde bir kuvvet olabilirlerdi. Yoksa batıya teker teker bağlandılar mı, bütün ehemmiyetlerini kaybederlerdi. İşte bu tezin müdafaasıdır ki dört sene evvel Arapları batıyla işbirliğini redde zorlamıştı.

Adnan Menderes seyahatine çıkarken, durum başkaydı. Sabırlı bir politika sonunda Türk ve Arap hükümetleri arasında dostane münasebat kurulmuştu. Bilhassa Mısır tarafından ümid verici sesler geliyordu. Ankarada Cemal Abdülnasırm vaziyeti gayet İyi anlaşılıyordu. Cemal Abdülnasır, askeri rejimi henüz kuvvetli bir şekilde oturtamamıştı. Memleketin içinde söyleyeceği sözlere veya yapacağı hareketlere dikkat, itina göstermesi lâzımdı. Batıyla işbirliğini, senelerce bati düşmanlığı ile beslenmiş Mısır milletine kabul ettirmek o kadar kolay değildi. Bundan başka Kahire hükümeti, kendisini Arap birliğinin fiilî lideri sayıyordu ve politik muvaffakiyetlerinin bununla sıkı sıkıya ilgili olduğunu unutmuyordu. Fakat, belki de bu yüzden, Orta Şarkta emniyet sisteminin kurulması için teşebbüse geçmek zamanının geldiğine inanmıyor, mütemadiyen bahaneler buluyordu. Arap milletleri istişare etmeliydiler, bir sistem mutlaka Arap Birliğinin çerçevesi dahilinde olmalıydı, Arap Birliğinin zaten bir savunma teşkilâtı vardı. Bu ve bunun gibi mızmızlar bölgenin o kadar muhtaç bulunduğu andlaşmayı geciktirip duruyordu ve iş Mısıra kalırsa daha da gecikip duracaktı. Kahire hükümeti, ne yapılacağının kararlaştırılması için bir masanın başına geçilip oturulmasını istemiyordu. O halde kendisini buna zorlamak lâzımdı. Adnan Menderes yola çıktı. İlk durağı Bağdat idi.

Başvekilimiz Irak Meclisinde

İkna etti

Iraktaki durum

U mumi vaziyet bu iken, Irakın bir de hususi vaziyeti vardı. Irak, petrollerinden hayli para kazanıyordu. Fakat şimaldeki Rus komşusunun memleket içinde el altından karışıklıklar çıkarmaya çalıştığı, bilhassa kürtleri alet etmek istediği meçhul değildi, Irak içinde komünist teşekkülleri mevcuttu ve bunlar karanlık gayeler güdüyorlardı. Başvekil Nuri Said paşa diktatörce, bir idare kurdu, bütün meşkuk teşekkülleri dağıttı, komünizmi kanun dışı ilân etti, nihayet. Sovyet Rusya ile münasebetlerini «ekonomik sebepler dolayısile» kesip attı. Bu suretle Irak, komünist aleyhtarı bloka fiilen dahil oluyordu. Ancak, tek başına kalmasına imkân yoktu. Amerikanın maddî ve manevi müzahereti şarttı. Hem iktisaden yardım etmeliydi, hem de askeri balkımdan. Bilhassa askeri yardıma, Iralan şiddetle ihtiyacı vardı.

Fakat Amerika, durumlarını açıkça belli etmemiş olan milletlere askerî yardım yapmak taraftan değildi. Zaten kongrenin itiraz sesi yükseltmesi kuvvede muhtemeldi. Pakistan için de aynı şey olmuştu. Pakistan Amerika'dan askeri yardım istemiş, Amerika ise Karaşi hükümetine eğer durumunu açıklarsa, yani batıya fiilen bağlanırsa yardımın verileceğini bildirmişti. Pakistanın batıya bağlanması, batının en doğu ucu olan Türkiye ile bur andlaşma imzalaması demekti. Pakistan paktı imzaladı ve Amerikan askerî yardımı başladı. Şimdi Irakın da böyle bir yardımdan faydalanabilmesi için aynı şekilde — yani Türkiye yolu ile — batıya karşı taahhüd alması gerekiyordu. Bu husus, Nuri Said paşaya açıkça bildirilmişti. Bunun üzerine Nuri Said Paşa Arap Birliği dolayısiyle Irakta hasıl olan son tereddütleri de yendi ve Adnan Menderes'in uzattığı eli sıkmak kararını verdi.

Mısırın itirazı biliniyordu

Mısırın itiraz edeceği meçhul değildi. Hattâ aşikârdı. O kadar aşikârdı ki böyle bir durum karşısında Iralan kendisini nasıl müdafaa edeceğini ve Arap dâvasına ihanet etmediğini nasıl anlatacağım bile Nuri Said paşa düşünmüş, hesaplamıştı. Evet, Arap Birliğine dahil olan memleketler, tek başlarına hiç kimseyle anlaşma imzalamayacaklardı. Ama Mısır, Süveyş anlaşmasını İngiltere ile tek başına imzalamamış mıydı? Denilebilir ki o, bir başka anlaşmanın devamıdır. Ancak aynı şekilde, Irak ile Türkiye arasında da bir Saadabat paktı mevcuttur. Demekki Mısır nasıl İngiltereyle anlaşmakta Arap Birliğini tehdit edici bir husus görmediyse, aynı şekilde Irak da Türkiye ile pakt imzalamakta mahzur bulmamaktadır.

Sonra başka bir nokta daha gözden uzak tutulmuyordu. Mısır, hareket kabiliyetini bir defa kaybetti mi, eninde sonunda Orta Şarkta kurulacak sisteme dahil olmaya mecburdu. Tek başına kalamazdı. Türkiye ile Irak bir pakt imzalamaya karar, yerip de buna meselâ Lübnan ile Ürdünün iltihaklarım ilk

başta sağladılar mı Mısır buna katılmaktan başka çare göremezdi. Irak, Lübnan ve Ürdün ise Arap memleketleri içinde batıya en ziyade yakın olanlardır. Plânın ilk kısmı muvaffakiyetle tatbik edildi ve Menderes ile Nuri Said paşa anlaşmaya vardılar.

Irakın müracaatı

Müşterek tebliğin neşrinden hemen sonra, Perşembe gecesi Irak hükümeti Amerika'dan resmen askeri yardım talep ettiğini açıkladı. Türkiye ile yapılacak anlaşma bu yardımın icabında İsraile değil Rusya'ya karşı kullanılacağını ispat edebilirdi. Irak ordusunun muhtaç bulunduğu, daha ziyade ağır silâhlardı. Bundan başka F—84 Thunderjet ve F—86 Sabrejet'lere de ihtiyaç vardı» Irak ordusunun Genel Kurmay Başkanı General Arif, Amerikadan istenilecek yardımın teferruatının hazırlanmakta olduğunu, taktik hava kuvvetlerinin geliştirilmesinin ehemmiyetle göz önünde tutulduğunu resmen beyan etti. Amerikan hükümeti ise . Foster Dulles'ın Menderese gönderdiği bir mesajla Bağdatta vardan neticeden memnuniyetim izhar etti. Irak, Amerikadan askerî yardım alacaktı. Şimdi sıra Suriye, Lübnan ve Ürdünde idi.

Suriyede tereddütler

Başvekil Adnan Menderes, Suriyenin anlaşmaya kolay kolay yanaşacağı kanaatinde değildi. Mamafih Beyruta giderken Şamda durmakta ve Suriyeli liderlerle görüşmekte fayda buldu. Suriyeli liderlerin müşkül mevkide bulundukları ve memlekette Türkiye'ye karşı düşmanlık besleyenlerin varlığı malûmdu. Ancak Suriyelilerin fikirlerini almak ve Irak ile andlaşmanın mahiyeti hakkında kendilerine malûmat vermek faydadan hâli değildi. Suriye şunu iyice bilmeliydi ki eğer batı ile anlaşırsa, yani Irak ile Türkiyenin açtıkları kapıdan girerse kendisinden Amerikan yardımı esirgenmeyecektir. Suriyeliler elbette ki böyle bir, yardıma muhtaçtılar ama onu talep edecek hale gelmemişlerdi. Sonra, komünist tesirleri ortadaydı. Bunlar İskenderun dâvası diye hayali bir dâva peşindeydiler, daha doğrusu bunu istismar ediyorlardı.

Hakikaten Şamda kalınan bir kaç saat sonunda elde edilen netice, beklenilen neticeden başka şey olmadı. Suriyede iş henüz kıvamına gelmemişti.

Beyrut da mütereddit

Asıl dâva Beyruttaydı. Adnan Menderes Lübnanlı liderleri Irak-Türkiye paktına katılmaya ikna edebildiği takdirde Orta Şarkta hakikî bir sistemin kurulabilmesi yolunda çok mühim adım atılacaktı. Üstelik, Ürdün başvekili de Menderes Beyruttayken oraya gelecekti.

Müzakereler çok dostane bir hava içinde cereyan etti, fakat Lübnanlılar Irak başvekilinin gösterdiği cesareti gösteremediler. Foster Dulles'ın başvekil Menderese mesaimi, Beyruttaki Amerikan elçiliği vasıtasile göndermesi son derece manidardı. Fakat bu sırada Kahire hükümeti çok. kuvvetli itiraz sedası yükseltmiş, Arap başvekillerini toplantıya davet etmişti. Ürdünde de aynı tereddütler hâkimdi. Her iki hükümet de batıya yaklaşmaya azimliydiler, fakat bunun şekli üzerinde mütereddittiler. Eğer Beyrut konuşmaları sonunda Lübnanın da pakta iltihak edeceği ilân olunabilseydi, Adnan Menderesin muvaffakiyeti dört başı mamur hal alacaktı. Fakat bu mutabakata varılamadı. Müzakereler uzatıldı. Nihayet, tebliğde de konuşmaların devam etmesinin kararlaştırıldığı ilân olundu. Yani Lübnan, henüz bir karara varacak halde değildi. Prensip itibarile mutabıktı. Fakat Mısırın noktai nazarını ve hareket tarzını kaale almamazlık ediyordu. Mısırı gücendirmenin, Arap Birliğine zarar vereceğini, hattâ Birliği iflas ettireceği kanaatindeydi. Aynı şekilde Ürdün de endişe ediyordu. Irak ile Türkiye paktı imzalasınlar, bu arada Mısırın vaziyeti aydınlansın, o zaman da iltihak pek âlâ kabildi. Türk heyetinin bütün ısrarları ve ikna gayretleri netice vermedi: Lübnan henüz çekiniyordu. Halbuki Lübnanın bilhassa Amerika ile ne derece alâkalı olduğu malûmdu.

Birgi - Menderes
İyi iş yaptılar

Basın

Zafer'de kuvvet denemesi

Dr. Mükerrem Sarol — Metin Toker dâvasının son celsesinden sinirleri fena halde hırpalanmış çıkan bir adam o hala Zafer'e geldi, gazetenin adliye muhabirini karşısına alıp ona dâvanın tafsilâtım nasıl yazması gerektiği husussunu en ufak teferruatına kadar anlattı, talimat verdi. Bu, Dr. Mükerrem Sarol'un vekili idi. Celsenin sonunda, avukatın bütün bir celse boyunca tekrarladığı ithamları Metin Toker iki noktada cevaplandırmıştı. Bu ithamlardan biri, AKİS'in menfaat mukabili neşriyat yaptığı idi. Metin Toker «davacı vekilinin, kendi mecmuası için menfaat takip eden bir mecmua olduğunu söylerken müvekkili ile temas etmemiş bulunduğunu, çünkü mecmuanın menfaat temini için çalışmadığını en iyi bilenin Dr. Mükerrem Sarol olduğunu» söylemişti. İkinci itham, Metin Toker'in Türkçe bilmediği idi; zira AKİS'in bir sayısında bizzat bahis mevzuu avukat hakkında «meçhul şöhret» tâbiri kullanılmıştı. Avukat bu tâbirin manâsını anlamadığı için sanığın Türkçe bilmediğini ileri sürüyordu. Metin Toker bunun «kendisini kendisi tanıyan ve fakat başkaları tarafından bilinmeyen şahıs olduğunu» ifade etmiş tâbirin fransızcasının da «illustre inconnu» şeklinde bulunduğunu avukata bildirmişti.

Avukat talimatını verdi ve celsenin tafsilâtının arzu ettiği gibi yazılacağından emin olarak gazeteden ayrıldı. Yazıda şöyle denilecekti: «... İstanbul barosunun tanınmış avukatlarından Burhan Apaydın...»

Oysa ki gazetenin gece sekreteri, havadisi pek tuhaf bulduğundan geç vakit Zühtü Hilmi Velibeşeye telefon etti. Zühtü Hilmi Veliibeşe, Zafer gazetesinin idare meclisi reisidir. Aynı zamanda mesleği itibarile avukat olan Velibeşe, celsenin tafsilâtının kaleme alınış şeklini pek garip buldu. Dedi ki:

«— İstanbul barosunun tanınmış avukatı da ne demek? Kimsenin reklamına âlet olacak değiliz.. İki avukatın da ismini çıkarın..»

Ve ertesi gün, yazı, hâs isim olarak Dr. Mükerrem Sarol ve Metin Toker-den başka bir şey ihtiva etmeksizin Zafer'de neşredildi.

Neşredildi ve kıyamet koptu.. Dr. Sarol ile ilgili bir havadis, bu şekle sokulabilir miydi? Buna, kim cesaret göstermişti? Kim, talimata aykırı hareket etmişti? Mutlaka içerde bir sabotaj var. di. Adliye muhabiri sıgaya çekildi. Onun bir kabahati yoktu. Gece sekreteri de haşlandı. Ama, o da masumdu. Emir, bizzat İdare Meclisi reisinden gelmişti. O zaman, Zafer'de bir kuvvet , denemesi oldu. Neticede, Velibeşe yenildi. Karşı taraf ağır basmıştı. Müdahil vekili, oturdu, yeni bir iddianame kaleme aldı ve bu sanki dâvanın son celsesinde söylenilmiş gibi Zafer gazetesinde tefrika edilmeye başlandı.

Yeni tefrikanın içinde şöyle deniliyordu: «... İstanbul barosunun tanınmış avukatı Burhan Apaydın...»

Yabancı basınla ara düzeldi

Zafer gazetesinin okuyucuları, gazetelerinin birinci sayfasının sekiz sütununu bir boydan ötekine kaplayan 72 puntoluk başlığı görünce, iftihar duydular. Doğrusu istenilirse sadece Zafer

gazetesinin okuyucuları değil, vatansever her Türkün başlıktaki cümleden dolayı memnuniyet hissetmemesi imkânsızdı. Yazıda şöyle deniliyordu:

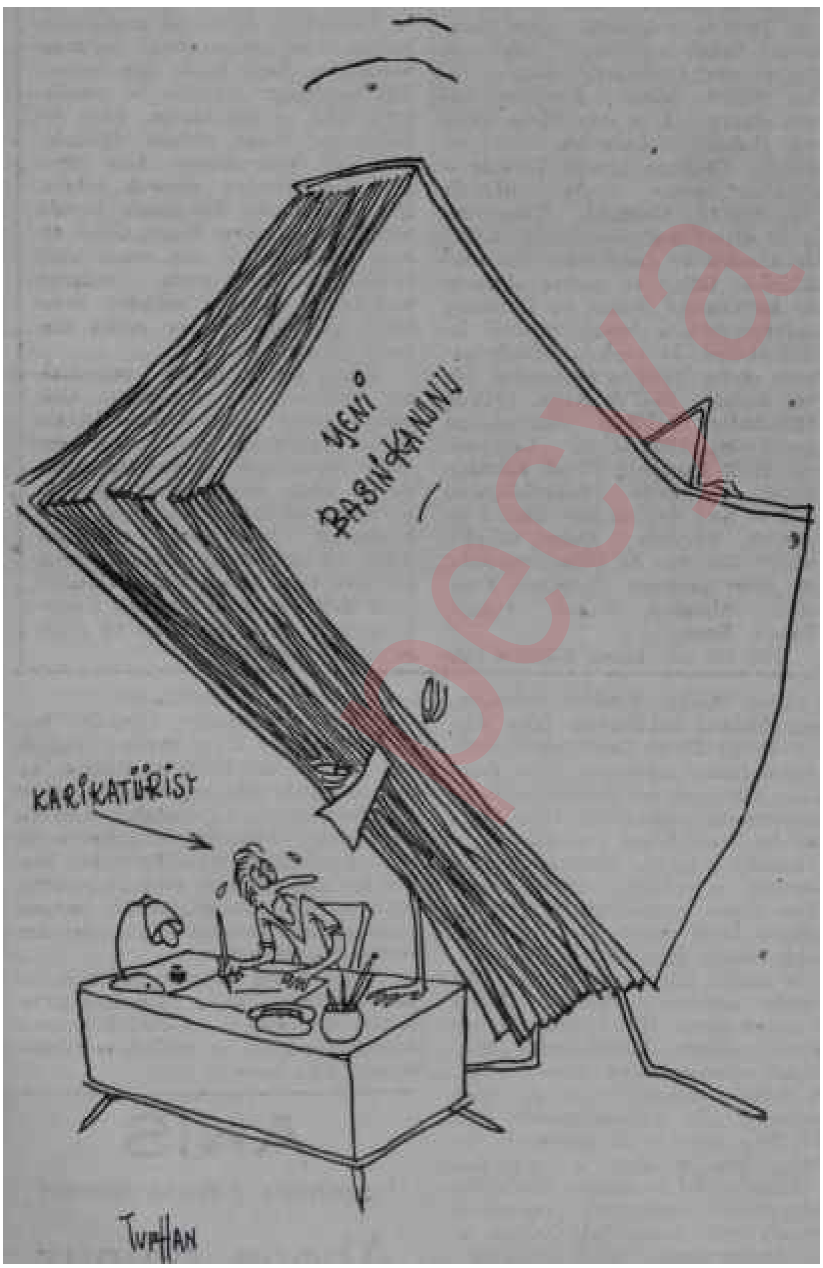
Hür dünya Menderes'e teşekkür etmeli.

İşin en iyi taralı bu kanaatin Zafer Gazetesine değil, dünyanın en meşhur gazetelerinden Sunday Times'e ait bulunmasıydı. İktidarın organı, İngiliz gazetesi tarafından yayınlanan ve başvekilimizi hararetle öven -dış politikada gösterdiği muvaffakiyetten dolayı makalenin hemen tamamını sütunlarına almıştı. Zafer bu kadarla da kalmadı, İngiliz ve Amerikan basınında çıkan yazdan büyük bir iftiharla okuyucularına bildirdi. Bu yazıların hemen hepsinde Adnan Menderes şahsen -dış politikada gösterdiği muvaffakiyetten dolayı- gayet haklı olarak tebrik ediliyor, hakkında çok güzel ve doğru cümleler kullanılıyordu.

Ancak Zafer gazetesi, bundan pek kısa bir müddet evvel gene İngiliz ve Amerikan basınının en maruf temsilcilerini bir ara siyonistlikle, bir ara komünistlikle, bir ara düşmanlıkla, en sonda da ne idüğü belirsizlikle itham etmemiş olsaydı elbette ki şimdi aynı gazetelerin lehimizde yazdıkları yazılar bizleri daha fazla sevindirirdi. Zira, Zafer gazetesinin iddialarına inanan elbette ki çıkmıştır. Hoşa gitmeyen o yazıları yazarken samimiyetten uzak bulunan gazeteler, acaba boşa giden yazıları yazarken samimi midirler? Zafer'in bazı okuyucuları, bu suali kendi kendilerine sormuşlardır.

AKİS, yabancı gazeteleri yazdıklarına, göre değil, hüviyetlerine göre sınıflandırdığı için meselâ Observer'in, meselâ Sunday Times'in, meselâ New - York Times'in makalelerine lehte de olsalar, aleyhte de olsalar ehemmiyet atfetmektedir. Bu bakımdan, yukarda bahis mevzuu edilen şüphe bizim aklımızın köşesinden dahi geçmemiştir. Arzumuz Zaferin, yazılanlar lehte olduğu zaman nasıl bunları kaale alıyorsa, aleyhte olduğunda da nazarı itibare alması ve oralarda hakkımızda hakikaten öyle düşünüldüğüne inanmasıdır. Bunun aksi sadece gülünç olur. Aynı gazeteler seni övdükleri zaman iyi, tenkid ettiklerinde alçak.. Bu olsa olsa okuyucuya tereddüt verir ve pek şarklı bir zihniyetin delili yerine geçer.

Yahut iktidarın organı, yabancı basına hiç ehemmiyet vermesin. O da, yalnış ama nihayet olağan bir politika yerine geçer. Yapmaması gereken şey, hafifliktir.

BASIN KANUNU — YAN ÇİZİYORSUN HAI...

C. H.P.

Bir turnenin başında

Du satırlar okunduğu şurada gözlüklü bir adam, Amerikada konuşmaya başlamış olacaktır. Gözlüklü adam mahdut saçlarını, başını tamamile örtecek şekilde düzenler, Türkiyenin ana muhalefet partisinin genel sekreteri Kasım Gülektir. Kasım Gülek, vâki davet üzerine Amerika ve Kanada konferanslar vermek için Atlantiği aşmıştır. Konferansların mevzuu Türkiyedir.

Amerikalılar, konferans dinlemekten pek. hoşlanırlar. Bu yüzden, memleket dahilinde konferans turneleri tertipleyen hususî ajanslar vardır. Bunlar, bir ücret mukabilinde hatipler bulurlar ve hatipleri ihtiraslarına göre konuştururlar. Konferanstan sonra bir müzakere açılır, dinleyiciler konferansçıya sualler sorarlar, hattâ onu sıkıştırır, terletirler, sonra da evlerine dönerler. Kasım Gülek, Amerikada bedeli mukabilinde konferans verecek tek Türk değildir. Kendisinden evvel de bir çokları aynı davetlere icabetle aynı mevzuda konuşmalar yapmışlar, Amerikalıların Türkiye hakkındaki meraklarının tatminine çalışmışlardır. Ancak bu konferansçıların hiç birinin Kasım Gülek, kadar alâka uyandırıcı olmadığı da bir hakikattir.

Kasım Gülek hem şahsı itibarile alâka uyandırıcıdır, hem de işgal ettiği mevki bakımından. Tahsilinin bir kısmım Amerikada yaptığından İngilizceyi mükemmelen konuşmakta, Amerikan âdetlerine o âdetleri Türkiyede dahi tatbik edecek kadar aşina bulunmaktadır. Propaganda sahasında büyük İhtisası olduğu ileri sürülebilir. İnsanların nelerden hoşlandıklarını da müdriktir. Ana Muhalefet partisinin Genel Sekreteri olarak Kasım Güleğin ayrıca alâka çekmesi tabiidir. Amerikanın bilhassa basın çevrelerinde memleketimizin demok-

rasi yolunda gidişi veya gerileyişi dikkatle takip olunmaktadır. Bu bakımdan, bizzat muhalefet partisi genel sekreterinin vereceği izahat mühim olacak ve Amerikalıların beyninde akisler uyandıracaktır. Üstelik Kasım Güleğin, Amerikanın her çevresinden ahbapları bulunduğu da unutulmamalıdır. Bu bakımlardan Genel Sekreterin konferans turnesi, Türkiye için son derece ehemmiyetli olacaktır.

Kasım Gülek umumî konferanslarında memleketimizin hususiyetlerinden bahsedecek, demokrasiye geçiş safhamızı anlatacak, meri kanunlarımızdan bahsedecek, iktisadi durumumuzu bahis mevzuu edecek ve mühim meseleye gelecektir: Amerikan yardımı kâfi değildir. Birleşik Devletlerin en güvenilir müttefiki daha fazla yardıma muhtaçtır.

Bu umumî konuşmaların haricinde Ana muhalefet partisi genel sekreterinin hususî konuşmalarında Amerikalıları demokrasimizin bugünkü vaziyeti hakkında da kendi görüş zaviyesinden tenvir etmek isteyeceğinden şüphe yoktur. O konuşmalarında sözlerine daha ziyade partisinin menfaatleri hâkim olacak ve partisinin fikrini anlatacaktır.

Genel sekreterin yapacağı ikinci bir iş, müstakbel Ulus için makine araştırmak olacaktır. Kasım Gülek hareketinden evvel, resmen Ulus'un çıkacağım bilmeni kaçıncı defa vaad etmiştir. Hususî konuşmalarında ise Amerikadan dönüşünü müteakip makinenin kurulmasına başlanacağım bildirmiştir. Hakikaten gitmeden evvel Amerikadaki Rotatif makine imal eden müesseselerin adreslerini almış, bunların -kullanılmış olarak fiyatlarım öğrenmiştir. Orada iyi bir şey bulup, sıkı şekilde pazarlık ederek bu hususta kendisi üstad sayılır-

Biz bize benzeriz!

Bir resim gördük... Doğrulunu isterseniz, hiç de beğenmedik. Yaşını basım almış bir zat, yasını basını almış bir başka zatın elini yakalamış, şapur şupur öpüyor. Kim bu zat? Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Sekreteri Kasım Gülek.. Kimin elini öpüyor? Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı İsmet İnönü'nün..

Şark terbiyesi, şark terbiyesi.. Anladık ama, insaf! Sark terbiyesi bir partinin genel sekreterinin o partinin genel başkanının elini öpmesini mi icap ettirir? Bahis mevzuu resmi gördükten sonra. Cumhuriyet Halk Partisinde islerin demokratik esaslar dairesinde cereyan ettiğine kimi inandırabilirsiniz? Öyle mevkiler vardır ki o mevkileri işgal edenler şahsi hisleri ne olursa olsun biraz daha fazla vekarla hareket etmek zorundadırlar.

Evet, bunun bir sark âdeti olduğunda zerrece şüphe yok.. Bir sark âdeti.. Bir şark âdeti ama, o âdetin adı terbiye değildir.

KAPAKTAKİ POLİTİKACI

Kasım Gülek

1951 senesinde Ankara'da Ulus Matbaasında bir broşür basılıyordu. Broşürün adı şu idi :

Kasım Gülek..

Broşür üç kısımdan müteşekkildi. İlk faslında Kasım Gülek hakkında malûmat veriliyordu. İkincisinde Kasım Gülek hakkında iç basında, üçüncüde ise dış basında çıkan methiyeler bir araya toplanmıştı. Broşürü bastırtan gene Kasım Gülekti. Birinci kısımda Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterinin ne yaman bir insan olduğu ortaya konuluyordu. 1906'da doğmuştu. Ailesi Adana'nın Gülek köyündendi. Adana ve Galatasaray Liselerinde okumuş, fakat 1926'da Robert Kolej'den mezun olmuştu. Aynı sene Parise giderek Hukuk Fakültesine ve Siyasi Bilgiler Okuluna girmiş, 1928'de o okuldan mezun olmuştu. 1930'da New-York'ta Columbia Üniversitesinde iktisad doktorası yapmış, 1932'de Londra ve Cambridge Üniversitelerinde iktisat ve maliye okumuştu 1933'de ise Berlin ve Hamburg üniversitelerinde hukuk tahsilini ikmal etmişti. 34 yaşında Bilecik mebusu olmuş, 1946'da Seyhandan mebus seçilmiş, 1947'de Nafia, 1948'de Münakalât Vekilliği makamlarına getirilmişti. 1950'de ise Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Sekreterliğine — yazıda belirtilmiyordu ama — hem de İnönüye rağmen seçilmişti. Broşürde Kasım Güleğin bildiği dillerden de bahsolunuyordu. Bu diller şunlardı: İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Arapça, Farsça, Korece...

Hiç bir şey Kasım Gülekin şahsiyetini bu broşür kadar mükemmel şekilde gösteremez.

İnsanlar vardır, başkalarının sutlarına basarak yükselmişlerdir. İnsanlar vardır, sadece kendilerine medyunu şükrandırlar. Kasım Gülek bu ikinci sınıfa mensuptur. Mebusluğu da, vekilliği de, Genel Sekreterliği de hep kendi mesaisinin mahsulüdür. Halk Partisi içinde bir çok defa, kuvvetli sanılan kimselerin tertiplerine maruz kaldığı halde şahsi gayretile bunların hepsini yenmiş ve Türkiye'nin iki büyük partisinden birinde ikinci adam olmak imkânını bulmuştur. Bunu temin için kullandığı vasıtaların hepsinin bu memleketin âdet ve ananelerine, hattâ telâkkilerine uygun olduğu söylenilebilir mi? Söylenilemez. Ama topunun meşruiyetine diyecek yoktur. Her Kurultayda delegelerin kapıda gördükleri ilk adam Kasım Gülek olmuş, çıkarken de son onun elini sıkmışlardır. Bu şurada, sırtlarım başkalarına dayamış rakipleri evlerinde traş olmakla ve pudra sürmekle meşguldüler.

Kasım Gülek, daima muvaffak bir politikacı da olmamıştır. Çok zaman gaflar yapmış, hele 1954'e kadar başkalarının politikasına kendisini kaptırmıştır. O tarihten sonra da bir takım fuzuli işlerle uğraştığı ve bizim telâkkilerimizle ciddî sayılamayacak hareketlere giriştiğini AKİS bir çok defa yazmıştır. Ama iyi veya fena Kasım Gülek Cumhuriyet Halk Partisinin bileğinin hakkile seçilmiş Genel Sekreteri ve onun selâhiyetli temsilcisidir.

bir karara varması kabildir. Sonradan, bunun dövizini hükümetten talep edecektir. Nihad Erime lisans veren Maliye Vekâletinin Cumhuriyet Halk Partisi adına kurulacak bir matbaadan bunu esirgemeyeceği şüphesizdir. Hem Halk Partisi bu lisansı bizzat kullanacaktır.

(Mamafih Ulus'un çıkmasının kolay olmayacağı da aşikârdır. Rotatif bulunsa bile bunun memleketimize getirilip kurulması hayli zaman alacaktır. Sonra, elde müsait bina yoktur. Fakat bütün bu maddî güçlüklerin yarımda, bir de kadro meselesi mevcuttur. Ulus'un eski mensuplarını Nihad Erim Halkçı gazetesine almıştır. Bunları kolay kolay bırakmak istemeyeceğine şüphe yoktur. İmza sahibi muharrirlerden de kimse kalmamıştır, İki başmuharrirden biri Falih Rıfkı Atay kendi gazetesinin başındadır. Öteki ise Hüseyin Cahid Yalçın Halkçı'ya dahil olmuştur. Mamafih, üstadın Nihad Erimin son manevrası karşısında onun gazetesinde kalmak isteyip istemeyeceği tabiî meşkûktür. Ulus için başmuharrirden başka muharrir, muhabir, yazı işleri ve teknisyen bulmak da kolay olmayacaktır.

Nihayet gazetenin çıkışının bazı Halk Partililere zarar vermesi muhakkak olduğundan, bunların, şimdiye kadar yaptıkları gibi teşebbüsü el altından baltalamaya çalışmaları kuvvetle muhtemeldir. Mamafih, bir gazeteye ihtiyaç Cumhuriyet Halk Partisinde kendini her zamandan da şiddetle hissettirdiğinden bütün bu güçlüklerin bertaraf olunması için var kuvvetle gayret sarfedileceği şüphesizdir.

Ancak Kasım Güleğin, avdetinin hemen akabinde Ulus'un çıkmaya başlaya, cağına dair sözleri Genel Sekreterin aşın nikbinliğinin ve reklâm merakının neticesi olsa gerektir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Belçika

Bir istifa ve manâsı

Mektup şöyle bitiyordu:
Muhalefetin ithamlarının asılsız olduğu kanaat ve ümidindeyim...»

Bu satırların altındaki imza Belçika, başvekiline aitti. Mektup ise Nafıa Vekiline hitaben yazılmıştı. Nafıa Vekili Van Glabbeke başvekile istifasını vermiş bulunuyordu.

Belçika gazetelerinde bir müddetten beri nafıa vekilinin şahsı aleyhinde geniş kampanya açılmıştı. Van Glabbeke nüfus ticareti yapmakla itham olunuyordu. Tabii ortada bunu ispat edecek bir husus yoktu. Fakat vekil, Ostende'da yapılacak iki mektebin inşaatı işini, kayınbiraderi tarafından kurulan bir firmaya ihale etmişti. Gazetelerin iddiasına göre vekilin kayınbiraderi bu firmayı sadece 3500 Türk liralık bir sermaye ile kurmuştu. Oysa ki mekteplerin inşaasının muhammen bedeli 9 milyon Türk lirasıdır. Gazeteler, işte açık bir kanunsuzluk olmadığım ilâve ' ediyorlardı. Fakat kanaatlerince bir vekilin kayınbiraderine böyle bir işi bu şartlar altında ihale etmesi bir demokraside tecviz edilemezdi. Belçika ise bir demokrasiydi ve bu gibi hareketlere elbette ki cevaz verilemezdi. Gazeteler —çoğu muhalif gazeteler— vekilden istifasını istiyorlar ve hareketin tahkik mevzuu yapılması gerektiği hususunda israr ediyorlardı.

Ortada, bir suç olup olmadığı belli değildi. Henüz tahkikat açılmadığına göre vekilin nüfuz ticareti yaptığı yolundaki ithamların asılsız olması da muhtemeldi. Fakat Nafıa Vekilinin önünde tek çıkar yol vardı: istifa etmek! Bu, evvelâ umumi efkârı tatmin edecekti, ondan sonra açılacak tahkikatın seyri üzerinden şüpheleri kaldıracak, daha doğrusu bu tahkikatın bulutlanmasına mani olacaktı. Nihayet, demokrasi de bunu icap ettiriyordu.

Tahkikatın sonunda vekilin masum olduğu meydana çıkarsa elbette ki mevkiine tekrar gelmesine hiç bir mani yoktu. Şerefsizlik, yapılan ithamların asılsızlığını ispat imkânını sağlamak değildi. Şerefsizlik, bu ithamlara rağmen, onlara kulak tıkayarak sandalyeye dört elle sarılmaktı. Nafıa vekili, bilhassa şerefini düşünerek istifa etti. Zira biliyordu ki hiç bir vekil, vekillik sandalyesinde ebedî değildir. Üstelik, siyasî hayat inişleri ve çıkışları olan bir hayattır. İnsan istifa ederek şeref kazanabileceği gibi, umumi efkâra karşı gelmek suretile vekil kalarak siyasî mevta haline de düşebilir.

Zaten nafıa vekili istifa etmeseydi, başvekilin ve partisinin bunu kendisinden talep edeceklerinden şüphe yoktu. Şimdi Mecliste, aynı mesele hakkında başvekilden etraflı izahat istenmektedir. Başvekil, bunu açık kalble vereceğini bildirmiştir. İzahat Meclisi tatmin etmezse, müstafi nafıa vekili hakkında meclis tahkikatının açılacağından şüphe yoktu.

Demokrat Belçika'da çocuklar

Demokrasi beşikte başlar

Bütün bu hususlar açıklandıktan sonra nafıa vekili aleyhindeki iddiaların asılsız olduğu meydana çıkarsa o takdirde vekile dair yazılanların içinde suç bulunup bulunmadığı araştırılacak, iftira veya hakaret varsa onların müsebbibleri mahkeme huzuruna çekileceklerdir.

Ama, daha evvel değil...

Batı Avrupa

Bitmek bilmeyen konferanslar

Haftanın başında, Pazartesi günü, gene Paris'te muhtelif devletlerin temsilcileri bir araya geldiklerinde gazete fotoğrafçıları resimler çektiler, film operatörleri makinelerini işlettiler, televizyoncular faaliyet gösterdiler. İtiraf etmeli ki delegeler, yeni değil ama zor bir işe tekrar başlıyorlardı: Almanya'nın silâhlanmasından doğan meseleleri halledeceklerdi.

Gerçi bu meselenin en zor tarafı karara bağlanmış, hattâ bütün parlâmentoların en nazlısı olan Fransız' Meclisi andlaşmayı tasdik bile etmişti ama, bu silâhlanmanın nasıl olacağı meselesi vardı ki o noktada anlaşmak, sanki her şey üzerinde yeniden anlaşılıyormuşcasına güçtü: Zira karşılıklı olarak taraflarda bulunmayan şey, iyi niyet ve gönül rızasıydı. Fransızlar Almanya'nın silâhlanmasını, Almanlar ise Saar ile ilgili uzlaşmayı bir zaruretin icabı olarak kabul etmişler, fakat asla ve asla benimsememişlerdi. Hakikat şuydu ki Fransa korkuyor, Almanya ise Saar'ı bir gün yeniden elde etmek hülyasını muhafaza ediyordu.

Toplantı, yeni kurulan bir komitenin, bir idare mekanizmasının toplantısıydı. Gayesi silâh imalâtını kontrol idi. Fransanın bu idarenin çalışması hususunda bazı teklifleri vardı. Onlar müzakere mevzuu olacaktı. Fransa istiyordu ki bahis mevzuu teşkilât evvelâ Amerikan siparişlerinin muhtelif Avrupa milletleri arasındaki dağıtılış tarzını tesbit etsin; ondan sonra ve daha mühimi bir takım silâhların Almanya'da imali yasak olunsun. Bundaki maksad aşikârdı: Almanyada yeni bir harp sanayiinin kurulmasına mani olmak.. Zira Amerika Alman fabrikalarına doğrudan doğruya sipariş veremeyince bir nevi kontrol konmuş olacaktı. Diğer taraftan bazı silâhların imalinin yasak edilmesi, Fransaya daimî bir üstünlük sağlayabilirdi.

Buna mukabil Alman delegeleri daha ilk başta, Almanya'nın Paris ve Londra'da varılan kararların yeni baştan ele alınmasına ve ek tahditler konulmasına taraftar olmadıklarını beyan ettiler. Almanya, yüklendiği taahhüdeten başka taahhüde girişmek istemiyordu. Fransa da, kendi meclisinden andlaşmaları bir kül halinde geçirmişti. Komitenin silâh siparişleri üzerinde birinci derecede söz sahibi bulunması ne Pariste derpiş olunmuştu, ne de Londra'da.. O halde? Almanya, yeni kontroller altına sokulamazdı.

Buna mukabil Alman delegelerinin bu vesileyle Saar mevzuundaki anlaşmanın şartlarının ağır olması karşısında infial duyduklarını belirtmeleri ve

o andlaşmanın şartlarının hiç olmazsa bir tefsire tabi tutulması yolunda çalışmaları için talimat aldıkları seziliyordu. Zira Almanların bir kısmı silâhlanmanın aleyhindeydiler, fakat Adenauer onlarla basa çıkabilirdi; ama Almanların hemen hepsi Saar'ın kaybolmasını kabule, yanaşmıyorlardı ki Adenauer'i en ziyade müşkül mevkide bırakan husus buydu. Alman başvekili koalisyonundaki ortaklarına bunu temin edeceğini kapalı şekilde vaad de etmişti.

Gerçi Fransa ve Almanya başvekilleri kısa bir müddet evvel Baden-Badende toplandıklarında esaslı meseleleri haşhaşa gözden geçirmişler, ayrılırken de basına şatafatlı beyanat vererek artık Avrupa Birliğinin kurulması yolunda bir maninin kalmadığını bildirmişlerdi. Fakat Avrupa Birliğinin öyle iki günde kurulan bir birlik olmadığı açıkça anlaşılmıştır. Şu son konferans — ki halen toplantı halindedir ve bunun uzun sürmesi beklenmektedir — en mühim meseleye çare aramaktadır; Birlik, Devletler üstü müdür, devletlerarası mı? Zira Fransa silâh imalâtı bahsinde Devletlerüstü bir teşkilât peşinde olduğu halde, başka hususlarda* aynı vasfın tanınmasına pek yanaşmamaktadır.

Rusya'nın yeni teklifi

Almanyanın silâhlanması meselesinin ciddi surette hal yoluna girmediğinin en güzel ve manâlı delili Rusyanın bunu baltalamak ümidini henüz kaybetmemiş bulunmasıdır. Nitekim Kremlin hükümeti geçen haftanın sonunda Batı Almanya'ya bir muhtıra vererek münasebetlerini düzene sokmak niyetinden dem vurmuştur. Kremimden sonra Doğu Almanya da aynı mealde bir teklif yapmıştır. Tabii bu teklifler Paris ve Londra andlaşmalarının tasdik edilmemesi ve yürürlüğe girmemesi şartım kastetmektedir." Batı Almanya'da Rus oyunu alâka çekmemiştir. Resmi çevreler bu teklifin hakiki mahiyetini derhal ortaya koymuşlardır. Aynı şekilde Doğu Almanya'dan gelen sese de batılılar kulaklarını tıkamışlardır.

Fakat bütün bu manevraların Almanyadan ziyade Fransayı hedef tuttuğu ve oradaki Alman korkusundan istifade gayesini güttüğü aşikârdır. Nitekim Fransızlar Batı Almanya'ya yapılan yeni Rus teklifile Almanlardan daha fazla alâkalanmışlar ve bazı çevreler Paris ve Londra andlaşmalarının tatbik olunmasının biraz geciktirilmesinde fayda gördüklerini belirtmişlerdir. Bu çevreler hâlâ Almanyanın silâhlanmasının önlenebileceğine, daha ziyade buna lüzum kalmıyacak bir «beynelmilel yumuşama»nın kabil olacağına inanmaktadırlar.

Ne safdil bir inanç!

Birleşmiş milletler

Bir seyahatin bilançosu

Bundan bir kaç gün evvel, Hindistan'da çıkan ve bütün Uzak Doğuda ciddiyetile tanınan meşhur «Times

İtiyadlarımızı yabancı memleketlere de taşıdık

Aydemir BALKAN

Paris - Ocak...

Bu yaz başlarında idi. Fontainebleau'dan Parise dönüyorduk. Ormanlardan kurtulup Orly hizalarına geldiğimiz sırada hava meydanı istikametinde birbiri ardına dizilmiş yol alan bir sürü C. D. plâkalı araba gördük. Bu kordiplomatik kervanının geçişini sessizce seyrettikten sonra arkadayım:

— «Muhakkak bizimkilerden biri gelmiştir, dedi. Orly'yi bizlerden başka hiç kimse, karşılama ve uğurlama maksadıyla bu kadar doldurmaz.»

Nitekim ertesi gün öğrendik: NATO'dan delegasyon başkanımız (Başvekil muavini), her ayda hemen bir iki defa yaptığı Ankara - Paris seyahatini yapıyordu.

Bir türlü kurtulamadığımız bu kötü âdeti en nihayet yabancı memleketlere de taşıdık. «Genç Türkiye, «Yeni Türkiye» diye bir taraftan öğüne duralım, yabancıların gözü önünde şu basit kompleksten kurtulmuş değiliz.

Paris gibi diplomatik faaliyetlerin bu kadar kesif ve yüklü olduğu bir dünya merkezinde, elçiler, delegasyon başkanları, hatta bakanlar o kadar sık gelip giderler ki bunların hepsi «yevmi adi» den sayılır. Beynelmilel münasebetler o kadar içli dışlı ve yeknesak olmuştur ki bu gibi elçi, bakan gidiş gelişlerinde bizden başka hiç bir millet böyle garip merasimlere kalkışmaz. Bu yalnız Pariste değil, hemen bütün Avrupa memleketlerinde böyledir.

Dulles Temmuzda Atlantiği iki hafta zarfında dört defa aşmıştır. Eden'in Eylül başındaki on günlük seyahati hem süratte, hem çeşnide bir rekordur.. Federal Almanya, Belçika, Hollanda, Sarre, Fransa ve İtalya arasında elçiler, delegasyon şefleri, hususi komiserler, siyasi temsilciler mekik dokumaktadırlar. Fakat vazifeleri başlarına her gelişlerinde kordiplomatik, diğer delegasyonlar ve maiyetleri, bizlerde olduğu gibi «Cam kadro» ile -ekseriya da hanımlarıyla garları veya hava meydanlarını doldurmamaktadır...

Türkiye - Fransa hava seferlerinde bazan bir iki saatlik gecikmeler olduğundan ve çok defa vakit de geceye rastladığından, bizim bu karşılamalar -nedense hemen herkesin düşünüp kimsenin itiraf etmediği bir eziyet halini alır. Fakat bazan iş bununla da bitmez. Eksik olmasın bizim delegasyon şefinin sık sık tayyare kaçırdığı da vakidir. O zaman haydi bütün cemaat ertesi gün maaile yine Orly'ye taşınır...

Orly'de ise oldukça enteresan sahneler cereyan eder. Delegasyon şefi büyük elçi uçaktan çıkar çıkmaz her üç delegasyonun en yaşlı ve kıdemli memurlarından birinin hücumuna uğrar, elinden çantası ve pasaportu koparılırcasına alınır. Paltosunu güç kurtarır. Gençler geride sıra ile biraz şaşkın, biraz mütereddit beklerlerken, yaşlılar ve «eski» ler arzı hürmet etmekte adeta birbirleriyle yarışırlar...

*

Dış İşleri Bakanımızın geliş gidişinde de vaziyet aşağı yukarı böyledir. Figüranlar aynıdır, kahraman değişmiştir. Yalnız mizansen'de de bazı değişiklikler vardır: Köprülü garlarda karşılanır, garlarda uğurlanır. Bu küçük komplikasyona sebep, sağ olsun, üstadın oldum olası uçak yolculuklarından «hazetmemesidir..» Onun için bakanımız uçuş yollarını ve uçuş süresini mümkün olduğu kadar kısaltmağa bakar. Neticede, İstanbuldan Romaya kadar uçak hat--na Roma - Paris demiryolu eklenir. Dönünşte -tabiî bütün maiyetle beraber- Frankfurt'a kadar trenle gidilir. Ve orada İstanbul tayyaresi beklenir.. Nasıl, Çinlinin hikâyesinden pek farklı sayılmaz değil mi?- Gerek geliş ve gerek gidiş «aktarmaları» nda, Roma ve Frankfurt'ta, Paristeki törenlerin bir eşinin monte edildiğinden elbet şüpheniz olmasın..

*

Bir zamanlar memlekette bu çeşit karşılamalar, uğurlamalar aleyhinde kuvvetli bir cereyan başlar gibi olmuştu. Fakat anlaşılan halâ hepimizin içinde şarklı bir taraf var. Bir türlü çekip atamıyoruz. Sahte, gayri samimi olduğunu bile bile bu gülünç ve Moliere'vari teşrifattan kurtulamıyoruz. Yurt içinde olup biten gürültülü, tantanalı karşılama törenlerinin ayıbı haydi kendi aramızda kalıyor diyelim. Fakat yabancı memleketlerdeki, Avrupadaki kordiplomatiğimizi bayram çocuklarına çeviren bu garip âdetlere artık son verilmeyecek mi? Bunlara son verecek nesil halâ yetişmemiş midir?

Yazımı öyle bir olayla bitireceğim ki bunun üzerinde herşeye rağmen artık tartışılmayacağına inanmak istiyorum.

NATO konferansından bir hafta evvel askeri temsilcilerimiz Genelkurmay Başkam Orgeneral Baransel'in başkanlığında Parise geldiler. Orly'deki karşılamada Fransa askeri ataşemiz -bir albay- Baransel'in elini yakalayıp öpmesin mi? Hem de öyle bir atiklikle.. Orada, memurların, yabancıların, diğer milletlerin subaylarının içinde yerin dibine girdik.

of İndia Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarsjoeld'un Pekini alelacele terkedişini yorumlarken şöyle diyordu:

«Ya Genel Sekreter büyük bir muvaffakiyet kazanmış ve meseleyi hallet, miştir, ya da öyle bir hava sezmiştir ki her türlü ısrarın beyhude olduğunu anlayıp Amerika'ya dönmeyi tercih etmiştir.

Şimdi anlaşılıyor ki geçen hafta bütün dünyanın büyük bir alâka ile takip ettiği seyahat ne tam müsbet, ne de tam menfi bir netice vermiştir. Tam müsbet netice vermemiştir, zira ziyaretin ana gayesi tahakkuk etmemiş, komünist Çin Hükümeti Amerikalı tayyarecileri serbest bırakmamıştır. Buna mukabil tam menfi bir netice verdiği de söylenilemez zira Genel Sekreter bir kapının açık bırakılmış olduğunu beyanatında ifade etmiştir. Her şey, ziyaretten hiç bir haber alınamadığı sırada AKİS'in belirttiği ihtimalin doğruluğunu göstermektedir: Çinliler, tayyareciler meselesinin ayrı bir mesele olduğunu kabule yanaşmamışlar ve Birleşmiş Milletlere kabulleri hususundaki Amerikan itirazının ortadan kalkması için bu tayyarecileri bir nevi rehin olarak kullanmak arzusunu izhar etmişlerdir. Hakikaten Dag Hammarskjoeld New-York'a vardığı zaman Birleşmiş Milletlerdeki Amerikan delegesi ile konuşmuş ve seyahati hakkında izahat vermiş, delege bunu takiben yaptığı beyanatta seyahatten beklenilen gayenin tahakkuk etmemiş olduğu hakikatini ilan etmiştir. Fakat arkadan ilâve etmeyi de unutmamıştır: Amerika hükümeti bu çocukları kurtarmak için gayret sarfetmekten asla ve asla vaz geçmeyecektir ve onların yurda iadesini temin edinceye kadar uğraşacaktır. Fakat bunun yolu nedir? Burası, henüz meçhuldür.

Amerika ile Kızıl Çin arasındaki başlıca ihtilâf Amerikanın Kızıl Çin hükümetini Çinin meşru hükümeti olarak tanımamasıdır. Gerçi komünistler, Mao-Çung'un idaresinde Çin kıtasını bir baştan ötekine fethetmişler, en sonda da sabık başkan Çan-Kay-Şeki adamlarıyla birlikte Formozaya sürmüşlerdir. Ama gene de Birleşmiş Milletlerdeki Çin temsilcisi Çan-Kay-Şekin milliyetçi hükümetini temsil etmektedir. Bunun garip bir tarafı olduğunda zerrece şüphe yoktur. Nitekim İngiltere dahil pek çok memleket hakikatleri hukuken de kabul etmeyi lüzumlu bulmuşlar ve Kızıl Çin hükümetiyle siyasi münasebet kurmuşlardır. Zira doğrusu istenilirse Çin, tıpkı Sovyetler Birliği veya Macaristan, Bulgaristan, Polonya gibi komünist bir devlettir. Mao'nun bütün Çine hâkim bulunduğundan da Amerikalılar bile şüphe etmemektedirler. İşte komünistlerin istedikleri Amerikanın da Çini tanımasıdır. Bu suretle Washington Çan-Kay-Şek ile münasebatını kesecek, Fonmozayı müdafaadan vaz geçecek ve komünistlerin bu adayı da zaptederek milliyetçi rejime son vermeleri —hukuken de son vermeleri— kabil olacaktır.

Pekin hükümeti buna uzun zamandan beri çalışmaktadır. Kore harbinin sona ermesi hususunda müzakereler başlarken Çinliler bunu şart koşmak istemişlerdi. Fakat Amerika buna yanaşmamış ve müzakerelerin başka hava içinde yapılmasını temin etmişti. Şimdi Kızıl Çinin başvekili Çu-En-Lai Birleşmiş Milletler Teşkilâtının Genel Sekreterine bunu yeniden bildirmiştir. Amerika Çini tanırsa her şey düzelecek ve tabii Amerikalı tayyareciler de vatanlarına dönebileceklerdir. Ancak Genel Sekreter bu hususta bir şey söyle»..vemezdi. Olsa olsa haberi Amerikalılara ulaştırabilirdi. Yaptığı da bundan ibaret kalmıştır. Böylece karar gene Amerikaya aittir.

Fakat Amerikalıların bu bir nevi şantajı kabul edip etmeyecekleri son derece şüphelidir

Mısır

Yerlilere kumar yasak

Ahmed Hüsnü, Mısır'ın Adliye Vekilidir. Mısırın adliye vekili, öyle bir kanun teklifi hazırlamıştır ki ismi az zamanda bütün Mısırlılar tarafından duyulacaktır. Gerçi kanun teklifinde, islâm dinine nazaran garip bir taraf yoktur. Fakat Mısır teokratik bir devlet olmadığı gibi Mısırlıların hepsi de müslüman değildir, üstelik müslüman olanlar Kur'anın prensiplerini hayatlarına rehber edinmemişlerdir. Adliye vekilinin teklifi kumarı, Mısırlılara yasak etmektedir.

«Dikkat edilsin: Kuman Mısırlılara yasak etmektedir. Yoksa, kumarı Mısırda yasak etmemektedir. Bilâkis, ecnebilerin ve turistlerin rahatça kumar oynayabilecekleri üç yerin adım da bir turizm acentesinin ciddiyetile vermektedir: Kahireden 30 kilometre ötedeki eski İnşas kraliyet köşkünde — Kral Faruğun pek sevdiği «L'Auberge des

Ehramlar

Kumar ***orada oynanacak***

Pyramides»de— İskenderiye ile El-Alemeyn arasında yeni kurulan Hanovil adlı plaj şehrinde. Mısırın başka yerinde Bakara, Rulet ve Poker oynanamayacağı gibi bu üç lokale Mısırlılar giremeyeceklerdir. Bakara, Rulet ve Pokeri kanun dışı eden bir madde Mısır Ceza Kanununa eklenecektir.

Bunun, Mısırı saran kumar iptilâsını kısmen Önlemek gayesini güttüğünde hiç şüphe yoktur. Mısırın ihtilâl hükümeti salgının dehşetini görmüş ve tedbir almanın lüzumlu hale geldiğini farketmiştir. Hakikaten memleketin pek çok yerinde kumarhaneler faaliyettedir. Bilhassa Kahirenin ve İskenderiyenin monden klüplerinde kumar (Bakara ve rulet) belli başlı eğlencedir ve bu oyunlarda inanılmayacak kadar büyük meblağlar dönmektedir. İhtilâl hükümeti her türlü kabahati krallığa atfetmek temayülünde olduğundan bunun da suçunu Faruğa yüklemektedir. Bizzat kumarbaz olan sabık kral yüksek tabaka arasında bunun şampiyonu ve yayıcısı olmuştur.

Ancak ihtilâl hükümeti, turizme hakikaten ehemmiyet vermekte ve nitekim memleketin karışık manzarasına rağmen dünyanın hemen her tarafından çok sayıda turist celbetmektedir. Turizm endüstrisini iyi şekilde tanzim eden hükümet seyyahların gayelerinin azami derecede eğlenmek olduğunu asla hatırından çıkarmamaktadır ve Mısın Orta Doğunun, hattâ Fransa ve İtalyadan sonra Akdenizin belli başlı turizm merkezlerinden biri haline getirmeğe çalışmaktadır. Kumarın Mısırlılara yasak edilip, turistlere mahsus hususi bir müsaadenin tanınması, hattâ onlara lüks yerler açılması bu faaliyetin neticesidir.

Ahmed Hüsnü'nün teklifi kanunlaşınca — pek yakında kanunlaşacağından şüphe yoktur— Mısırda pek garip bir vaziyet hadis olacaktır: yabancılar kumar oynayabilecekler, Mısırlılar onları seyir ile iktifa edeceklerdir. Fakat bunun, kumar iptilasına son vereceği tabii pek şüphelidir. Meselâ böyle bir yasağın konulduğu İspanya'da kumar-

Çok şükür genç subaylarımız, hatta bazdan eğilmeden dahi, askerce el sıktılar.

Hele Avrupada bir erkeğin, diğer bir erkeğin elini öpmesi çirkindir. Makam ve mevki sahibi ise daha da çirkindir. Aynı yaşlarda olması daha da çirkindir. Üstünde askeri üniformayla, dostun düşmanın içinde yapılması ise büsbütün çirkindir!..

İhraç edecek başka «matah» ımız kalmadı mı?..

Gerek siyasi, gerek askeri beynelmilel konferanslarda iktisadı geçelim ne durumumuzun, ne de elemanlarımızın yurttaki neşriyata rağmen pek parlak olmadığı «dünyada nihan hakikatlerden» değildir. Bari kendi kotamızı kendi icadımız vesilelerle düşürmiyelim...

bazlar gelip geçen otomobillerin plâkalarına bakıp tek-çift oynamaktadırlar.

İsveç

Rusya'nın bir talebi var!

İsveçin dünyaca meşhur Lund üniversitesinin kütüphanecisi, elinde tuttuğu mektubun evvelâ puluna baktı: Rus puluydu. Mektup, Demir Perde gerisinden geliyordu. Zarfta, gönderenin ismi de mevcuttu: Büyük Sovyet Ansiklopedisi'ni neşreden yan resmî yayın evi. Yayınevi son derece dostane bir eda ile kütüphaneciden bir talepte, daha doğrusu bir ricada bulunuyordu. Ansiklopedinin son nüshasında Beria'ya ait bazı sayfalar vardı. Bunlarda, sabık Rus lideri hakkında gayet mültefit cümleler yer almıştı. Beria bir kahraman olarak tarif ediliyor, yaptığı işler büyük bir . heyecan içinde anlatılıyor, kendisinin vatana ve komünizme hizmetleri övülüyordu. Ansiklopedi Rus hükümetinin aşağı yukarı resmi görüşünü ifade ettiği için bunun manâsı büyüktü.

Beria'nın başına gelen ise hiç kimsenin meçhulü değildi. Aynı Rus hükümeti, ansiklopedilerde methettiği lideri «kapitalistlerin ajanı» olarak suçlandırmış, kısa ve esrarengiz bir muhakemeden sonra da ortadan yok edivermişti. Beria artık bir haindi. Vatanına ve komünizme ihanet etmişti. Onun yüzünden Rusyada pek çok facia olmuştu ve haydudun (Beria'nın) temizlenmesi sayesindedir ki pek çok mücrim iadei itibar etmişti. Bunlar, komünizmin yeni papası Malenkof tarafından sadece Rusya'ya değil, bütün dünyaya ilân edilmişti. Şimdi Lund üniversitesinin talebeleri resmî sovyet ansiklopedisinden aynı Beria hakkında methiyeler okuyunca ne düşüneceklerdi? Polis şefi temizlenir temizlenmez, hattâ gözden düşer düşmez ansiklopedinin Rus hudutları içinde bulunan bütün nüshaları yeniden gözden geçirilmiş ve hepsinden Beria'ya ait satırlar hattâ sayfalar çıkarılmıştı. Anlaşılıyordu ki Rus idarecileri bununla iktifa etmek arzusunda değillerdi. Ansiklopedinin Rus hudutları dışında kalan nüshalarından da hainin methiyesini çıkartmak arzusundaydılar. Bu arzuya evvelâ, Lund üniversitesinin kütüphanecisi güldü. Elbette ki böyle kıymetli ve adeta tarihi bir nüsha tahrip olunamazdı.

Halbuki Rusyadaki yayın evi, o sayfanın yerini alacak sayfaları hazırlamıştı bile. Beria yerine üç mevzudan bahsolunacaktı. Bunlardan biri Bering denizinin kıyılan ve bu denizde mevcut hayvanlardı. İkincisi on sekizinci asırda yaşamış Wilhelm Berholtz adında bir rus generaliydi. Bahis mevzuu general Deli Petro devrine ait bir hatıra kitabı neşretmişti. Üçüncüsü ise İrlandalı papaz-filozof George Berkeley'di. Sovyet yayınevi papazı mürteci olmakla itham ediyordu.

Lund üniversitesinin kütüphahecisi ansiklopediye bunları ekledi ama, Beria'ya ait kısmı da muhafaza etti.

T I B

Dien - Bien - Fu meleği

Yeni Florence Nightingale

Yardım

Iztırapta tarafsızlık yoktur

Dien-Bien-Phu'da bakımsız ve düşmanla çevrili kalan Fransız hasta ve yaralılarının imdadına koşmak için Cenevreden yükselen heyecanlı sese kimse önem vermedi. Bir kadın hemşire, orada, yalnız başına, yer yüzündeki öbür arkadaşları büyük bir zevk ve huzur içinde sarışın bombanın yeni bir filmini seyrederken insan gücünün çok üstünde bir gayretle çırpındı, elinden geleni yaptı ve «melek» olduğunu gösterdi. Bundan önceki savaşlarda çekilenler ne çabuk unutulmuştu. Milletler dünyanın herhangi bir yerinde bundan sonra da ortaya çıkabilecek silâhlı ihtilâflarda acıyı dindirmek, yaralılara ve hastalara yardım etmek için gerekeni yapmıyacaklar mıdır? Bu sefaletler karşısında kör ve sağır mı kalacaklardır? Dünya sulbünün eski merkezlerinden biri olan Cenevre'den yükselen sese kimsenin kulak asmamış bulunması bizi haklı olarak ümitsizliğe düşürmektedir. İhsan hassasiyetinin yalnız barış zamanlarındaki kazalar, felâketler karşısında galeyana gelmesi yetmez. Barışın rahatlığına kendini terk etmiş olan tarafsız milletlerin dünyanın herhangi bir bölgesinde savaş patlak verdiği zaman oralardaki kurbanların seslerini duymaları icab eder. Dien-Bien-Phu'ya yardım için kimsenin içinde bir istek duymamış olması veya korku ve endişe içinde milletlerin kendilerini öldürücü ve miskinleşdirici, künt ve duygusuz bir neme lâzım cılığa terk etmeleri üzüntü veren bir olaydır. Kızılhaç bile (tam bir bitaraflık) teranesile yaralıların ve hastaların iniltilerine kulaklarını tıkamıştır. Hiç bir savaş dışı devlet bu felâketzedelerin yardımına koşmak lüzumunu hissetmemiştir. Halbuki bu savaşda tarafsızlara ve savaş dışı kalmış olanlara düşen ödevler yok muydu?

Daha 1933'de Madrid'de toplanan yedinci milletlerarası tababet ve eczacılık kongresinde başbakan M. Manoel Azana, orduların sağlık işlerinin enternasyonalleşdirilmesi ve bu işin değişmez hukuk prensiplerine bağlanması konusunda büyük bir eser meydana getirmemiş mi idi? Her memleket için barış zamanında iyi organize edilmiş, faaliyete hazır, asgari kadroda mediko-militer bir servis teşkilini ve her memlekette bunun birbirine uygun ve benzer şekilde yani standard olarak organize edilmesini ileri sürmemiş miydi? Bu teze göre lüzum halinde tarafsız memleketlerin sağlık servisleri cephedeki hasta ve yaralılar için olduğu kadar harb esirleri için de, harb halindeki memleketlerin sağlık servislerine yardım etmek mecburiyetinde olacaklardı. Prof. Charles Richet de Fransız tıb akademisinde şu sözleri söylemişdi:

«Medenî âlemin faal rol alması gereken anlar vardır. Bu sırada Pasif kalmak menfi bir harekettir. Tarafsız memleketlerin hekimlerinin kuracakları milletlerarası himaye sistemi Cenevre anlaşmasındaki gibi sadece yaralı harb esirlerine inhisar etmemelidir. Aşağıdaki üç guruba da bu yardımların ulaşdırılması zaruridir. Sivil harp esirleri, işgal edilmiş bölgelerdeki halk, muhacirler... Tarafsız milletlerin hekimleri bu biçarelerin haklarım ve sağlıklarını, mağlûp milletlerin sıfıra inmiş otoritelerinin yanında daha iyi savunurlar. Galip devletten bu zavallılar için gereken ilâç ve yiyecekleri daha serbestçe ister ve temin ederler.»

Bütün savaş kurbanları — işgal edilmiş bölgelerdeki halk, esir kamplarındakiler, başka yerlere sürülenler-tarafsız milletlerin kurdukları sağlık teşkilâtı sayesinde teselli bulurlar, sükûn ve emniyete kavuşurlar. Tarafsızların, savaşan milletlere yardım için kuracakları bu sağlık servisleri yukarda da söylediğimiz gibi yeni bir şey değildir. Çok önceleri teklif edilmiş ve üzerlerinde fikirler yürütülmüştür. Ancak siyasî cereyanlar ve milletlerarası münasebetler öyle bir . duruma gelmiştir ki hekimlerin tamamen tarafsız ve milletlerarası bir teşkilât kurmalarına artık imkân kalmamıştır. Buna rağmen biz yalnız hekimliğin milletler ve insanlar arasında, hattâ savaş zamanlarında bile insanca bağlar kurabileceğine inananlardanız ve ancak hekimliğin savaşları daha insanca ölçülere koyabileceğini umuyoruz. Bu gün hekimin savaşlardaki durumunu bundan 22 yıl önce düşünüldüğü şekilde hâlâ milletlerarası bir plâna sokamıyorsak, hiç olmazsa her milletin kendi sağlık teşkilâtına tarafsızların yardımını sağlamak suretile savaşlarda bir çok felâketleri önleyebiliriz. Reynders şöyle diyor:

«Tarafsızları da savaşlara karıştır-

mak ve savaşın risklerine iştirak ettirmek biraz garip görünür. Fakat ıztırapların karşısında tarafsız kalmaları istenilenleri de nihayet hekim olduklarını ve ordu sağlık teşkilâtında görevli bulunduklarını düşünmek lâzımdır. Harp halindeki milletlerin millî sağlık servislerinin yanında tarafsızların sağlık servislerinin de ödev almaları bugünkü savaşlarda yetersiz olan sıhhi yardım işlerini tamamlayacaktır. Bir yandan da barışın saadetleri içinde, bütün kudretile tembel bir halde duran bir sağlık servisini; harbin sefaletlerde ezilmiş bir milletin imdadına vermek her tarafda şükranla karşılanacak ve ordu tabipliği sahasında akisler yaratan heyecanlı bir tasvibe mazhar olacaktır. Asker hekimliği sahasında on yıldanberi başarılan gelişmeler, dünya asker hekimleri arasında kurulmuş olan münasebetler ve karşılıklı itimad nihayet onları birbirine bağlayan dostluk ve ideal beraberliği böyle bir yardım için verilecek ilk işaretde milletlerin harekete geçmelerini sağlayacaktır.»

Tarafsız sağlık servislerinin ne yolda yardımlar yapabileceklerini saymakta fayda yoktur. Savaşa katılmış olan milletlerin askere aldığı hekimlerin kadrolarda boş bıraktıkları yerleri, tarafsız milletlerden temin edilen hekimlerle doldurmak mümkündür. Bütün personel ve malzemesile hastahaneler kurarak yardım yapılabilir. Sıhhiye birlikleri ve hastahane gemileri gönderilebilir. Yaralıların ve hastaların tarafsız memleketlerin helikopter ve uçaklarile tahliyesi kabildir. İşgal edilmiş bölgelere tarafsız milletler hekim göndermek, hastahane açmak suretiyle de faydalı olabilirler. Buralarda yaralıların ve hastaların iniltileri galiplerin haksızlıklarile boğulmaz, savaşların insanca, yapılması sağlanmış olur. Hele Kore'de ve Dien Bien-Phu'da milletlerin başına çöken felâketler hatırlanacak olursa savaşanlara* tarafsızların yapacakları sıhhî yardımların ne kadar lüzumlu olduğu kendiliğinden meydana çıkar. Bu iş için hazırlanmış statükolar da vardır. Monako'da tahakkuk ettirilen avan-proje ile milletlerarası Kızılhaç'ın faaliyetlerini bu arada hatırlamak lâzımdır. Harp felâketzedelerinin himayesine dair 27-Temmuz-1929'daki Cenevre sözleşmesini gözden geçirmek üzere 21 Nisandan 12 Ağustos 1949'a kadar Cenevrede diplomatik bir konferans toplanmıştır. Bu konferansda harp halindeki silâhlı kuvvetlerin hasta ve yaralılarının vaziyetlerinin ıslahı, sağlık ve emniyet bölgelerinin kurulması, silâhlı kuvvetlerin denizdeki hasta ve yaralılarının ve kazazedelerinin vaziyetlerinin ıslâhı, harp esirleri hakkında tatbik edilecek muameleler, yaralı ve hasta harp esirlerinin doğrudan doğruya memleketlerine iade edilmeleri veya bitaraf bir memlekette hastahaneye yatırılmaları hakkındaki anlaşmalar, muhtelit tıbbî komisyonların kurulması, harp esirlerine yapılacak toplu yardımlar, harbin bazı tesirlerine karşı halkın umumî himâyesi, himaye gören şahısların statüsü, enternelere tatbik olunacak muameleye müteallik kaideler, sivil enternelere kollektif yardımlara müteallik nizamname projesi gözden geçirilmiş ve hazırlanan Sözleşmeler hükümetimiz tarafından da 6020 saydı ve 21.1.1953 tarihli bir kanunla kabul edilmiştir.

Hemşirelerimiz artıyor
İhtisasları da öyle

Bu kanun 8322 saydı resmî gazete ile 30.Ocak.1953 de yayınlanmıştır. Bu anlaşmada, yalnız, savaşan milletlere tarafsızlar tarafından sıhhî yardım yapılmasına dair bir kayıt mevcud değildir. Bu yardım şimdiye kadar Kızılhaç'»ın faaliyetlerde sağlanmakta idi. Fakat bu teşkilâtın son savaşlarda hareketsiz kalması bize bu yazıyı yazdırıyor, İki millet veya iki milletler topluluğu birbirlerini amansız bir şekilde topyekûn yok etmeğe uğraşırken barışın nimetleri ve rahatlıkları içinde uykuya dalan ve mutlak bir tarafsızlığı muhafazaya çalışan milletler hem insanlık ödevlerini yapmamış olurlar hem de günün birinde aynı felâket kendi başlarına geldiği zaman çaresiz ve imdatsız kalırlar, Ne yapıp yapıp şimdiden, yani daha barışta; döğüşenlere, tarafsızların sıhhi yardımını sağlamak ve bu amacın tahakkuku için de geniş ölçüde çalışmak lâzımdır.

Sağlık işlerinde çalışan hiç kimse ve hiç bir hekim felâketler karşısında tarafsız kalamaz. Kalmaması lâzımdır. İşlerin halledilebilmesi insanlığın kurtuluş yolunda daha emin adımlarla derlemesi için bu şarttır. Dr. E.E.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Maliye

Subaylarımızı maddî tatmin

Fert ve millet olarak bir faraziyeden hareket etmeliyiz: Emniyet problemimizin içerde ve dışarda külliyen halledilmiş olması. Millet olarak iüktisadî kalkınmamız, fert olarak refah seviyemizin yükselmesi hep bu faraziye; den hareket etmektedir.

Amme masraflarını müsmir olup olmamalarına göre tasnife tâbi tutmuş olan bir takım maliyeciler millî savunma masraflarını gayri müsmir masraflar arasına ithal etmişlerdir. Fakat bu âlimlerin yanı başında meşhur Viyanalı profesörlerden Adolf Wagner askeri masrafları müsmir masraflar arasına katmıştır. Çünkü ona göre ordu bir eğitim müessesesidir. Orada yalnız dövüşme sanatıyla ilgili bilgiler öğrenilmez, ayni zamanda toplumsal bilgilerin yeteri kadar ordu mensuplarına tedris edilir. İşte bu keyfiyettir ki Atatürk «ordu bir mekteptir» vecizesini söylemiştir. Askeri masraflar müsmir bir masraftır. Bunun için millî savunma kadromuz içinde vazife alınış olanlara milletçe bir şükran borcumuz vardır. Kış mevsiminin soğuğunda, yaz mevsiminin sıcağında her türlü meşakkate karşı göğüslerini gerenler sanlı ordumuzun eğitim mensubu subaylarımızdır. İşte bunların geçim şartlarının gün geçtikçe ağırlaştığı bir devrede hakikaten korunacak haklan vardır. Bunlar, muhtevası durmadan değişen bir kaba benzerler. Her zaman yeni kuraları eğitmek pek kısa zaman fasılaları içinde bunları, teftişe arzetmek ve teftişlerde başarı kazanmak mecburiyetindedirler. Her gün büyük değişiklikler arzeden modern harp silâhlarının şanlı ordumuz mensuplarına öğretilmesi gece ve gündüz eğitimleri hep feragati kendilerine meslek olarak seçmiş subaylarımızın üzerindedir. Fakat bunlar da ne kadar idealist olurlarsa olsunlar içinde bulunduğumuz cemiyette yaşadıklarını unutmamamız gerekir. Şunu söylemek istiyoruz: Yazda ve loşta binbir müşkülâta karsı koyan subaylarımızı maddeten daha çok tatmin etmek zaruretindeyiz. 1955 - 1956 bütçesinin bütçe komisyonunda müzakere edildiği bu günlerde beklerdik ki, Milli Savunma bütçesi subaylarımıza maddî refah temin edecek hususları ihtiva etsin. Gazetelerde hayli zamandır ordu mensuplarının tayın bedellerinin arttırılacağına dair yazıları okuduğumuz vakit yerinde bir dâvaya parmak basılıyor diye memnun oluyorduk. Maalesef 1955 - 1956 bütçesinin bütçe komisyonunda bu meseleye temas edilmemesi memnuniyetimizi kinci olmuştur. Harp Okuluna yıldan yıla gittikçe azalan müracaatlar kanaatimizce sebepsiz değildir. Kendilerine binbir meşakkat yüklediğimiz kahraman subaylarımız emeklerinin karşılığını pek bulamamaktadırlar. Onun için her türlü faaliyetlerimizin mihrakını teşkil eden Millî Savunma dâvamızın hiç bir endişeye mahal bırakmıyacak bir şekilde hâl edilmiş olmasını istiyorsak onların haklarını teslim edip kendilerine düşen payı vermeliyiz. Kimsenin kimseden kaydı hayat şartı ile feragat dilemeye hakkı yoktur. Bizi huzur içinde yaşatanlara huzur vermeliyiz.

Çiftçilere mesken kredisi

Mesken dâvası memleketimizde görünüşe göre sadece şehirlere inhisar etmektedir. Halbuki bu görüş hatalıdır. Zira mesken politikasının köyü veya şehri yoktur. Dâva sosyal bir dâvadır ve bu dâvanın çözülmesinden nerede otururlarsa otursunlar bütün vatandaşlar istifade edeceklerdir. Mesken dâvası her vatandaşı içinde rahatça oturulabilir bir yuvaya kavuşturabilme davasıdır. Bu yuvaya kavuşmak her vatandaşın sosyal bir hakkı ve kavuşturmak her devletin başta gelen bir vazifesidir. Tam manası ile iktisadî ve içtimaî yönleri ile kuruluş halinde bir devlet olduğumuz, için mesken dâvasına yeni el uzatmış bulunuyoruz. Geçen sene Ziraat Bankası çiftçi vatandaşlarımıza ev inşaası için çok ucuz faiz ve müsait müddetle kredi açmaya başlamıştı. Şimdiye kadar kredi talep edenlere verilen kredi miktarı 60 milyon lirayı geçmiş bulunmaktadır. Önümüzdeki yıl içinde bu kredilerin 200 milyon lirayı aşacağı beklenmektedir.

Kredileri açacak olan Ziraat Bankasının bu teşebbüsünü hakikaten alkışlamak gerektir. Memleketimizde ilk defa olarak böyle bir dâva memleket ölçüsünde ele alınmakta ve tatbike konulmaktadır. Bu kredi sayesinde nüfusumuzun yüzde seksenim teşkil eden köylü vatandaşlarımız hakikaten bu toprakların efendisi olarak rahatça oturabilecekleri bir yuvaya kavuşacaklardır. Ömrün büyük bir kısmının içinde geçtiği yuva ile insan sıhhati ve iktisadî faaliyet arasındaki içten bağlılık her halde hepimizce malûmdur. Onun için «Evvelâ iktisaden kalkmalım sonra kâşaneler kurarız» sözü kanaatimizce pek hakikate tetâbuk etmemektedir. İşte bunun için insan gücünden ve insan emeğinden azamî istifadeyi sağlamak için insan sıhhatini ve insan takatini İktisadi olarak kullanmak bir zarurettir. Bu bakımdan Ziraat Bankasının dünya görüşümüzde bu teşebbüsü ile husule getirdiği yenilik bir reform sayılacak kadar takdire şayandır. Geçen villa 60 milyon bu yıl 200 milyon olma temâyülündedir. Önümüzdeki yıllarda bu rakkam daha büyük süratle büyüyecektir. Bundan hiç şüphe etmemek gerekir. Dâvaya bir kere parmak basılmıştır. Gelecek yıllarda bu meseleler üzerinde daha da önemle durulacaktır. Yalnız millet ölçüsündeki bir dâvayı Ziraat Bankasının halletmeye muktedir olup olamıyacağı zihinlerde bir sual olarak belirmektedir. Bizce millet ölçüsündeki bir dâvanın millet ölçüsündeki bir teşkilâtla halledilmesi daha iyi olur.. Meselâ Batı memleketlerinde İmar Bakanlığı gibi, bakanlıklar bu dâvaya bir amme hizmeti mahiyeti vermişlerdir. Dâvanın daha iyi bir hâl tarzına bağlanması keyfiyeti bir temenni olmaktan daha deri gidemez fakat Ziraat Banka sının giriştiği teşebbüs kendi imkânları tahtında da olsa gene taktirle karşılanacak bir faaliyettir, İktisadî kalkınma neticesi olmalarına rağmen meselenin bu yönü üzerinde pek durmamaktadırlar. Amprik metodlarla baba ve büyük babalarından gördükleri yaşayış tarzlarını devam ettirmektedirler. Onun için nasıl fikrî alanda Arap alfabesinden Lâtin alfabesine geçiş büyük bir devrim ise içinde sıhhat kaidelerine göre oturulamaz bir barakadan kullanışlı yuvaya kavuşmak da aynı derecede bir devrim olacaktır.

Ekonomi

Hayırlı bir teşebbüs

Tediye bilançomuzun açığının gün geçtikçe kabardığı son yıllarda bütün memleket münevverleri bu açığın nasıl kapatılması mümkün olacağı hususunda zihin yormaktadırlar. Bazılarına göre milletçe bir fedakârlığa katlanmamız ve kalkınmanın yükünü vatandaşlar arasında adilâne tevzi etmemiz gerekir. Bu yeni vergilerin ihdas edilmesi veya mevcut vergilerin nisbetlerinin arttırılması suretiyle yapılabileceği gibi kolaylıkla ihraç edebildiğimiz bazı emtiaların memleket dahilinde istihlâkinin tahdidi yani «tayınlama» usulünün tatbiki yoluyla da yapılabilir. Bu tez meseleyi fedakârlık açısından ele almaktadır. Diğer bazdan ise görünmiyen ihracatın teşvikini tavsiye etmektedirler. Bunların noktai nazarlarınca Fransa, İtalya, İsviçre, Avusturya, Yugoslavya, İspanya ve hattâ Yunanistan görünmez ihracat kanalıyla tediye bilançolarında rahatlık temin edebilmektedirler. Üçüncü bir tez iktisadî potansiyelimizin imkânlarından istifade etmektir. Bunu daha açık bir surette ifade edelim. Türkiye bu gün ihraç ettiği pamuk, yağlı tohum ve madenlerinden daha fazla miktarda evvelâ istihsal edip sonra ihraç edebilecek potansiyeldedir.

İşte Türkiye Sınai Kalkınma Bankası madenlerimizin işletilmesi hususunda maden tesisleri için döviz tahsisine teşebbüs etmiştir. Döviz tahsis edilecek madenlerimiz arasında krom, manganez, demir, kurşun, çinko, linyit, amyant, zımpara, molipten, antimuan vardır. Döviz tahsisinden istifade edebilmek için madencilerin işletme ruhsatı veya imtiyazına sahip olmaları gerekmektedir. İlgililerin bankaya müracaatları 10 Şubatta sona ermektedir.

Evvelâ şunu belirtmek isteriz ki Türkiye tabiî servet bakımından dünyanın sayılı memleketleri arasına girecek kadar zengindir. Çeşitli madenler bol

miktarda memleketimizde mevcuttur ve tabiat bunları bir arada Türkiye'ye ihsan etmiştir. Petrole ve kömüre aynı zamanda sahip olan memleketler pek enderdir. Türkiye bu ender memleketler arasındadır. Fakat iktisaden geri kalmış bir memleket olmamız şimdiye kadar bu servetlerimizin işletilmesine mâni teşkil etmiştir. Lâkin Cumhuriyettenberi Türkiye iktisaden geri kalmış bir memleket olmaktan daha çok süratle kalkınan bir memlekettir. Madenlerimizin işletilmesi ve işletilebilmesi için teçhiz edilmesi millî iktisadiyatımızda geniş ufuklar açacak kadar ehemmiyetli bir olaydır. Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası bu derece ehemmiyetli bir dâvayı ele aldığı ve daha şimdiden teşebbüse girişmiş olduğu için cidden takdire şayan bir adım atmıştır. Teşebbüslerinin ilerde de devam etmesini dilemek her Türk için zevkli bir temennidir.

Japonya

Çinde ticari münasebetler

İç bünyesinde halledilecek çeşitli meseleleri olan Japonya'da ekonomik durum hiç memnuniyet verici değildir. Zira Japonya tabii mahreçlerinden mahrumdur: Rusya, Çin kıtası, Güneydoğu Asya memleketleri bugün tamamen Japonya'ya karşı kapanmış durumdadır, Mançurya ve Kore ise eskiden Doğan Güneş İmparatorluğunun birer parçası iken bugün tamamen tecrit edilmiş durumdadırlar. Tabiî servetleri bakımından oldukça fakir bir memleket olan ve dört bin kadar ada üzerine serpilmiş olan hakikî Japon nüfusu haddi zarında dört büyük Japon adası üzerinde temerküz etmiştir. Bu dört ada geçen asrın ikinci yarısında sanayileşip dünya iktisadiyatı üzerinde bir değer ifade etmiye başlayan sayılı bölgelerden birini teşkil eder. Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, İtalya gibi.

Bu günkü haliyle demokrasiler safında yer almış olan Japonyanın içinde bulduğu ekonomik güçlükleri Japon - Amerikan dostluğu bertaraf etmiye kâfi gelmemektedir. Sabık Japon Başvekili Yoşida geçenlerde batılı devletlerin başkentlerini ziyaret etmiş ise de, bunlar pek semereli olmamıştır. Japonya ekonomik bir buhran içindedir, bütçesi senede 100 milyon dolar kadar açık vermektedir. Nüfus harpten evvelki artış nispetini geçmiştir. Bu da Japon iktisadiyatını tehdit eder bir mahiyet taşımaktadır. Bunun için Japonya bir an önce eski mahreçleri ile ticari münasebetler kurmak arzusundadır. Genel seçimlerin yaklaşmış olması da mahreçler meselesini Japon efkârı umumiyesi nezdinde politik bir dâva haline getirmiştir. Bunun için Tokyo Komünist Çin ile ticarî münasebetlerin inkişafına büyük bir değer atfedilmekte ve böyle bir inkişaf yeni teşekkül etmiş olan Japon hükümetinin bir arzusu olarak izhar edilmektedir. Harp esnasında Filipin adalarında Japonyayı büyük elçi payesi

GREV

M. BEKİROĞLU

Bir cemiyette emniyet içinde yaşamak her şeyden önce kanunlarla sağlanır. Cemiyet nizamını temin eden kanunlar ise, başlangıçta bugünkü mükemmeliyette değildi. Çünkü kanunları cemiyet nizamı bakımından ortaya çıkan zaruretler, ihtiyaçlar doğurur ve bu zaruretlere, ihtiyaçlara göre kanunlar peyderpey yapılır, iş hayatını, işçi ile işveren münasebetini tanzim eden mevzuat da işte böyle bir ihtiyacın mahsulü olarak meydana gelmiştir. Bu münasebetlerde husule gelen ihtilâflar cemiyetin nizamında bir aksaklık, bir bozukluk husule getirince, kanun vaz'ıı işe el koymuş ve ihtilâf sebeplerini tesbit ederek bu husustaki münasebetleri kaidelere bağlamış, hilâfına hareket edenleri de cezalandırmak yoluna gitmiştir.

Bu münasebetler içinde grev, işverenin hak ve adalet kaidelerine uymıyan hareketlerine bir mukabele olarak işçi tarafından istimal olunmağa başlamışa. Fakat husule getirdiği neticeler bakımından cemiyet nizamını bozar mahiyette görüldüğünden, kanun vaz'ıı, işi ele almış ve ihtilâf sebeplerim ortaya koyarak lüzumlu tedbirlerle bunları bertaraf etmeğe yarar mevzuatı yapmağa çalışmıştır.

1 947 yılında İtalya'da kopan umumi grevde, yalnız Milano şehrindeki tahripten, fabrikaların durmasından doğan günlük zarar, takriben kırk milyon Türk lirası idi. Fakat asıl zarar bu kadarla kalmıyordu. Onun yanında halkın ruhunda ve ahlâkında husule gelen sarsıntı ve düşkünlük, millet hayatında her halde maddi rakkamlarla ifadesi güç çöküntülere sebep oluyordu.

Milano şehrinin caddeleri, meydanları bir birine saldıran kardeşler, akrabalarla dolmuştu. Etrafı, ölen kocasının veya çocuğunun üzerine kapanmış kadınların yürekler acısı çığlıkları kaplamıştı. Yıkılan fabrika ve atelyeler yüzünden işyerleri biraz daha azalmış, iş sahan biraz daha daralmış, iş için sokaklarda dolaşanlar biraz daha çoğalmıştı. Gazeteler her gün yoldan çıkarılan trenler ve sabotaj hareketlerinde ölen zavallıların listelerini veriyorlardı.

Viranelikler, anasız babasız çocukları almaz olmuştu. Herkes bir birine diş biliyor, ıstırabının müsebbibi olarak gördüğü komşusuna lanet ediyordu.

Bu, koskoca bir milleti bir birine düşüren olayların tek sebebi, bir kaç yüz bin ve komünist tebliğlerine nazaran da bir buçuk milyon işçinin fazla ücret talebi, daha doğru tabiri ile bunları sevk ve idare eden bir kaç kişinin işçileri istismar ederek siyasî maksatlar için karışıklık çıkarmak arzusu idi. Beri yanda ise, kırkbeş milyonluk İtalyan milleti, yukarıda kısa hatlarıyla tasvirine çalıştığımız duruma düşmüştü.

Cemiyet hayatındaki yanlız bu tezahüratı ile dahi reddi lâzımgelen grev, ayni zamanda ne demokratik bir zaruret, ne de onun prensipleriyle kabili telif bir müessesedir. Nihayet onun, memleketimizde yasak edilmiş lokavtın muayyel mevcudiyeti iddiasiyle de meşruiyeti müdafaa edilemez. Bir taraftan asayiş için çalışılırken diğer taraftan anarşiye cevaz veren bir müsamaha hiç bir devlet nizamı için kabili müdafaa değildir.

Kaldıki, her demokratik memlekette aynı müeseselerin bulunması da zaruri değildir, (komünizmin bir Çok memleketlerde yasak olduğu gibi) Bugün, grevi kabul etmiş memleketlerdeki hal ise sadece tarihi bir emrivaki ve fakat ne halkın ve ne de hükümetlerin samimi bir arzusu, sosyal bir ihtiyaç mahsulüdür. Filhakika grevin biraz sonra temas edeceğimiz doğusu sebepleri yukarıdaki tesbitimizin yerinde olduğunu isbata kifayet eder.

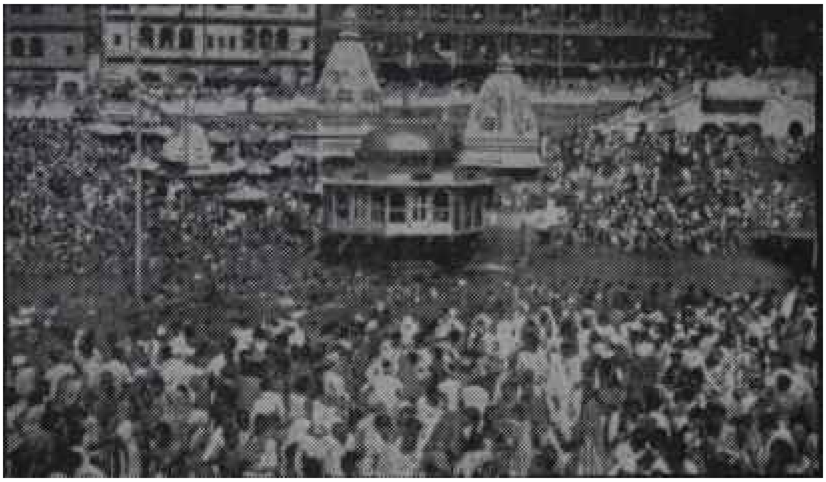
Gravin cari bulunduğu memleketlerde, 1947 yılında Amerika'da İtalya'da, Fransa'da grevleri müteakip kanun yazılarının bunu tahdit eden ve yavaş yavaş ortadan kaldıracak olan mevzuatla attığı enerjik adımlar, bize bu müessesenin insan hak ve hürriyetlerine karşı hürmetsizliğin ve cemiyet nizamına uygunsuzluğunun bariz birer delilidir.

Grev tarihe karışmış bir zamanın, yani iş hukukuna ait kanun ve nizamların hiç olmadığı veya eksik bulunduğu, işverenlerin işçilerini istedikleri gibi kullandıkları, geceli gündüzlü, büyüklü küçüklü çalıştırabildikleri, onların maddi ve sıhhi durumları ile alâkadar olmadıkları devirlerin mahsulüdür.

Fakat devletler peyderpey is hukuklarını ve sosyal kanunları mükemmeliyete doğru götürünce, mukavele hürriyetini tahdit edip işten çıkarken ihbar ve tazminat hakları tanıyınca, işsizlik, hastalık, ihtiyarlık, sakatlık haletinde yardım müesseseleri tesis edince, doğum, ölüm hallerinde tazminat verip işçiye, ücretli tatil yapma hakkı da tanıyıp işverenin istediği gibi ve istediği saate kadar çalıştırmaması için mesai saatlerini tayin, ücretlerin asgarî miktarlarını tesbit edince ve nihayet işverenin elinden lokavt hakkını da alınca hakikatte, isçi topluluklarının grevlerine sebep olan şartlar ortadan kaldırılmış oldu.

ile temsil etmiş olan Shozo Murata 10 Ocak günü Pekine hareket etmiştir. Murata Çin meseleleri mütehassısıdır ve orada Mart ayı içerisinde Japonya ile Çin arasında müzakere edilecek olan ticaret muahedesinin taslağını hazırlamakla vazifelendirilmiştir. Komünist Çin heyetinin Ocak ayı içinde Japonyayı ziyaret etmelerini temin de bu şahsa tevdi edilen vazifeler arasındadır.

Son günlerin ekonomik olayları tetkik edilecek olursa görülür ki komünist bloku ile Batı bloku arasında çok taraflı veya iki taraflı yaklaşmalar olduğu görülür. Doğu - Batı ticaretinin inkişafı bloklar arası mübadelelerin gelişmesine, Yugoslavya ile peyk memleketler arasında gelişen ticarî münasebetler de iki taraflı ticarî anlaşmaların inkişafına birer örnektir. Japonya Komünist Çin ticarî münasebetlerinin gelişmesi uzak doğada ayni temayülün başka bir tezahürüdür.

Hindistan'da kalabalık

Hiç bir şey yetmiyor ki...

Hindistan

Çelik yarışı

Hindistan çelik sanayiinin arzettiği imkânlar milletlerarası derin bir rekabete mevzu teşkil etmektedir. Bu rekabetin mesnedi Hint Hükümetinin sona ermekte olan ve daha ziyade zirai kalkınmayı istihdaf eden beş yıllık kalkınma programını müteakip tatbike konulacak beş yıllık sınaî kalkınma programıdır.

Geçen sene zarfında Hint Hükümeti Krupp-Demag müessesesiyle 1 milyon ton çelik istihsal edebilecek kapasitede bir çelik fabrikası kurulması hususunda bir anlaşma yapmıştır. Bunu Rusya ile müzakereler takip etmiş ve demirperde gerisi memleketlere Hindistan açılmıştır. Ruslara da Hindistan'da bir çelik fabrikası kurmaları veya bir çelik fabrikasını finanse etmeleri sağlanmıştır. Geçen sayımızda da 'belirttiğimiz gibi Rus teknisyenlerden mürekkep bir heyet Kasım ayından beri Hindistanda tetkikler, de bulunmaktadır ve bu husustaki müzakereler de sona ermek üzeredir. Sovyetlerin Hindistanın sanayileşmesindeki müdahaleleri İngiliz ve Hint malî muhitlerinde alarm düdüğünü çalmış ve Birla Müessesesinin teklif ettiği tasarı Hint Hükümeti tarafından istikbalde çelik sanayii üzerinde kâfi derecede murakabe imkânı yenmediği saikiyle reddedilmiştir.

Nehru son defa Çine yaptığı ziyaretten beri sosyalist bir ekmominin hayranı olarak görünmektedir. Bu durum Kongrede çetin münakaşaların vuku bulmasına sebep olmuştur. Sanayiciler ve toprak sahipleri kendi menfaatlerine halel gelecek diye endişe etmektedirler. Mesele hükümet üyeleri arasında bir buhranın baş göstermesine müsait iken hususî sektöre verilen teminat ihtilâfı biraz yatıştırmış gibidir. Buna rağmen Nehru'nun anahtar endüstriyi «isdustries-cles» hususî ekonomiden tecrid etme hususundaki karan kat'idir böyle bir iktisat politikası zaten 1948 senesinde tesbit edilmişti. Birla müessesesiyle bir anlaşmaya varmak için tekliflerde bulunmuş olan İngiliz firmaları nihayet bu görüşlere iltihak etmişler ve Hint hükümetiyle doğrudan doğruya mukaveleler aktedebileceklerini beyan etmişlerdir.

Ticaret odası nezdinde «Board of trade» devlet, nazırı M. Low halihazırda Yeni Delhi'de ikamet etmektedir. İngiliz firmalarının teklifleri de bu arada Hint makamlarınca tetkik edilmektedir. Mezkûr makamlar Rusya ile mukavele yapmaktan vazgeçmeden Hindistanın İngiliz tekliflerini kalbuledebileceğini ihsas etmektedirler. Bu arada Fransızlar tarafından yapılan teklifler İngiliz-Rus rekabeti ve Stassen'ın Asya programı içinde sürüncemede kalacaktır.

Bazı Amerikalılar Amerikanın Asyaya yapacağı yatırımların «industrial Gredit and investaıent Corporation Of India» sanayi kredisi ve yatırım kurumu adında ihdas edilecek bir teşkilâtla genişletilmesi ve kolaylaştırılması taraftarıdırlar. Böyle bir kurumun kurulacağı Kasım ayında bildirilmişti. Kurum hususî bir müessese olacak ve sermaye Hindistan Hükümetinin iştirak payı ile İngiliz ve Amerikan sermayelerinden terekküp edecektir. Economist dergisine göre Amerika Bankası, Rockfeller Biraderler ve Westinghouse Electric sermaye iştirakinde bulunacaklardır.

İngiltere

İngilterede mesken inşaatı

İngilterede mesken inşaatı hızla artmaktadır. 1954 senesinde geçici emareler inşaat hacminin 340 bine baliğ olacağını bildirmektedirler, 1953 de inşaat hacmi 318,779 idi. 1954 senesine ait kati rakamlar şöyledir: Ocak ayından Kasım nihayetine kadar 316,943 mesken inşa edilmiştir. Yalnız Kasım ayı zarfında inşa edilen mesken adedi 29,380 dir.

Harbin sonundanberi İngiltere bu son rakamlarla 1,891,993 mesken inşa etmiş bulunmaktadır. Bunların hepsi gayri menkul olarak inşa edilmiş meskenlerdir. Buna 157 bin kadar muvakkat bir zaman için kurulmuş olan meskenleri ilâve edersek harpten beri inşa edilmiş olan hakikî mesken miktarına ulaşırız.

Almanya da mesken inşaatına önem veren memleketlerden biridir, hattâ biri değil birincisidir. Zira Almanyada geçen sene 550 bin mesken inşa edilmiştir. Bu İngiltereye nazaran **210** binlik bir avanstır. Fransa'da ise geçen sene zarfında 188 bin mesken meydana getirilmiştir. Yalnız Fransa'ya ait bu rakam Fransız İmar Bakanlığının verdiği bir rakam olduğu için bu meselelerle ilgilenenlerce iyimser bir rakam olarak tavsif edilmektedir.

Bu üç Avrupa memleketindeki meskene müteâllik faaliyetleri hülâsa etmek gerekirse, denebilir ki Fransada yapılan bir eve karşılık İngilterede iki, Almanyada üç ev yapılmıştır.

Batı Avrupa memleketlerinde baş döndürücü bir süratle gelişen mesken politikası mesut bir tesadüfün veya kendiliğinden gelişiveren iktisadî bir faaliyetin neticesi değildir. Mesken politikası sosyal politikanın önemli bir kısmım teşkil etmektedir. İngiltere'de ferdi teşebbüsle amme teşebbüsleri iş birliği yaparak bu dâvayı halletmektedirler.. Fransada durum daha ziyade devlet faaliyetlerine münhasırdır. Almanlar da harp sonunda karşılaştıkları çeşitli meseleler gibi mesken dâvalarını da halletmekte büyük bir başarı göstermektedirler.

Zihinlerimize iyice yerleştirmemiz gerekir ki mesken dâvası evvelâ sosyal, sonra iktisadî bir meseledir. Hattâ iktisadiliğini sosyalliğinden alır. Çeşitli Avrupa memleketlerinde meseleler bu zaviyeden ele alınırken biz halâ kiraların serbest bırakılıp bırakılmaması hususunda münakaşalar yapmaktayız. 1945

senesinde Milletler Arası Çalışma Konferansının Pariste 27 nci toplantısı yapılırken İngiliz Çalışma Bakanı Şunları söylüyordu: «Büyük Britanyada kazancı en zayıf olanların yaşamalarını kolaylaştırmak üzere kiraların tahtidi, fiyatların denetlenmesi, hastalıklara, kazalara, işsizliğe, ihtiyarlığa karşı koruma tedbirleri alınmıştır.»

Mesken politikamız hukukî mevzuatla bağdaştırılmak istenirken göz önünde tutmak mecburiyetinde olduğumuz husus her halde İngilteredekinden pek farklı olmamalıdır. Zira eskilerin dediği gibi tecrübe edilmişi, bir daha tecrübe etmek hatadır.

Kömür - Çelik Birliği

K ömür - Çelik birliğine aza olan akı memleketin mütehassısları bir kaç günden beri Lüxemburgda toplanmış bulunmaktadırlar. Toplantının mevzuu birlik içinde meydana getirilecek olan demiryolu tarifelerinin tetkikidir. Malûm olduğu üzere bu hususda çalışmalar bundan önce de yapılmış ve müsbet bir neticeye varılamamıştı, son toplantının aktedildiği tarih de 17 Aralık 1054 tarihine tesadüf etmiştir. O günden bu güne kadar geçen zaman zarfında hâdiselerin bu meseleyi ne dereceye kadar olgunlaştırdığı malûm değildir. Bunun için Birliğin 20 Ocakta toplanması mukarrer Bakanlar Konseyinden* evvel bir anlaşmaya varılıp varılamayacağı katiyetle söylenemez.

Efkârı umumiyede hâkim olan kanaat müzakerelerin güç şartlar içinde cereyan edeceği ve 10 Şubattan evvel sona ermiveceğidir. Birlikle alâkalı muhitlere hâkim olan kanaat de budur. Şayet 10 Şubata kadar bir anlaşmaya varmak mümkün olmazsa icabı halde Yüksek Makam (High authority) âza hükümetlerin rızasını almaksızın yeni tarifeleri yürürlüğe koyacaktır. Şimdiye kadar cereyan etmiş olan teknik müzakereler mevcut tezler arasından birinin galebe çalmasını mümkün kılmamaktadır. Fransız mütehassıslar, Birliği, meydana getiren anlaşmaya göre hudutlardan geçerken tarifelerde yapılan zamların, ilgasını istemekte, ayrıca altı üye memleket arasında uygulanan ucuz tarifenin altı memlekette de ahenkleştirilmesini talep etmektedirler. Böyle bir ıslahat- yapılacak olursa Renanya'dan Loren'e nakledilen kömürün beher tonunda bin franklık bir tenzilât husule gelecektir.

Alman müzakere heyeti böyle bir talebi kabul etmenin Ruhr çeliğine rakip bir çelik sanayiine avantajda bulunmak demek olduğunu ileri sürmüşse de hiçbir şekli itirazda bulunmamıştır. Buna rağmen nakliyat tarifesinde bir tenzilât yapma taraftarı olan Almanlar bu tenzilâtın ancak Fransız talebinin üçte biri kadar olacağını ve böyle olursa kabul edeceklerini bildirmişlerdir. Tarifelerin müterekki bir şekilde tenzilâta tabi tutulması hususunda herşeye rağmen bir anlaşmaya varmak imkânı mevcuttur. Tenzilâtın ilk kısmının da Almanların teklif ettiklerinden daha fazla olması muhtemeldir. 20 Ocakta toplanacak olan Bakanlar Konseyi işte bu meseleyi tetkik edecektir.

KİTAPLAR

YENİ HİKÂYELER

(18 hikayecimizin 18 hikâyesi. İstanbul 1954 Yeni Matbaa. 125 sayfa, Fiyatı: 100 kuruş.)

Varlık yayınları arasında 1948 den beri bu seriden çıkan kitapların sekizincisidir. Kitapta Bekir Sıtkı, Ziya Osman Saba, Ümran Nazif, Muzaffer Hacıhasanoğlu, Ceyhun Atuf Kansu, Tabiin Yüce, Tektaş Ağaoğlu, Ceyhun Atuf Kansu, Tahsin Yücel, Tektaş Ağaoğlu, Yıldırım Keskin, Sacit Yumer, Orhan Asena, Erdoğan Tokmakçıoğlu, H. Turgut Acar, Meral Çelen, Naci Girginsoy, İsmet Akakıncı, Numan Ah Levent, Cemalettin Aykın, Fevkiye Aygün'ün hikâyeleri, bulunmaktadır.

YENİ DÜNYA ÇOCUK MASALLARI

(İngilizce, Fransızca ve Almancadan çeviren: Necmettin Arıkan. İstanbul 1954 Tan Matbaası. İki kitap. 100 er sayfa, fiyatları 100 er kuruş-)

Rafet Zaimler Yayınevinin Yeni Dünya Çocuk Masalları adı altında neşretmekte olduğu kitapların 11 ve 12. dir. İngilizce, Fransızca ve Almancadan derlenmiştir.

BÜTÜN CEPHESİYLE HAZRETİ ALİ

(Müellifi: Hasan Basri Erk. İstanbul 1954 Varol Matbaası. 114 sayfa, Fiyatı: 150 kuruş.)

E serin muhteviyatı: Hazreti Alinin çocukluğu —Aile efradı— mübarezeleri -Hilâfeti - Ölümü - Fazilet ve 'hasleti. Güzel sözleri, vecizeleri, öğütleri, emirnamesi - Hazreti Ali hakkında ansiklopedilerimizin yazdıkları. Hâkim Hasan Basri, kitabın sonuna kitabı hazırlarken gözden geçirdiği eserlerin listesini de ilâve etmiştir.

GUGUKLU SAAT

(Yazan: Münir Hayri Egeli. İstanbul, Aralık 1954 Vakit Matbaası. 16 sayfa fiyatı : 10 kuruş.)

Çocuklara Bilgi Yuvası serisi'nin ikinci kitabı olan bir masaldır. Üçüncü basımıdır.

TÜRK BORÇLAR KANUNUNA GÖRE BORÇLAR HUKUKU

(Yazanlar: Ord. Prof. Dr. H. V. Velidedeoğlu — Prof. Reşad Kaynar. İstanbul 1955 İstanbul — Matbaacılık T.A.O. 237 sayfa, fiyatı: 750 kuruş.)

İ çindekiler: Borçlar hukukuna dair umumî bilgiler — Hukuki muamelelerden doğan borçlar — Haksız fiillerden ve sebepsiz (iktisaplardan doğan borçlar — Hususî durumlu borç münasebetleri — Borç münasebetlerinin hükmü — Borç münasebetlerinin sona ermesi. Kitabın sonuna maddelerin fihristi ve mufassal tahlilî fihrist eklenmiştir.

CİHAN ŞOFÖRÜ (HİKÂYELER)

(Samim Kocagöz'ün hikâyeleri. İstanbul, Aralık 1954 Yenilik Basımevi. 00 Sayfa, fiyatı t 190 kuruş.)

Samim Kocagöz'ün 1053 ve 1054 yıllarında yazmış okluğu 12 hikâyeyi içine almaktadır. Yeditepe yayınlarının 30. kitabıdır. Kitap adım ilk hikâyeden almaktadır.

İKİ SIKILGAN

(Eugene Labiche'den çeviren: Safiye Sarp. İstanbul 1954 Maarif Basımevi. 45 sayfa, fiyatı 50 kuruş.)

M aarif Vekâleti Dünya Edebiyatından Tercümeler; Fransız klâsiklerinin 204 üncü kitabıdır. Dramatik bir eserdir. Aynı muharririn bu seriden, daha önce Kumbara, M. Perrichon'un Seyahati adlı eserleri de çıkmıştı.

VERGİ KAÇAKÇILIĞI

(Sayfa: Marcel-Francis Capet, Çeviren : Celâl Erçoklu. Ankara 1954 Akın Matbaacılık Ltd. Ört. 30 Sayfa.)

E ser Maliye Vekâleti yayınlarındandır; Vergi kaçakçılığının mahiyetini, sebeplerini ve Fransada vergi kaçakçılığını izah etmektedir.

ZATÎ İŞLER

(Hazırlayan:. Ali Ulvi Doy. Ankara 1954 Akın Matbaacılık Ltd. Ort. 47 sayfa, fiyatı: 300 kuruş.)

K itapta: Tâyin, nakil, terfi, kadro, bütçe, tahakkuk, emeklilik, takibat yargılama, disiplin, açık sicil işleri ve gizli sicil varakaları ve yeterlik fişleri üzerinde bilgiler verilmektedir.

ORDU TAKVİMİ 1055

Hazırlayan: Atalay Küçükoğlu. Ankara 1954 Güven B. 175 S. 175 kuruş.

1 055 yılı takvim bilgileri, boş muhtıra yerlerinden başka, askerleri ilgilendiren her türlü bilgiyi içinde toplıyan bu cep takvimi Genelkurmay Başkanlığı tarafından subaylara, astsubaylara tavsiye edilmiştir. Takvime bir de Türkiye haritası eklidir. Hazırlayanın adresi: Edremit, Er Eğitini Merkezi Personel Subayı Kd. Yzb. Atalay Küçükoğlu.

MOTORLU ZİNCİR TESTERELERİN BAKIM VE KULLANILIŞI

(Yazan: Andreas Stihl (makina fabrikası), tercüme eden: Dr. Rahmi Toker. Ankara 1954 Akın Matbaacılık Ltd. Ort. 64 sayfa.)

Kitap Orman' Umum Müdürlüğü yayınlarındandır. Piyasada tutunmuş bulunan Stihl marka motorlu testerelerin şematik resimlerini ve tarifnamelerini ihtiva etmektedir.

AVRUPANIN SAVUNMASI (SAVAŞA VE BAKIŞA AİT MESELELER)

(Yazan: B. H. Liddell Hart, çeviren: Celil Gürkan. Ankara 1954 E.U. Basımevi. 269 sayfa, 160 kuruş.)

G enel Kurmay Başkanlığı yayınlarından olan eserde 1) Dün, yakın mazinin muammaları; 2) yarın, yakın istikbalin muammaları; 3) Bugün, Rusyanın kuvveti; 4) Zaman faktörü, günün askerî meseleleri; 5) Herzaman, Düne ve yarına ait bazı esaslı meseleler başlıktan altında Avrupa'nın savunulması, savaşa ve barışa ait meseleleri inceleniyor.

Moda

1955 temayülleri

Bir zamanlar sadece spor elbiseler ve sweater, pullover ve ceketler ve eldiven, eşarp, şapka gibi aksesuarlarda kullanılan yün örgüler Avrupada, bilhassa İtalya ve İngilterede tayyörden tutun da uzun gece elbiselerine kadar her çeşit kıyafet için kullanılır olmuştur.

Başta yün imalâtçıları olmak üzere herkesin hayretini mucip olan şey kadın ve erkek giyiminde lâstik, düz ve selanik örgüsü elbiselerin, ceketlerin modasının hâlâ devam etmesidir. 1955 kışında bu modanın, senenin hiç olmazsa ilk üç ayında bütün heyecanile devam edeceği muhakkaktır. Avrupa'da bilhassa erkek modasında lüks bir meta olarak lanse edilen övgü eşyalar, zamanla her bütçeye uygun fiatlarla temin edilebilir olmuş ve örgü elbise modası almış yürümüştür.

Örgü elbiseler içkide en son yenilik, meşhur bir İngiliz firmasının teşhir etmekte olduğu selânik örgüsü, uzun kollu ve dekolte yakalı bir gece elbisesi, gene Selanik örgüsü, uzun kollu, iki kat dik ve akla gelen her renkle işlenmiş yakalı bir erkek pullover'i ve kemersizken pardesü. kemerle elbise olarak giyilen düz örgüden bir rob mantodur. Örgü elbise ve pardesülerde aranılan renkler beyaz, güneş şansı, süt mavi, mavi, sardunya kırmızısı, sedef kremi, konyak ve zümrüt renkleridir.

Sporcuların bütün sene zarfında giydikleri sweater'lerden de örgüleri kalınlaşmıştır. Tenisçiler, en çok, lâstik örgü, uzun kollu ve V şekli yakalı kalın sweater'leri tercih etmektedirler.

Örgü imalâtçıları önümüzdeki bahar için de bir çok yenilikler hazırlamaktadırlar. Hafif yünden el örgüsünü andıran bir şekilde dokunmuş aynı renk ceket ve çoraplar baharda erkeklerin en rahat ve en şık bir tatil günü kıyafeti olacaktır. Gene erkekler için hazırlanan bir moda da yün örgü yelekler ve yeleklerle eş yün çoraplardır. Bu yeleklerin çoğu motif veya ekose desenli olarak yapılmaktadır.

Yünlü senesi

Zaten bu seneye bir isim vermek icab etse, «yünlü senesi» denebilir. Hattâ, bu sene, bir elbisenin şıklığını Dior, Fatih, Balmain veya Carven modeli oluşu kadar kumaşı da teşkil etmektedir. Bu sene üzerinde durulan kumaş ise yünlüdür. Emprime, reyeli, puanlı nefis yünlü kumaşlar gece elbiselerine kadar hüküm Sürmektedir., fakat en baştaki yeri muhakkak ki mütevazi jarse tutanaktadır. Birkaç seneden beri Fransa ile moda yarışma girmiş olan İtalyanın en meşhur terzileri jarse kumaşını eski elbiselerinde, tayyörlerde, ve gece tuvaletlerinde bol bol ve muvaffakiyetle kullanmaktadırlar. Bunların arasında en revaçta olan kıyafet yün jarseden yapılmış vücuda yapışık dar pantolonlardır. Pilâvı seven Türk hanımlarının pek kolaylıkla takip edemiyecekleri bir moda olmakla beraber, bu vücuda yapışık pantolon modası modanın en son deliliğidir. Milano'nun en meşhur terzisi Alma'nın en son kreasyonu, tuğla kırmızısı jarse pantolonla beyaz yollu dik yakalı bir sweater ve gene beyaz yollu başa yapışık ve sarkık ponponlarla süslü bir şapkadan müteşekkil bir ansemble'dır. Siyah jarse dar pantolonlar ve emprime jarse buluzlar ise en şık İtalyan kadınlarının en şık dağ otellerinde giydikleri eski kıyafetidir.

1955 modası
Mevsim kıştır

Yeni teamül
Erkekliğe mi özenti?

Yün jarsenenin bu kadar beğenilir bir kumaş olmasına sebep, vücudu saran ve iyi dökülen bir kumaş olmasındandır. Yollu, ekose, damalı yün jarse kumaşların yanında üzeri ayrıca motif işlemeli yün jarseler bilhassa Paris terzilerinim rağbet ettiği bir kumaş olmuştur. Zaten bir zamanların düz renkli jarse kumaşları tarihe karışmıştır denebilir.. Jarsenin desen ve dokunuşunda o derece ileri gidilmiştir ki üzeri tüylü, paltoluk kalınlığında ve tweed zannedilecek jarseler dokunmaya başlamıştır. Kadınlar için ne. saadet!.. Zira jarse ne kılığa girerse girsin gene de diğerlerine nisbeten en çabuk ucuzlayan yünlü olarak kalacaktır. Hele jarsenin naylon ve asetat olanları yapılmağa başlandıktan sonra daha da keseye elverişli bir kumaş olacağı muhakkaktır. A.G.

Çocuklar nasıl giyinmeli?

«Çocuğun yediği helâl, giydiği haram» derler.. Derler ama hepimiz de çocuklarımızın iyi giyinmesini ister ve onlara bütçemizde oldukça geniş bir yer ayırırız.. Temiz ve güzel giyinmiş bir çocuk, anne ve babası için, hattâ etraf için bir zevktir. Buna rağmen çocuğun giyimi ekseri, anne ile baba arasında ihtilâf mevzuudur. Birçok babalar:

— Şu çocuğa her ay birşey alırız gine üstü başı dökülür diye şikâyet ederler.

Annelere gelince;

— Erkekler fedakârlık etmeyi sevmezler diye söylenirler. Çocuğa özenip ipekli entari yaptımsa kıyamet kopmadı yal.

Vakıa çocuğun güzel giyinmesi hem ailesinin içtimaî mevkiini göstermek, hem de çocuğa zevk aşılamak, onu temiz alıştırmak noktai nazarından mühimdir ama şunu itiraf etmeli ki ekseri bizim, çocuk giyimi hakkında yanlış fikirlerimiz vardır: Çocuk ne çok para, ne de ipekli ve süslü şeylerle güzel giyinmiştir. Aksine çocuk giyiminde güzelliğin karşılığı rahat ve pratik şeylerdir.. Bir bayram günü, annesinin herhangi bir boncuğunu boynuna asarak dolaşan çocuk acınacak bir manzara arzeder. Hele bir çocuğun lekelenmiş ipekli elbiselerle şık olabileceğini düşünmek en büyük hatadır.. Onun için çocuklarımıza ipekli giydirmiyelim, fazla süslü, temizlenmesi güç, ütülenmesi bir mesele olan biçimlerden de sakınalım..

Çocuk giyim mevzuunda bilgi edinmek hem çocukların daha ucuz, hem de daha şık giyinmesini temin eder.. Kabul edilecek birkaç- prensip vardır. Evvelâ çocuklara çabuk daralacak yıkanmaya gelmiyecek yünlü ve ipekli entariler yapmaktan vazgeçmeli. Bir kız çocuğunun gardrobunda bulunması icab eden şeyler şunlardır:

Bol miktarda çamaşır: Çocuk hergün çamaşır değiştirmeli.

Yaz için: Bol miktarda basma entari: Çocuk küçükse hergün bir entari değiştirmeli.

İki tane yabanlık entari: poplin bunun için ideal kumaştır. Geniş kenarlı bir hasır şapka, çantası ile..

Bir renkli sandal: hergün için

Bir beyaz potin veya iskarpin: süslendiği günleri için..

Yünden örülmüş bir kolsuz yelek..

Kış için: Bol miktarda yünlü süveter, ceket

2 pantalon

2 eteklik..

2 yabanlık entari: kadife ve jarse tercih edilmeli

1 güzel palto.

1 kauçukla potin: (koyu renkli)

1 siyah rugan iskarpin.

Yün takke, eldiven ve eşarp.

Oğlan çocuklar: bol miktarda çamaşır»

Yaz için: 3 keten pantolon.

3,4 tane kareli veya havayen gömlek,

2 koyu renk sandal.

1 iskarpin

1 tane kostüm: Yaz ve kış giyilebilecek bir kumaş ve renk olmalı.

1 frenk gömleği (uzun kollu)

1 kravat

1 kanadiyen ceket.

Kış için: İki tane flanel, uzun pantalon.

Üç tane pazen gömlek (uzun kollu)

İki tane koyu renk süeter.

1 uzun kollu sueter.

2 tane kauçukla ayakkabı.

Güzel bir palto.

İçi kürklü bir kasket, bir çift eldiven..

1 lâstik çizme..

Aileleri en çok yıldıran şey çocukların ayakkabı masrafıdır. Çocukların daha az ayakkabı eskitmeleri için bir tek çare vardır.. Çocuğu tek ayakkabıya bırakmamak, daima bir gündelik, bir de dışarılık yedek bulundurmak.. Bundan başka çocuklar büyüyünce kendi ayakkabılarını kendileri boyamaya alışmalı, bunu kendilerine bir zevk ve vazife edinmeliler..

Sosyal hayat

Annelik mesleği

Bir insanın hayatının ilk on senesinde aldığı terbiye ve tesirler, muhakkak ki, ömrü boyunca o insanı idare eder.. İnsanlar, bilhassa zeki ve istidatlı insanlar, bazan kendilerinde birçok değişiklikler yaratabilir, dış terbiye ve nezaket gibi cilaları sonradan elde eder, yeni girdikleri bir muhite intibak kabiliyeti gösterirler ama hakikaten kundak yaşından on yaşına kadar anne kucağında, aile ve okul muhitinde aldıkları iç terbiyeyi, öğrendikleri prensipleri, ilk hayat kavrayışını, ilk hükümleri, ilk karakteri asla terkedemezler. Bugün bütün psikologlar, ruh doktorları bir insanın iç âlemini aydınlatabilmek için evvelâ onun çoçukluğunda araştırmalar yapmaktadırlar..

Madem ki çocukluk devremiz, o günlerde edindiğimiz tesir hayatımızda o kadar büyük rol oynamaktadır, babadan daha fazla anne ile geçen bu günlerimizde bize en büyük iyiliği veya fenalığı bu anne yapacaktır. Kızlar yüksek tahsil yapmalı mı, yapmamalı mı mevzuu henüz münakaşa halindedir, birçok anne ve babalar yüksek tahsil yapıp, meslek sahibi olan kızlarının evlenince işe gidemediklerini, kendilerini çocuklarına hasrettiklerini hatırlatarak üniversitede geçen zamanın boşa harcandığını ileri sürerler.. Ne kadar yanlış bir düşüncel. Eğer bazı durumlarda, bir kadının hem evinde, hem dışarda çalışması imkânsız ise ve o kadın aile hayatını tercih edip meslek hayatım terkederse, üniversitede kazanılan bilgi ziyan olmuş demek değildir.. Çünkü o kadın belki dünyanın en güç vazifesine, çocuk yetiştirme vazifesine başlamıştır. Çünkü bugün çocuk yetiştirmek sadece onu kundaklamak, emzirmek değil onu fikren ve hissen olgun bir insan olarak yetiştirmek, cemiyete bir insan kazandırmaktır. Bu da en çok bilgiye muhtaç bir iştir..

Ya çocukluk mesleği?
Sanki o az zor iş mi?

İşte bunun içindir ki, Atatürk gibi devrinin en büyük bir insanı, cemiyetlerde en büyük rolleri kadınların oynadığını düşünerek kadını bir süs aleti olmaktan kurtarmak istemişti. İşte bunun içindir ki, Türk kadını çarşafını yırtmış, erkeklerle yanyana faal ve medeni hayata atılmıştır.. Ve zaman, zaman türlü türlü, kötü ve gizli maksatlarla başını kaldıran taassup cereyanına rağmen dünyada elde ettiği medeni yerini muhafaza etmek azmindedir.

Terbiye

Size düşen vazife

Madem ki cinsi bayata bağlı meseleler küçük yaştan itibaren çocukların zihnini işgal etmektedir, demek ki ailelere düşen birçok vazifeler vardır. Anne ve baba dünyaya nasıl geldiğini merak eden çocuğun suallerine cevap vermek ve doğruyu söylemek mecburiyetindedir. Yalan söyliyerek onun itimadını kırmamak veyahut onu cinsi hayattan ürkütecek, tiksindirecek şekilde konuşmamak lâzımdır. Anne ve babanın bu gibi bir vaziyet karşısında yaptığı en büyük hata, çocukları suallerini esrarengiz bir sükutla karşılamalarıdır. Onları bu sualleri sormuş ve bunları düşünmüş olmakla büyük bir suç işlemiş olduklarına ima etmek tehlikelidir.. Bazı mevzuların yasak olduğunu hisseden çocuk onlarla daha çok meşgul olmaya baslar, arkadaşlara, kitaplara, diksiyonerlere müracaat eder.. Bazı evlerde bu mevzular üzerin de öyle ağır bir sessizlik muhafaza edilir ki çocuk hiçbir sual sormaması icab ettiğini hisseder ve susar.. Fakat susmakla merak ettiği şeyleri unutur mu? Hayır.. Bilâkis artık bütün gayretini bu meçhulü keşfetmeğe harcar, kendi kendine arar, bulur fakat bütün bu aramaya bir suçluluk hissi karışır.. Bülûğa erdiği zaman çocuk, bu suçluluk hissini devam ettirmekte ve arzuları' ile ahlâki prensipleri arasında manâsız ve acı bir mücadele geçirmektedir.

Böylece her insanın en tabiî hakkı olan cinsi hayat bu çocuk için yasak, hatâ, suçluluk ve gizlilik mefhumları içinde inkişaf etmiştir. Bu çocuğun izdivaç hayatında sıhhatli güzel ve sağlam, normal bir bedeni ve ruhi saadete erişmesi kabil midir?. Bu şekilde, cinsi hayata hazırlanmış olan çocuklar, ekseriya, onu büsbütün reddeder, buz kesilirler.. Onlar için cinsi münasebet tatsız bir vazife, hattâ, iğrenilecek bir fiildir.. Ve ergeç o aile bozulmağa mahkûmdur. İzdivaç hayatında ruhi anlaşma kadar bedeni anlaşmanın da elzem olduğu muhakkaktır.

İki cins arasındaki fark çocukların zihninde mühim bir yer işgal eden bir meseledir. Bunu anlamak için şunu bilmeliyiz ki çocuk vücuduna, büyük insandan daha fazla ehemmiyet verir ve onunla daha çok meşguldür. Büyükler için vücut insanın esasım teşkil eden birşeydir ama nihayet zekâsı, kalbi ve hislerinin yanında daha ehemmiyetsiz bir yer işgal eder hissini verir.. Çocuk için ise vücut yaşıyan, elle tutulur, mevcudiyeti görünen yegâne şeydir. Çocuk vücudunun şekillerini, duyulalım merak eder, onlara büyük bir zamanım, verir. Soyunup ayna önünde kendisini seyreden çocuğa derhal sansın damgasını vurup, onun bu aynı hareketi gizili, gizli yapmasına sebebiyet vermeyin.. İki cins arasındaki farkı merak etmesini de normal karşılayın. Çocuklara soyunup giyinirlerken, gizlenmek lüzumunu öğretmeyin, birbirine yakın yaşlardaki kız ve oğlan çocukların, küçük yaşlarından itibaren, birbirlerinin yanında soyunup giyinmelerinde hiçbir mahsur yoktur.. Bilâkis faydalıdır. Bilhassa kızlar için bu çok iyi neticeler verir. Çünkü küçük erkek, kardeşi ile arasındaki farkı görür görmez kız çocuğu derhal annesine bu-

nun sebebini soracaktır. O zaman gayet tabii bir sesle kızınıza erkek ve kadın vücudu arasındaki farkı izah ediniz.. Bu farkın neden ötürü böyle olduğunu sorarsa: Allattı öyle yaratmış deyip kesip atacağınıza, gine taibii bir sesle: çünkü kızlar, büyüyünce güzel, canlı bebekler doğururlar deyiniz. Bu bebeklerin çıkabilmeleri için de tabii daha büyük bir kapıya ihtiyaç vardır..

Bu suali sormak fırsatını bulamıyan kız çocuğu erkek kardeşinin kendisinden gizlemeye çalıştığı şeyi kaçamak bakışlarla görecek ve muazzam bir meraka kapılacaktır. Neden böyle bir şey kendisinde mevcut değildir, acaba sonradan mı çıkacaktır?. Gizliden gizliye beklemeye başlar, çişini erkek kardeşi gibi ayakta etmeye gayret eder ve muvaffak olamadığını görünce üzülür, paniğe yakalanır.. Acaba o başkalarından değişik midir?. Yoksa onunkini kesmişler mi?

Görülüyor ki bütün çocuklara erkekle kız arasındaki farkı izah etmelidir çünkü, daha nadir olmakla beraber oğlan çocuklar da bazan, kendilerindeki fazla şeyden kuşkulanabilirler.. Bilhassa kız çocuklarında bu eksikliği duymayan hemen hemen yok gibidir.. Ve küçükken bu yolda tatmin olmıyan bazı kızların, çok uzun zamanlar, bu aşağılık duygusunu muhafaza ettikleri sık, sık görülmüştür.

Gine kız çocukları 11 yaşlarına geldikleri zaman onlara av hallerini izah etmek gerekir aksi taktirde, belki de erkek kardeşine nazaran, bir eksikliği olduğunu zanneden çocuk kam görünce bunu bir yara, bir haksızlık, bir utanç vesilesi addedecek ve çok korkacaktır..

Çocuklara en zor izah edilen şey, muhakkak ki babanın ilkahtaki rolüdür. Fakat anne ve baba, buna çiçekleri misal olarak başlarlarsa ve işin daima manevi cephesini ön, plânda tutarlarsa muhakkak ki vazifeleri çok kolaylaşacaktır..

Zaten eğer çocuk, ilk defa sualini anne ve babaya açmışsa, bunu o kadar tabiî bir şekilde dinler ki anne ve baba derhal rahatlar, serbestleşir. Çünkü defalarca tekrarladığımız gibi bu sualleri soran Çocukta saf ve teiniz bir meraktan başka hiçbir şey yoktur.

Çocuklara cinsi hayatın zevklerinden bahsetmeli mi? Onanizme karşı ne yapmalı? Bunu başka bir yazıda izah edeceğiz. Dr. N.C.

Çarşı - Pazar

Bir derdin hikâyesi

Kasap tıklım, tıklım dolmuştu, Koyun eti yoktu ve halk gelen biricik sığırı paylaşmaya uğraşıyordu.

Kasap, bir kral ihtişamı ile, çırağına emirler veriyor ve bıyık altından gülerek, bu telâşlı halkı seyrediyordu.

Bir kan koca münakaşaya tutuldular:

— Hanım, yok işte, yürü gidelim.

— Sana göre hava hoş.. Öyle ya, akşama misafirleri sen ağırlıyacak değilsin ya!.

— Sen yoktan anlamaz mısın kuzum? Hem üzülecek ne var, tavuk alırız..

— Yalnız tavukla olur mu hiç.. Söyle kasaba, bize biraz biftek buluversin bari de, şnitzel yapayım.

— Rica ederim kasap efendi, kulun kölen olayım bize biraz biftek..

— Estafurullah beyim fakat yok.

- Görüyorsun ya! Haydi artık yürü tavuk olmazsa balık alalım.

— Allah göstermesin.. Hem mutfak kokacak hem ellerim, s a ç ı m başım.. Zaten balık için servisimiz var mı?

— Şu halde, sen eti al da gel hanım!.

Bey çıkıp gitti, hanım yüksek sesle konuşmaya devam etti;

— Yahu bıraksınlar, 3, 3,5 hatta 4, lira olsun fakat insan isteyince et bulsun! Ne dersin Eyüp efendi?

Eyüp efendi tatlı tatlı güldü:

— Zaten, eninde sonunda o olacak hanımefendi. Zavallı halk çektiği ile kalacak. Biz müşteriyi kapıdan savmak ister miyiz hiç?. Kaç gündür iş yapmıyoruz. Günü gününe çalışıp kazanan insanlarız.. Fakat ne çare, Belediyenin tesbit ettiği fiyat tüccarı kurtarmazsa, tüccar ne yapsın?. Koyunu kesmiyorlar ki alıp satalım! Vallahi biz müşteriden utanıyoruz. Hastası olan var, misafir bekliyen var.. Etsiz ne pişer?

Dinliyenlerden biri söze karıştı:

— Vallahi üç liralık piliçler, 5 e fırlamış.. Üzerlerinde yarım kilo et ya var, ya yok! Buna kimse ses etmiyor da, koyun eti 50 kuruş 1 lira pahalılaşacakmış kıyamet kopuyor, olur iş mi bu? Halbuki en ekonomik yemek gine ettir..

250 gr. kıyma sardıran genç bir adam dayanamadı:

— Biraz tahammül göstermek lâzım hanımlar dedi.. Belki belediye muvaffak olur fakat sizin ona yardım etmeniz şarttır.. Düşünün hiçbirimiz şu kasaplara uğramasak halleri ne olur?. Belki fiyatlar bile. düşer. Ne olur, dişimizi sıksak da, onbeş gün, bir ay et yemesek. Tavuk, balık pahalılaşıyor diyorsunuz. Onlardan da vazgeçelim. Çarşı ve pazarlarda sebzeler dolup taşıyor, onlar bozulacağı için istif edilemez, meyvemiz bol, hamur işi de severiz ekseriya..

Zengin bir eve kapılanmış, kalantor bir hizmetçi kadın, yılışık, yılışık güldü:

— Erkeklin sen ne anlarsın, etsiz sebze pişer mi? Hem madem öyle, sen şu kıymayı neden aldın?

— Annem istedi, söylene söylene geldim zaten!

— Ama öğleyin, köfteyi sofrada hazır bulunca söylenmezsin hiç!.

Herkes gülüşmeye başladı..

Kasap son kemik parçalarını tarttıktan sonra:

— Tamam hanımlar dedi. Artık dükkânı kapıyacağız. Yarın zaten bize hiç et gelmiyecek.. Öbürsügün inşallah insafa gelirler..

Herkes birer birer dükkânı terketti yalnız bir sandalyeye yerleşen kalantor hizmetçi, ağzında çiklet geveliye geveliye bekliyordu.

— Haydi Eyüp efendi, kimse yokken şu bizim kuşbaşını ver..

'Eyüp efendi hiç tınmadı.

— Şu eti çıkar diyorum sana!

— Yok, Fatma kadın yok!

— Yok ama sen istersen yaratırsın. Hem hanım, haber yolladı, dedi ki: Eyüp efendiyi siyana sokacak değiliz ya, pahalı alıyor, pahalı verecek tabii, sakın pazarlık etme!

Eyüp efendi şöyle bir baktı..

— Dört buçuk liradan aşağı olmaz inan.. Zaten kendime, eve almıştım ama müşteri hatırı da kırılmıyor!

Tezgâhın altından hazır bir paket çıkardı ve kaşla, göz arasında onu Fatma kadının torbasına sokuşturdu.

— Haydi sıvış şimdi, ben deftere geçerim 1,5 kilodur ha, kilosu 4,5 tan!

— Allah senden razı olsun Eyüp efendi!

Günlük hesabı kaparken Eyüp efendinin yüzü gülüyordu. Bugün hem az çalışmış hem de, el altından yaptığı satışlarla iyice belini doğrultmuştu! Eh arada sırada beylik onun da hakkı değil miydi?.

Birden çırağına döndü, sert bir sesle:

— Bana bak dedi, bugün ileri geri konuşan o solucan oğlan gelirse bir daha et verme.. Kerata etsiz kalsın da görsün! Bir ay kasaba uğramazmış, nerede o babayiğit?

Durdu, bıyığını eline aldı..

— Hakkı da yok değil ya! Bir hafta, on gün uğramasalar nice olur halimiz.. Celep te girer yola, kasapta! Fakat Allah razı olsun hanımlardan.. Doğrusu içlerinde çok cömertleri, çok hanımefendileri var.

Sosyete

Kent düşesi evleniyor mu?

Büyük aşklar ölümün karşısında bitmeye mahkûm mudur? Bu sualin cevabını kent düşesi Marina verecektir.

VIII nci Edward ile VI ncı George'un kardeşleri olan kent dükü tayyare kazasında öldüğü zaman, Marina tarifi kabil olmıyan bir kedere gömülmüş-

Windsor düşesi

Şampanyacılar köpürdü

tu. Oradan dört sene geçtikten sonra birgün kaza mahalline gitmek istediğini söylemiş, meş'um tepeye yaklaşınca kendisine refakat edenlerden ayrılarak tek başına ilerlemişti. Aşağıda herkes merakla onu bekliyordu. Kent düşesi varım saat sonra görüldü. Çok ağlamıştı fakat ihtimal kocası ile yaptığı bu son manevî görüşmede ondan bir direktif almıştı: yaşamak iradesini gösterecekti. Yavaş, yavaş dirilmeye, eski şık zarif ve neş'eli Marina olmaya çalışıyordu fakat daima gözlerinde o bulutlu bakış vardı, adımlarında da o ağırlık..

Nihayet bu sene kent düşesi normal hayata avdet etti. Hattâ Londra'ya uzak olan Melikanesini, o hatıralarla dolu, sevgili evini terkederek baş şehire daha çok yakın bir yere geldi.. O zaman etrafta dolasan rivayetler daha da kuvvetlendi: Marine evleniyordu!

Ona lâyık görülen koca Norveç tahtının varisi olan Ohftı. Onun da karısı ölmüştü. İki sene oluyordu. O da vaktile mesuttu fakat işte kader saadetlerini kaybeden bu iki bedbahtı birleştirmek istiyordu.

Norveç tahtının varisi 51 yaşında ve üç çocuk babasıdır. Çok demokrat bir insandır. Kızı basit bir adamla evlenmek arzusu gösterdiği zaman bile en ufak bir itirazda bulunmamıştır.

İşin en enteresan tarafı Londra bu rivayetleri hiç te fena karşılamamıştır.. Belki Kent düşesinin çektiği ıstırap yakından bilindiği için, belki de yalnızca çok sevilmiş olmakla beraber, herşeye rağmen onun saray adetlerine biraz yabancı kalması ve dolayısı ile benimsenmemesi yüzünden..

Kent düşesi olmadan evvel Pariste «Boiro de Bonglogne» de oturan Marina her sabah yürüyüşe çıkar ve bu çok güzel, çok şık kadına Parisliler hayran kalırlardı. Ona rastlamak için yolunu bekliyenler çoktu.. Fakat o Kent dükünü bekliyordu. Birbirlerini görür görmez aşık olup evlendiler.. Ve çok mesut oldular.. Marinanın İngiliz sarayında uyandırdığı ilk intiba biraz aleyhine olmuştu. Bu kadın saraydaki kadınlardan tamamile değişik bir şekilde giyiniyordu.. Yakasını fazla açmaktan, veya çok uzun topuk giymekten, veya dudaklarını adamakıllı boyamaktan çekinmiyordu. Onun eskiden mankenlik bile ettiğini iddia edenler çıktı, fakat bu asılsızdı. Yalnız o cidden bir manken kadar zarif, şık ve güzeldi.. Bütün bu tenkitlere rağmen yetişmekte olan iki küçük kız, bugünkü kraliçe ve kardeşi onu taklide başladılar..

Her ne ise Marina nihayet yaşamaya başlamış, eski canlılığım bulmuştur.

Windsor Düşesi

İngiliz sarayından başka şimdi de şampanya tüccarları onu afaroz ettiler.. Çünkü bir gece toplantısında şampanya kadehini reddedip susuz buzlu cin içen bu tarihi aşk kahramanı:

— Cin şampanyadan çok güzeldir demişti!

Şah kraliçe Süreyya'yı terk edecek mi?

Onların neden Amerikaya gittiğini artık herkes biliyor. İki, üç ay belki de daha fazla kalacaklar..

Süreyya İsfendiyari evlendiği gün onun güzelliğine hayran kalan İran halkı şu duayı mırıldanmıştı: Allah bu sefer şahımızı mesut etsin ve onlara çok çok çocuklar versin..

Iranda geçirilen bütün buhranlı günlere rağmen onlar hakikaten mesuttular çünkü birbirlerini ilk günkü gibi, büyük bir aşkla seviyorlardı. Fakat nedense Allah duanın ikinci kısmını kabul etmemişti: Hiç çocukları olmadı. İşte Amerikaya da 'bu derde çare aramaya gittiler.

Son zamanlarda şahın kardeşi tayyare kazasında ölünce, taht tamamile varissiz kaldı ve şahı tazyik eden zümre sıkı basmaya başladı: Neden bir oğlu olmadığını ileri sürerek ilk karısından ayrılmıştı, kendisine hiç çocuk vermiyen bu kadınla niçin oturuyordu? Bu tazyik o kadar arttı ki güzel Sürreyyanın halk arasında dolaşıp, çocukların saçlarını okşarken gözlerinin yaşardığı sık sık görüldü.

Bugüne kadar Süreyya bir çok muayenelerden geçmiş, neticeler daima daima saklanmıştır fakat bütün bunların pek müspet bir netice vermediğinin delili kraliçenin meyus gözleridir..

Bir müddet evvel, o ölüm tehlikesini göze alacağım söyliyerek doğurmak istemiş fakat gine de Allah ona çocuk vermemişti.. Şah bu vaziyette ne yapacak? Belki kendisini tazyik edenleri, biraz daha oyalıyacak, belki biraz daha dayatacak fakat ergeç karar vermek icab edecek.. Herkesin kanaati şudur ki şayet şah birgün vazife ile aşk arasında tercih yapmak durumunda kalırsa aşkı tercih edecektir.. Hatta şimdiden, kabahati üzerine almak temayülünü göstererek ihtimal kendisinin çocuğu olmadığını ileri sürmüş, kendisi de Amerikada sinir mütehassısları tarafından müşahedeye. tâbi tutulmuştur..

İşte atom, uranyum ve televizyon devrinde bile Allahın bileceği şeye kimse karışamıyor! Amerikada bile, bütün gayretlere rağmen hiçbir doktor Süreyyaya saadetini temin edecek bir garanti veremiyor, hattâ neden anne olamadığının sebebini bile izah edemiyor..

... Ve güzel Süreyya aşık olduğu kocasının yanında, o muhteşem Amerikan arabasında, kürkler ve pırlantalar içinde, bedbaht ve düşünceli, gözleri yollardaki fakir çocuklarda, dolaşıp duruyor.

Süreyya ve kocası

Tacı var ama çocuğu yok

FEN

Atom

Ucuz enerji peşinde

Amerikan Atom Enerjisi Komisyonunun beş senelik programında bulunan yeni tip bir reaktörden son günlerde çok bahsediliyor. Bu, toryumla çalışan bir reaktör (atom pili) dir. Bir çok mütehassıs, sanayiin beklediği iktisadî atom enerjisini ancak toryum reaktörünün verebileceğine inanıyor. Toryumun kendisi, radyoaktif ise de, bölünebilen bir madde değildir, yani doğrudan doğruya reaktör yakıtı olarak kullanılamaz. Fakat nötron bomıbardımanı ile toryumdan uranyum -233 desen bir özel uranyum çeşidi elde edilir ki işte bu bölünebilir bir atomdur; tıpkı uranyum -235 ve plutonyum gibi. Bu özellik epey zamandır biliniyorsa da şimdiye kadar uranyum -233 ile işliyen bir pil yapılmamıştı. Çünkü uranyum -233 tabiatta bulunmaz, reaktörlerde suni olarak imal edilmesi gerekir, İşte şimdi plânları çizilen toryum reaktörü U-233 ün istihsali ile kullanılmasını bir araya getiren bir tertip olacaktır. Toryum kütlesi içine küçük bir miktar, % 1-5 kadar U-235 konacak, zincirleme reaksiyon böylece başlayacak, U-235 in bölünmesinden çıkan nötronların bir kısmı enerjiyi veren reaksiyonu devam ettirecekler, bir kısmı da toryumdan uranyum-235 hasıl edeceklerdir. Bir müddet sonra başlangıçtaki U—235 bitecek, fakat o zamana kadar teşekkül eden U—233 onun yerini alacak; bu sefer U—233 ün bölünmesinden çıkan nötronlar hem reaksiyonu devam ettirecekler, hem de toryum çekirdeklerine çarparak yeni U—233 atomları yaratacaklardır. Böylece reaktör bir taraftan muntazaman enerji verirken, öte taraftan da toryumu uranyum—233 e dönüştürecektir.

Bu şekilde hem enerji verip hem de yakıt istihsal eden reaktörlere üretici (breeder) reaktörler deniyor. Üretme yakıt masrafım iyice düşürdüğü için, ucuz atom enerjisi elde etme işinde üzerinde önemle durulan bir prensiptir. Yalnız şimdiye kadar sade uranyumla işliyen üretici reaktörlerle çalışılıyordu. Bu reaktörlerde enerji ile beraber plütonyum elde edilir. Zincirleme reaksiyon gene bir miktar U—235 ile başlar, fakat sonra tabii uranyumdan (U—238) hasıl olan plutonyum atomlarıyla devam eder. Şimdi anlaşıldığına göre üretme bakımından uranyum— 233, plutonyumdan daha iyi bir yakıttır. Üretmede birinci derecede rol oynıyan şey her bölünmede açığa çıkan nötronların sayısıdır. Nötronlardan biri zincirleme reaksiyonu devam ettirmeye, dolayısıyla enerji istihsaline sarfolacak, ancak geride kalanlar reaktörün cinsine göre plutonyum veya uranyum—233 yapmada kullanılacaktır. Arada bazı nötronlar da faydalı bir iş yapmadan kaybolacaklardır. Bu sebeple tam bir üretme için —yani, sarfolan kadar yakıt istihsali için— her bölünmede çıkan nötron sayısı ortalama olarak 2 den fazla olmalıdır. Geçenlerde Amerikan Atom Enerjisi Komisyonunun açığa vurduğuna göre, bütün bölünebilir maddeler, yani U—235, U—233 ve plutonyum için bu sayı gerçekten 2 den büyüktür. Yalnız muhtelif maddeler arasında henüz temas etmediğimiz bir fark vardır. Bölünmeden çıkan bu nötronlar fazla enerjili, hızlı nötronlardır. Bu haldeki nötronları doğrudan doğruya kullanan «hızlı» reaktörlerin bazı avantajları vardır; meselâ hacimleri küçük, yapıları basittir. Fakat sanayi için bir mahzurları, bu redaktörleri soğutmanın ve kontrol etmenin güç oluşudur. Bölünmeden çıkan nötronları yavaşlattıktan sonra kullanan «yavaş» veya «termal» reaktörler ise daha büyük ve karışık yapılardır, ama kolay soğutulur ve rahatça kontrol edilirler. Bu sebeple mühendislerin çoğu sanayii için termal reaktörleri daha uygun buluyorlar. Şu var ki nötronlar yavaşlatılırken bazıları faydalı bir iş yapamadan pil içinde kaybolur ve bu kayıplar reaktörde uranyum veya toryum bulunuşuna göre farklı olur. Dolayısıyla, yavaş nötronlar göz önüne alındığı zaman, her bölünmede çıkan nötron sayısı muhtelif bölünebilir maddeler için başka başkadır; gene Atom Enerjisi Komisyonunun ilân ettiğine göre, bir uranyum reaktörü içindeki plutonyum için bu sayı tam 2 olduğu halde, toryum reaktörü içindeki uranyum—233 için 2 den fazladır. Demek ki sarfettiğinden daha fazla yakıt doğuran bir termal reaktör ancak toryumla yapılabilir, işte toryum reaktörünün sanayi için önemi buradan geliyor.

Toryum tabiatta uranyumdan dört beş defa daha çok bulunan bir madendir. Başlıca «monazit» kumları içinde rastlanır. Brezilyada, Hindistanda, Endonezyada, Malezyada ve Seylanda geniş monazit yatakları olduğu biliniyor. Monazit kumunun fiyatı, en aşağı % 8 toryum ihtiva ettiğine göre, 1945 de ton başında 60 dolardı.

Atom Enerji! Komisyonu toryum reaktörünü Oak Ridge (Tennessee) deki Milli Laboratuarda kuracaktır. Reaktörün 65,000 kilovatlık ısı enerjisi vermesi ve bunun 16,000 kilovatının elektrik enerjisine çevrilmesi düşünülüyor. Henüz iş plân safhasındadır. Bu oklukça değişik tipte bir reaktör olacağından bir çok teknik problemler ve güçlükler ortaya çıkarmıştır ki bunların çözülmesi seneler sürebilir. İnşaata ancak 1958 de başlanacağı ve 1959 da bitirileceği tahmin ediliyor.

Atom Enerjisi Komisyonunun 200 milyon dolar tahsisatlı beş senelik programında daha başka beş çeşit güç reaktörünün inşası vardır. Programın hedefi, sanayide kullanılacak elektrik enerjisini verecek iktisadi reaktörün gerçekleştirilmesidir. İnşası düşünülen altı pilin hepsi de farklı yollardan bu hedefe yaklaşacaklardır. Bunların bir kısmı toryum reaktörü gibi yep yeni tipler, bir kısmı da önceden tecrübe edilmiş tiplerin gelişmiş şekilleridir. Termal toryum reaktörü gelecek için çok ümit verici görünüyor; ama faaliyete geçmeden hangi tip reaktörün en iktisadî şekilde işliyeceğini iyice kestirmek imkânsızdır. Muhakkak olan şey, sanayiin istediği iktisadi reaktörün teknik hüviyetinin 1959 sonunda artık belireceğidir.

Hindistan ikinci mi olacak?

Bir toryum reaktörünü ilk defa işleten devletlerin başında Hindistanın da gelmesi çok muhtemeldir. Hindistanda iki sene kadar önce bir atom enerjisi teşkilâtı kurulmuş ve başına ilim âleminin gayet iyi tanıdığı büyük Hint fizikçisi H. Bhabha getirilmişti. İlk aramalar Hindistanın uranyumca fakir, fakat toryumca çok zengin olduğunu gösterdi. Travancore Coohin devletinde büyük monazit kumu yatakları bulundu. Bunun üzerine Bhabha ve arkadaşları atom enerjisini toryumdan elde etmiye karar verdiler. Monazit kumlarından toryum çıkaran bir fabrika şimdi faaliyettedir; bir ikincisi de gelecek Mayısta çalışmıya başlıyacak. Kalküta Üniversitesine bağlı bir Hintli araştırıcı R.K. Dutta'nın monazitten toryum elde etmek için yepyeni bir usul bulduğu haber veriliyor.

Hint ilim kongresinin son toplantısında Bhabha atom enerjisi alanındaki plânları anlattı. Bu arada bilhassa üretici tipte toryum reaktörleri yapmayı düşündüklerini açıkladı. Hindistan'da kâfi uranyum bulunsa bile bu tabii uranyumdan meselâ Amerika'da tatbik edilen pahalı usullerle büyük ölçüde uranyum—235 elde etmiye imkân yoktur. En başta ellerindeki elektrik enerjisi bu işe yetmez. Onun içim büyük ölçüde U—235 e ihtiyaç göstermiyen üretici reaktörler Hindistan (ve başka sanayii az gelişmiş memleketler) için biricik hal çaresidir. Bbabha, reaktör-

lerde nötronları yavaşlatmak için kullanılan ağır su ve berilyum istihsali için de fabrikalar kuracaklarını haber verdi. Ağır su istihsalini suni gübre imaliyle birleştirmeyi düşünüyorlarmış. Senede 200,000 ton suni gübre ile 5-6 ton ağır su verebilecek bir fabrika üç sene içinde kurulacaktır.

Görülüyor ki Hindistan atom enerjisinden istifade için ciddi surette uğraşmaktadır. İlim dünyasında bu gayretlere karşı beslenen güven ve saygının bir işaretini bu günlerde görüyoruz. Gelecek Ağustosta toplanacak Birleşmiş Milletler atom enerjisi konferansını hazırlamak için bu hafta New Yorka çağrılan yedi devlet temsilcileri arasında Hintliler de var. Öteki altı devlet Amerika, Brezilya, Kanada, İngiltere, Rusya ve Fransadır. Gerek konferansta, gerek kurulacak milletlerarası teşkilâtta Hint ilim adamlarının batılılardan aşağı kalmıyan bir rol oynıyacakları anlaşılıyor.

Astronomi

Kâinal ne zaman doğdu?

Tarihte en büyük infilak bundan 5.5 milyar sene önce oldu. Her biri milyarlarca yıldız İhtiva eden muazzam yıldız kümeleri -galaksiler- bu patlama sonunda birbirlerinden kopup ayrıldılar ve her biri başka bir hızla (başka bir doğrultuda uzayın boşluklarına atıldılar. Dünyamızın içinde bulunduğu Samanyolu galaksis de (bu yıldız kümelerinden biriydi. O gün bu gündür galaksilerin hepsi büyük hızlarla birbirlerinden ve bizden uzaklaşmıya devam ediyorlar.

İşte bir teoriye göre kâinat 5.5 milyar sene önce böyle bir infilakle doğmuştur. Teorinin dayandığı esas, Amerikalı astronom E.P. Hubble'ın 1929 da keşfettiği bir olaydır. Hubble elindeki en kudretli teleskopla görebildiği uzak galaksilerden bize gelen ışığı incelemiş ve bu ışığın tabii güneş ışığından biraz farklı olduğunu, tayfında bir «kırmızıya kayma» bulunduğunu farketmiştir. Kırmızıya kayma, fizikçilerin Doppler olayı dedikleri bir olayın varlığını gösterir ve ışık kaynağının bizden uzaklaştığına işaret eder. Hubble, 24 galaksinin ışıklarındaki kırmızıya kaymayı tesbit etti ve böylece bu galaksilerin bizden uzaklaşma hızlarını belirledi. Sonunda, kaçma hızının galaksinin bizden uzaklığıyla orantılı olduğunu gösterdi. Yani daha uzaktaki galaksiler daha süratli kaçıyorlardı. Bu olaya kâinatın genişlemesi adı verildi.

Hubble'ın keşfi ilim âleminde büyük ilgi ve heyecan uyandırdı. Kâinatın niçin genişlediğini açıklamak maksadıyla bir çok teori ortaya atıldı, fakat bunların hiç biri herkesi inandıracak bir cevap veremiyordu. İlk akla gelen şey, dünyanın veya güneş sisteminin kâinatta imtiyazlı bir durumu olmadığına göre galaksilerin yalnız bizden değil, fakat birbirlerinden de uzaklaştıklarını kabul etmekti. Fakat bu umumî genişlemenin sebebi kolay kolay anlaşılamıyordu. Hattâ, müşahedelerde hata olabileceğini, yahut 24 galaksinin bir netice çıkarmak için çok az olduğunu ileri sürerek kâinatın genişlediğini kabul etmiyenler çıktı. Fakat Hubble ölçülerine devam ediyordu. Kaliforniyanın Mount Wilson rasathanesindeki 100 inçlik dev teleskop vasıtasıyla 1936 ya kadar yaptığı rasatlarla yüzden fazla galaksinin aynı şekilde bize uzaklıklarıyla orantılı hızlarla bizden uzaklaştıklarını tesbit etti. Bunu da yeter görmedi. Ölçüleri daha genişletmek, daha uzaklardaki galaksileri inceliyebilmek için eldekilerin hepsinden daha kudretli yeni bir teleskop yapılması kararlaştırıldı. Ancak harpten sonra bitirilip Mount Palomar rasathanesine yerleştirilen 200 inçlik hale teleskopu-ki dünyanın en büyük teleskopudur - böylece bilhassa kâinatın genişlemesi meselesini aydınlatmak için inşa edilmiştir.

İşte Andromeda

Bu, sinema yıldızı değil

Kâinat niçin genişliyor?

Uzaktaki yıldız kümelerinin süratli kaçmalarını izah etmek için en basit yo! meseleye tersinden bakmaktır. Uzaktaki yıldızların hızları bunlar uzakta oldukları için fazla değildir, zaten başlangıçta hızları fazla olduğu için bu gün bize bu kadar uzak bulunuyorlar diye düşünebiliriz. O zaman, başlangıçta bütün yıldız kümelerinin bir arada olduğunu, bir patlamadan sonra muhtelif hızlarla etrafa dağıldıklarını ve hızları yüksek olanların bu gün bizden daha uzaklaşmış göründüklerini kabul etmek icap eder. Bu pek cazip görünen bir izah tarzıdır; ama iki sene öncesine kadar büyük bir kusuru vardı. Galaksilerin bizden uzaklıkları ve hızları bilindiğine göre, ne kadar zaman önce bütün galaksilerin 'bir arada bulunduğu, yani bir bakıma kâinatın doğuşu tarihi hesaplanabilir. Hubble'ın ölçüleri bu tarihin ancak 2 milyar sene önceye gittiğini gösteriyordu. Halbuki 2 milyar sene kâinatın yaşı baklandaki öteki tahminlere göre çok azdır. En başta dünyanın yaşının bundan fazla olduğu iyice biliniyor; bu hususta bir çok deliller var. Kâinatın hiç olmazsa dünyadan yaşlı olması gerektiğini kabul etmiyecek kimse de pek bulunmaz. Bu sebeple infilâk teorisi yakın zamana kadar fazla taraftar toplıyamıyordu.

Bir buçuk sene önce, kâinatın derinliklerine tutulan en kuvvetli teleskopların bulunduğu Kaliforniya rasathanelerinden yeni bir keşif ilân edildi. Bu keşif, saman yolunun dışındaki bütün yıldızların bize uzaklıklarının hesabında şimdiye kadar büyük bir hata yapılmış olduğunu gösteriyor ve hakikatta bütün bu uzaklıkların iki mis--ne çıkarılması gerektiğini ortaya koyuyordu. Keşfi yapan, Mount Wilson ve Mount Palomar rasathanelerinde çalışan astronom W. Baade idi. Dr. Baade. Andromeda burcundaki büyük spiral nebülözün uzaklığını gayet hassas olarak ölçmüş ve bunun o zamana kadar kabul edilen değerin iki katma eşit olduğunu görmüştü. Andromeda nebülözünün uzaklığı, saman yolunun dışındaki bütün yıldızların uzaklıkları için bir ölçek veya cetvel olarak kullanıldığından, böyle bir düzeltme ile bütün bu uzaklıklar da iki misillerine çıkarılmış oluyordu. Dolayısiyle, görülen kâinatın genişliği de iki misline çıkıyor, galaksilerin birbirlerinden uzaklaşma hızı ise yarıya iniyordu. Hız yarıya inince başlangıçtaki infilâkın tarihi de iki kere geriye gitti, kâinatın yaşı 2 milyardan 4 milyara çıktı.

Şimdi, en son ölçülere göre bu tarihin daha da geriye itildiği haber veriliyor. Amerikan İlimde ilerleme Derneği'nin 1955 başında yaptığı yıllık toplantısında Dr. A. R. Sandage, Mount Wilson ve Mount Palomar rasathanelerinde yapılan yeni ölçülerin sonuçlarını bildirdi. Hubble'ın ölümünden beri arkadaşlarıyla yardımcıları M.R. Humason, N. U. Mayall ve A. Sandage galaksileri incelemeye devam ediyorlardı. Sandage'ın bu seferki konuşması yirmi senelik çalışmaların neticesine dayanıyordu. Şimdiye kadar 800 galaksi üzerinde müşahedeler yapılmış. Hızı ölçülen en uzak galaksi 1,1 milyar ışık yılı uzaktaki Hidra yıldız kümesidir ve bu, saniyede 60,000 kilometrelik bir hızla (ışık hızının beşte biri) bizden uzaklaşmaktadır. (Işık yılı, saniyede 300,000 km, giden ışığın bir yılda aldığı yoldur.) Bu hesaba göre bundan 5,5 milyar sene önce bütün galaksilerin bir anda bulunmuş olmaları icap eder. Bu sayı, istendiği gibi, dünyanın yaşından çok fazladır. Dolayısiyle, kâinatın genişlemesini bir başlangıç infilakine bağlıyan teorilerin bundan sonra yeni taraftarlar kazanması beklenebilir.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

25 Aralık günü Atlantik okyanusundan Afrikanın Güney ucuna ve Sunda adalarına kadar bir mıntakada, eşine ender rastlanır bir güneş tutulma hâdisesi vuku bulmuştur. İlim adamlarından birisinin bu mevzuda yaptığı açıklamaya göre güneş ve ay tutulmalarının pek sık görüldüğü 1954 senesinin sonuna rastlayan bu hâdisede güneşin biçimi tam bir daire gibi idi.
(New - York Times)

Genç kız ve erkekleri kötü bir izdivaç yapmaktan kurtarmak maksadı ile Dr. Guido Gröger, Almanyanın Düseldorf şehrinde bir evlenme mektebi açmıştır. Kurs, geceleri yapılmakta ve ilk devre nişanlılara, ikinci devre yeni evlilere, üçüncü devre de henüz bekâr olanlara mahsus bulunmaktadır.
(Daily Telegraph)

Şikago atom ilimleri tetkik enstitüsü profesörlerinden Cesare Emiliani'nin açıkladığına göre, on bin sene sonra Şikago, Moskova ve Berlin şehirlerinin 300 metre kalınlığında bir buz tabakasının altında kalması çok muhtemeldir. Şimdiye kadar geçen asırların ye. senelerin hava ve hararet derecelerinin değişiklikleri yeni bir buz devrine doğru hızla yol almakta olduğumuzu göstermektedir. (A. P.)

Geçmiş senelerin büyük şöhretlerinden sinema yıldızı Greta Garbo Los Angelesli bir gazetecinin «Sizce modern hayat yaşayan insanın neleri olmalıdır?» sualine şu cevabı vermiştir:

«— Modern hayat yaşıyorum diyebilmek için bir insanın televizyona, soğuk - sıcak hava tertibatına, Cadillac bir otomobile ve bir de çok zengin kocaya sahip olması lâzımdır.»
(News week)

Kalkütada, mezarlıkları soyarak insan kemiklerini tıbbiye talebelerine satan beş kişilik bir harsız şebekesi yakalanmıştır. Bunlar, yabancılara ait mezarlıklara geceleri girmekte ve açtıkları mezarlardan çıkardıkları kemikleri, fırınlarda kuruttuktan soma talebelere satmakta idiler. Hırsızlar, yakılan hint ölüleri yüzünden tıp talebelerinin kemik bulamadıklarını, bunun için bu işe giriştiklerini söylemişlerdir.
(New - York Times)

Fransız Sağlık Vekili Andre Mortel 1953 yılında bin kişinin sirozdan öldüğünü bildirmiştir. İçki komisyonunda yaptığı bir konuşmada vekil hükümetin alkolizm ile savaş tedbirlerini müdafaa etmiş ve demiştir ki: «1952 - 53 te Fransa alkollü içkiler için 47 milyon litre gaf alkol istihlâk etmiştir. Bugünkü Fransa'da siroz hastalığı veremden daha tehlikeli bir hastalık haline gelmiştir. Hastahaneye müracaat eden hastaların yüzde 31 i doğrudan doğruya alkolizme müptelâdır. Alkol yüzünden Fransa'nın kaybı senede 150 milyon frank tutmaktadır. (New • York Times)

Düğün hazırlığı yapmakta olan genç bir marangoz, ev için elzem olan eşyayı en ucuz yoldan tedârike kalkışarak hırsızlığa çıkmıştır.

Yatak, gramofon, kadın elbiseleri ve kereste dahil olmak üzere 85 parça eşyayı toplamağa muvaffak olmuşsa da, evlenmek imkânını bulamamıştır. Günkü polis düğünden bir gün evvel kendisini tevkif ederek hapse atmıştır.
(News week)

Japonya'da son zamanlarda intihar vak'aları salgın halini almıştır. 1954 senesinin son ayında 357 intihar vak'ası vuku bulmuştur. (New - York Times)

Oyuncak tren

Oğlu anladık ama..

Moskovanın 50 mil civarında yapılan bir ayda 28 tane kurt öldürülmüştür.

Bu av partisi, civan, kurt sürülerinin basması üzerine, Rus Tarım Vekâleti tarafından tertiplenmiştir,

İlk gün beş kurt öldürülmüş, ikinci gün ise 23 kurt daha vurulmuştur. Sürü halinde dolaşan kurtlar, şimdilik uzaklaşmış bulunmaktadır. (News week)

Dünyanın muhtelif yerlerinde bilhassa polis ekip arabalarında seyyar telefonlar kullanılmaktadır. Son günlerde bu cins telefonlar ilk defa Almanya'da halkın hizmetine verilmiştir. Filhakika geçenlerde yapılan bir tecrübede Hannover şehrinde hususî bir arabada yeni kurulan telefon santrali aranmış ve bu vasıta ile evinde misafirlerini bekleyen bir aile reisine telefon edilmiştir. Bu tip telefonlarla mücehhez bulunacak otomobillerin herkes tarafından kullanılacağı ve evinden işine giden bir iş adamının daha yolda iken adamlarına talimat verebileceği görülmektedir.
(U. P.)

Güney Afrikanın Vitheng şehrinde belediyenin şehrin muhtelif yerlerine yerleştirdiği fare kapanlarına bir buçuk metre boyunda üç tane kobra yılanı sıkışmıştır. Yılanlar kapana girip her biri birer kedi büyüklüğündeki fareleri yedikten sonda fazla şiştikleri için girdikleri deliklerden çıkamamışlardır. (News week)

Siyam polisi propaganda için kaplumbağa kullanan bir komünisti aramaktadır. Üzerinde «Komünizm ergeç muvafak olacaktır» ibaresi yazılı kaplumbağa sokaklarda dolaşırken yakalanmıştır. Polis şimdi, propagandacıyı şiddetle takibetmektedir. (A. P.)

Sidney polisinin resmen açıkladığına göre iki şilinlik sahte paraları şehrin muhtelif yerlerinde piyasaya sürmeğe çalışan, talebelerden müteşekkil bir kalpazan çetesi yakalanmıştır. Çocuklar sahte paraları, şehrin kalabalık saatlerinde tramvay ve otobüslerde bozdururken yakalanmışlardır.
(New - York Times)

Honolululu üç genç altı buçuk metre boyunda bir sandalla Pasifikte 2350 mil katettikten sonra Tahiti gurup adalarından birine varmışlardır.

Bîr ağaç dalını direk olarak kullanan ve yanlarında yalnız bir cep pusulası ile bir Pasifik haritası bulunan gençlerin hiç denizcilik tecrübesi olmadığı da ayrıca hayret vericidir. Honolululu gençler 29 gün denizde bocaladıktan sonra adaya çıkmak mecburiyetinde kalmışlardır.

Yangın söndürmek üzere bir evin önünde bulunan itfaiye erlerinden biri, 86 yaşındaki bir Fransız kadınının ayağının yanık içinde bulunduğunu görünce derhal ilk tedaviye girişmiş ve ayağım sardıktan sonra ambulans ile hastahaneye sevketmiştir. İtfaiye eri ancak hastahanede kadıncağızın yangınla alakası olmadığını ayağının güneşte yandığını ve sadece yangını seyretmek için evinin önünde bulunduğunu öğrenmiştir. İtfaiye erinin heyecanı karşısında Fransız kadını kendisinin hasta olmadığını anlatmağa vakit bulamamıştır.

Port Elizaibeth'te bir toplantı salonunun üst kafanda yüzlerce insan aşağı katta itfaiyenin yangın söndürmekle meşgul olduğunu bilmediği için kendi dairelerinde verdikleri partide saatlerce dans etmişlerdir. Üst kata duman çıkmasına rağmen pek az kimse aşağıda yangın olduğunu farkedebilmiştir. Yangın alfa saat kırkbeş dakika sürüştür. (Nero week)

İskân

Yarım kalan dava

Tehcire tâbi tutularak memleketimize gelen ırkdaşlarımızın büyük dâvalarının, büyük problemlerinin halledildiğini, aşağıda okuyacağınız rakamlarla zannedebilirsiniz. Hakikat halde, bu rakamlar dâvanın büyüklüğünü ortaya koyacak, tam manâsıyla halledilmediğini bir kere daha sizlere göstere-cektin

Bugüne kadar, Bulgaristan'dan 37.751 göçmen ailesi geldi Bunlardan 32.000 ailenin evleri yapıldı ve ilgililerin söylediklerine flöre, yapılmaktadır. Halen, beş bin ailenin iskânı icap etmektedir.

Bu rakam bize iyi niyetler verir,' fakat bugün göçmenlere mesken verildiği yolundaki sözler, kitabî olmaktan ve bir bütçenin gerekçesine güzel satırlar vermekten ileriye gidemez. Çünkü, yapılan bu evlerin durumları gün gibi aşikârdır. Biz İstanbul'da Rami'de göçmen evlerinin ne şekil aldığını bilenlerdeniz. Çöken göçmen evleri, gazetelerin, münevver kitlesinin en fazla toplandığı bir yerde vâki olan ve yüreklere acı veren bir hâdisedir ve düşününüz ki, yurdun o kadar değişik iklimlerine, göçmen yerleştirdik ki, bunların durumlarından hiç birimiz —hattâ ilgililer bile— haberdar değildir. Göçmenin mesken dâvasının halledildiğini ilân etmek, şu kadar aileye şu kadar ev yapıldı demekle mesele sona ermez, eremez. Bu evlerin mükemmel ve her yağmur yağışında yıkılıp dökülmediğini halka, insan sağduyusuna inandırmak lâzımdır. Umumî olarak, bugüne kadar gazetelerde çıkan ve bizlere intikâl eden bale göre, meskenlerin kısa ömürlü oldukları aşikârdır. Yani bu demektir ki, kısa bir müddet, hattâ bir sene içinde bütçeye, «onanım» masrafları koymak ve yeni inşaat yüklemelerine girmek zorunda kalacağız. Bu ise, acıklıdır, memleketin tekati dışındadır.

Ve şimdi, hükümet icraatının detaylı bir raporu olan bütçe gerekçesinden şu satırları okuyunuz: «Ancak muhtelif sebepler dolayısıyle, iki bin ailenin iskân hakkım kaybedeceği nazarı dikkate alınarak daha üç bin ailenin iskân edilmesi lâzım gelmektedir.»

Gerekçede «iki bin ailenin» iskân hakkını niçin ve neden kaybedebileceği asla yazılmamıştır. Bu şimdilik ortaya çıkan ve beliren bir hakikattir, ileride daha bir çok ailenin iskân hakkını kaybetmesi ihtimal dahilindedir. Her ailenin asgarî bir limit içinde üç kişiden mürekkep olduğu dikkate alınırsa, altı bin insan boşta, açıkta kalacak, yabancısı olduğu bu memlekette, kendisine barınacak bir yer . temin etmeğe gayret, edecektir. Sonra birbirimize soruyoruz, sefaletin işareti olan ve şehirlerde (görünen çıplak bacaklı, başı açık insanlar niçin çoğalıyor, diyoruz. Biz, kendi kendimize, ortaya döktüğümüz kaideler ile sokakları dolduran bu insanların artmasına yardım ediyoruz. Altı bin insanın, on bin olmıyacağını, mevcut mevzuat ve mevzuatın getirdiği «iskân hakkını kaybetmek» sistemi karşısında kim temin edebilir? Hiç kimse, hiç bir ilgili makam...

Memleketimize sığınan ırkdaşlarımıza yaptığımız maddi yardım, hiç denilecek kadar azdır. Size bir misal verip, hakikati gösterelim:

«Türkiye'ye gelip de, yardıma ihtiyaç gösteren ailelerin ve Türkistan'dan gelmiş olup, iskânları yapılmış ve fakat müstahsil hale geçememiş bulunan bir kısmı göçmenlerin yekûnu 1.500 nüfusu bulmaktadır. Bunların iaşesi için nüfus başına 80 kuruş bir yardım yapılmaktadır.»

Bu ilgililerin söyledikleridir ve şimdi dikkat ediniz, buna ilâve olarak, söylenen sözlerdeki fecî tarifi dikkatle takip ediniz:

Kış devresinde yapılmakta olan bu iaşe yardımı için geçen seneye nazaran 200.000 lira noksanıyla 250.000 lira tahsisat verilmiştir»

Her nüfusa seksen kuruş.. Bu devr-i pahalılıkta.. Müstahsil olmadıkları ve çalışamadıkları halde, sadece bu yardımın «kış mevsiminde» yapılmasına, parmak basınız. Şu da vardır ki, Bulga-

Evet, artık iç iskân işine başlıyalım

Hasan Refik ERTUĞ

Türkiye, iklim ve coğrafî şartlar bakımından pek değişik bölgelerden müteşekkildir. Bazı yerlerde halk, dar bir toprakta âdeta omuz omuza denecek kadar kesif bir halde yaşar; bu nüfus kesafetine mukabil ekilecek arazi mahduttur; bunun sebebi, civarın ormanlık, yahut dağlık veya kayalık oluşudur. Karadeniz havalisinde bu saydığımız sebeplerin hepsi mevcuttur. Bolu ve Kastamonu bölgesi ormanlık olduğundan ziraat arazisi sıkıntısı vardır. Nüfusu çok, arazisi verimsiz ve kurak yerlerdeki halkımız da, çalışma imkân ve fırsatından mahrumdur.

Buna mukabil, arazi ve iklimin müsaadesi dolayısiyle ziraate elverişli mıntakalarımızdan bazılarında ise, çalışacak kol noksanından şikâyet edilmektedir: Ya nüfus azdır; yahut iş o kadar fazla ve tabiat o kadar verimlidir ki, mevcut nüfusa ilâve olunacak yeni aileler, yük teşkil etmiyecek, bilâkis istihsale yardımcı olacaklardır.

Demek ki, Toprak ve İskân Umum Müdürlüğünün bütçesi müzakere edilirken ortaya atılan iç iskan meselesi, Türkiye için ehemmiyetle ele alınacak bir mevzudur. Yukarıda çizdiğimiz tabloya nazaran, çeşitli âmillerin tesiriyle geçim darlığı çeken bölgelerdeki halkımızı, ziraatte, köy sanatlarında yahut sanayide çalışma imkânlarına kavuşturacak şekilde yeni yurtlara göçermek yollarını aramağa mecburuz.

Bu sayede, artık muhafazasından ümit kesilen ormanlarımızdan bir kısmını olsun kurtarmak, belki mümkün olacaktır. Çünkü, orman tahribatının hepsi, sadece kolay kazanmak ve çok çalışmadan geçinmek yoluna sapanların eseri değildir, insan, muztar kalırsa, yaşamak için her çareye başvurur. Kanunlar bile, «etat necessite» denilen ıstırar halini kabul etmişlerdir.

Şu halde, fada nüfuslu ve geçimi dar bölgelerden, yahut, çalışma sahaları mahdut, çalışma şartları ağır mıntakalardan bir kısım halkı, muayyen plânlar dairesinde kaldırıp müsait yerlerde iskân etmek ve süratle müstahsil hale getirmek mecburiyetindeyiz.

Nazariyede (iç kolonizasyon) diye andan bu kitlevi yer değiştirmelerin muvaffakiyetle başarılabilmesi için önceden gayet etraflı tetkikler, yapılmasına ihtiyaç vardır.

İç iskâna tâbi tutulacak bölgelerin ve ailelerin, bir iki yıl müddetle müşahede altına alınması lâzımgelir. Aynı zamanda bu ailelerin göçecekleri bölgeler de önceden tayin edilip, göç edeceklerin buralarda kolaylıkla yerleşmeleri için evvelden hazırlıklar yapılması zaruridir. Bu tetkik ve müşahedeler, yalnız iktisadî ve coğrafî bakımdan değil, sıhhi, ruhî ve kültürel bakımlardan da yapılmalıdır.

Bu inceleme ve gözlemeleri, yalnız şu umum müdürlüğe veya bu vekâlete mi bırakacağız?

Resmî dairelerin, bu kadar ince tetkik ve müşahedeleri başarabilecekleri şüphelidir. Başka memleketlerde, bu kabil millî mevzularda Üniversiteler geniş ölçüde vazife ve mes'uliyet deruhte ederler. Bu çalışmalar, kendileri için, hem bir tatbikat ve araştırma teşkil eder, hem de memlekete büyük bir hizmet ifa edilmiş olur.

Hükûmet böyle bir işe girişirse, içtimaî ve iktisadî tetkikler ve müşahedeler için, Siyasal Bilgiler Fakültesinin hazırlıklı olduğunu sanıyoruz. Meselenin ziraî ye sağlık bakımlarından incelenmesini, Ziraat ve Tıp Fakülteleri deruhte edemezler mi?

Türkiye'de iç iskân hareketlerine girişmenin zamanı çoktan gelmiştir. Buna süratle başlanacağını umarız.

ristan ve Türkistan'dan gelen göçmenlerin bazıları ziyadesi ile fakirdir ve bunlara eşya yardanı yapılmak üzere on bin lira ayrılmıştır. Gelen göçmen miktarını göz önüne alınız, gelişlerindeki hali gözünüzün önüne getiriniz, hemen hiç birisinin zengin ve paralı olmadığını kabul ediniz. Sonra da, eşya için ayrılan tahsisatın «geriliğine» ne derseniz deyiniz.

Biz, yapılan işlerin biç birisinin iyi ve müspet olmadığım söyliyecek değiliz. Ancak, gözle görünen bir hakikat vardır ki, bu da göçmen işinde büyük titizlik göstermişiz, bu titizliği istenildiği şekilde tatbik mevkiine koyamamışız. Büyük işlerin hallinde, büyük para miktarları iş görür. Bu şimdi keşfedilmiş bir hakikat değildir, göçmen dâvası kendini ortaya koyduğu tarihte Başbakan Menderes, bu meseleyi, bu prensibi bütün açıklığı ile söylemişti. Fakat nedense, istenilen, beklenen yapılmadı, belki yapıldı fakat eksik yapıldı. Her eksik iş, eksik yapılan her icraat, yapılmamış sayılmalıdır.

Yeni bir hamle

Ziraat Bankasının, tatbikatı sırasında ne gibi mahzurlar doğuracağını pek bilmediğimiz bir hareketi vardır. Köylüye mesken kredisi vermek.. Memleketimizin köylü nüfusu ile gelen göçmenlerin miktarı arasında rakam üzerinde bir kıyaslama yapmağa değmez. Mevcut ile gelen arasında yüzde bir üzerinden muamele görmesi gereken bir nispet vardır. Köylüye verilecek olan mesken kredisi yanında göçmenleri unutmamak, hatta onlara daha rahat imkânlar tanımak iyi olacaktır. İnanmak lâzımdır ki, göçmen bir toprağın başında, bir meskenin bulunmasını ama ister borç, ister hibe arzu etmektedir. Çünkü bu toprağa kan itibariyle bağlı, madde itibariyle çok uzakta bulunmaktadır. Borç dahi olsa, makul taksitlerle, toprağı devlet tarafından verildikten sonra, bir meskene sahip olmağı arzu edecektir. Küçük bir sondaj bunu gösterecektir. Göçmen makûl taksitli bir borçtan yılmıyacağını göstermiştir, ancak verilmesini temin etmek lâzımdır.

Bu dertlerin kısa bir hikâyesi göstermektedir ki, memlekete bir «iskân bakanlığı» lâzımdır. Hariçten gelenlerin iskânı bu kadar derin uçurumlar gösterirken bunların yanında, toprağa yerleşememiş, iç iskâna muhtaç geniş bir kitlenin de önümüzde olduğunu unutmamak lâzım gelmektedir.

İç iskân dâvasında ne gibi hamlelere girişilmiştir? Bütün bunlar herkesin malûmudur. Herkesin malûmu olan ise iç iskân meselesinde de çok sözün söylendiği, bugüne kadar biç bir icraatın yapılmadığıdır. Toprak dağıtma komisyonları gibi «iç iskân ve göçmen iskânı» gibi meseleleri de gözden geçirip tesbit edecek, teşekküllere ihtiyaç vardır. Yoksa, bu meseleler sadece nutuklarımızda dertti yaralar batinde görünecektir. Ve tekrarından fayda buluyoruz ki, bu işlerin, iç ve dış iskânın yapılabilmesi için, bir bakanlığa şiddetle ihtiyaç vardır.

BASIN

Meşhur New-York Times

Basın hürriyetinde titizdir

Sansür

Alâka uyandırıcı anket

Dünyada basın hürriyeti ile en ziyade alâkadar olan gazete sıfatına hakkile lâyık bulunan meşhur New-York Times yeni bir seneye girdiğimiz şu sırada basın hürriyetinin dünyanın dört bir tarafında nasıl anlaşıldığına dair anket yayınlamıştır. Anketi yapan, gene dünyaca maruf Amerikan Associated Press havadis ajansıdır. New-York Times'in verdiği malûmat şudur:

Son altı ay zarfında dünyada haberlerin sansürlenmesi bakımından çok az bir değişiklik olmuştur. Assaciated Press tarafından yapılan bir tetkik bunu göstermektedir. Haberlerin serbestçe yayılması hususunda Lâtin Amerika memleketlerinin bazılarında konulan tahdidat hâlâ devam etmektedir. Onuncu yıllık toplantısında Intern American Press Association, Lâtin Amerika memleketlerinde oturan insanların beşte birinin sansürden farkı olmayan devamlı veya zaman zaman kendini gösteren bir sindirme siyaseti altında yaşamakta okluklarım bildirmiştir.

Orta Doğuda durum biraz düzelmişti, fakat bakınız Kahire'deki Associated Press muhabiri ne diyor; Arap memleketlerinden hiç biri basın hürriyetini bir prensip olarak kabul etmemedir. Sansür bu memleketlerde politika icabı kaldırılan veya konulan bir şeydir, prensiple ilgisi yoktur.

Muhtelif memleketleri sansür bakımından tetkik edersek şu durumu görürüz (ayrıca tasrih edilmediği taktirde harice çıkan haberler sansürlenmemektedir):

Sovyet bölgesi

Moskova'da bulunan bir Associated Press, muhabiri, Moskova'da sansürlenmiş bir haberinde şöyle diyor:

«Batı muhabirler tarafından Rusya dışına gönderilen haberler üzerindeki sansür tahdidatı bazan hafifler gibi oluyor. Fakat bu hususta kimse kat'î bir şey söyliyemez, çünkü bir gün bir bakıyorsunuz haberiniz sansürün canını sıkmıştır. Binaenaleyh Moskova hâlâ Moskovadır. Batılı muhabirlerin harice yolladığı her haber hâlâ sansürlenmektedir. Haberlerden ne gibi kısımların çıkarılacağını kimse kestiremez. Mamafih, ekseri batılı muhabirler Malenkov hükümetinin sansürü hafiflettiği fikrindedirler.»

Çekoslovakya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan, Polonya ve Arnavutluk gibi demir perde memleketlerinde bu hususta herhangi bir değişiktik olmamıştır. Umumiyetle bu memleketler batılı muhabirlere kapılarını kapalı tutmaktadırlar.

Britanya Milletler Camiası

Britanya, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Hindistan, Pakistan ve Seylan'da serbest basım geleneği devam etmektedir. Yeni Zelanda'da müstehcen yazılar hususunda yeni bir kanun çıkmıştır, fakat bu kanunun hükümleri Britanya'dakilerden daha şiddetlidir. Uganda ve Kenya'da fevkalâde durum devam ettiği için buralarda basım kontrola tâbi tutulmaktadır. Hong Kong'da İngiliz - Çin münasebetlerine dokunabilecek haberler daha kaynaklarında kontrola tabidirler. Hong Kong hükümeti Komünist Çin av uçaklarının bir yolcu uçağım düşürdüklerine dair haberi yirmi dört saat gizlemiştir. Singapur ve Malaya'da fevkalâde durum hüküm sürmektedir ve her iki hükümet de gazeteleri kapatabilirler.

Batı Avrupa

İspanya'da harice giden haberler sansure tâbi değilse de ecnebi muhabirlere verilen haberler kontroldan geçmektedir. Yurt içinde basılan her şey sıkı bir kontrola tabidir. Portekizde de . hükümet iç basını kontrol etmektedir.

(Finlandiya'da sansür yoktur, fakat gazeteler Sovyet Rusya'ya dan yaptıkları neşriyat hususunda titiz hareket etmektedirler.

Batı Almanya'da işgal makamlarının basın üzerindeki kontrolları artık kalkmıştır. Anayasa, hükümetin basına müdahale etmesini yasak etmiştir. Doğu Almanya'da radyo ve basın komünistlerin sıkı bir kontrolü altındadır. Avusturyada sansür yoktur, fakat işgal makamları nazi taraftarı buldukları herhangi bir, yazıyı menetmet selâhiyetini haizdirler.

Yunan hükümetinin Kıbrıs meselesinde takip ettiği siyaseti tenkit ettikleri için bir gazetenin sahibi ve başyazarı para cezasına çarpılmıştır. Bu ceza-

lar «dehşet yaratmağa meyyal» neşriyat hususunda çıkarılan bir kanunun bükümlerine göre verilmiştir. Yugoslavya harice giden haberleri sansürlemez, fakat hariçte Yugoslav hükümetini tenkit yollu yapılan neşriyat hakkında hassasiyet gösterir. İç basın sıkı bir şekilde kontrol edilmektedir.

Afrika

B elçika Kongosu umumî valisi bütün mecmuaları kontrol eder. Fransız Fasında ve Tunus'ta bazı milliyetçi neşriyat durdurulmuştur.

Türkiye ve Orta Doğu

İ ran'da iç basın sıkı bir kontrol altında bulunmaktadır. Hükümetin hoşuna gitmeyen haberler gönderen muhabirler bu hususta izahat vermeye davet edilebilirler. Türkiyede yeni basın kanununa göre bir vatandaşın şeref ve haysiyetim rencide edecek neşriyatı yapmak bir suçtur. Bu yüzden bazı gazetecilere hapis cezaları verilmiştir.

Mısır'da bazı nadir hallerde harice gönderilen haberlerde kesintiler ve gecikmeler olabilir. İç basın hâlâ sıkı bir sansüre tabidir. Suriye'de muhabirler harice, gönderdikleri telgraf haberlerinin birer, kopyalarım hükümete vermek mecburiyetindedirler. Lübnan'da fevkalâde hallerde harice giden telgraflar durdurulup okunur. Ürdünde de fevkalâde hallerde telgraflar sansürlenir, ve kopyaları istenir. Geçen sene Irak hükümeti memlekette çıkan gazetelerin ekserisini kapatmıştır. Fek az ecnebi muhabir Suudi Arabistana girebilmektedir. İsrail'de ise askeri emniyeti ilgilendiren hususlar sansüre tâbidir.

Uzak Doğu

K omünist Çin'de dahili haberler tam bir kontrola tâbidir. Amerikalı olmamak şartiyle bir kaç muhabirin memlekete girmesine müsaade olunmuştur, fakat bu muhabirler haberleri istedikleri zaman istedikleri yere göndermekte güçlük çekmektedirler. Milliyetçi Çinde sansür yoktur, fakat hükümetçe sevilmeyen muhabirler bazı engellerle karşılaşabilirler. İç basın milliyetçi taraftandır. Japonya'da resmî bir sansür yoktur. Kore'de Koreli muhabirlerin askeri sansürce kontrolü artık durmuştur.

Hindistan'da hem bir hükümet radyosu olan All-India Radio ve hem de memleketin en büyük haberler ajansı bazan hükümetin tavsiyelerine göre hareket eder. 1951 de çıkan basın kanunu geniş bir şekilde tatbik edilmemiştir. Bu kanun cürmü teşvik edici mahiyetteki haberleri kontrol hakkını veriyordu.

Pakistan'da Ekim ayında vuku bulan kabine değişiklikleri basının sıkı bir şekilde kontrol edilmesine yol açtı. Buhranlı zamanlar hariç haberler sansürlenmemektedir.

Vietnam, Kamboç ve Laos'tan dışarı giden haberlerin sansürlenmesi artık

kaldırılmıştır. Güney Vietnam'da ve kuzeydeki komünist bölgede mahallî basın sıkı bir kontrol altındadır. Birmanyada hükümeti tenkit eden haberler resmi makamlarca sıkı bir şekilde gözden geçirilir.

Orta Amerika

Guatamala'da Haziran ve Temmuz aylarında çıkan isyan münasebetiyle alınan sansür kararı tamamen kaldırılmamış ise de şimdilik tatbik edilmemektedir. Radyo ve basın serbesttir, fakat emniyet bakımından lüzum hasıl olduğu taktirde tahdid konabilir. Honduras ve Nikaragua'da basın nisbeten serbesttir. Nikaragua'da muhalefet gazeteleri General Somoza hükümetini ihtiyatla tenkit etmektedirler. El Salvadorda hükümet makamları bazı hallerde gazetelerin bazı haberleri vermemesini istiyebilirler.

Güney Amerika

Bpanyaları siyasî haberler gönderirpanyalar siyasi haberler gönderirken çok titiz hareket etmekte ve bazan bu gibi haberleri reddetmektedirler, iç basın Peron rejimini 'hiç tenkit etmez, ve hükümetçe tasviri edilmeyen haberleri basmaz. Mevkuf bir gazeteciyi serbest bıraktıkları için iki hâkime işten el çektirilmiştir. Kolombia'da bazı gazeteler sansüre tâbidir, fakat basının kontrolü hakkında bir sene evvel alınan karar kaldırılmıştır. Bolivya'da iç basın sansüre tâbidir. Uruguay Yüksek Mahkemesi bir hakaret suçundan dolayı mahkûm edilen bir gazeteciyi affederek basın hürriyetini takviye etmiştir. Venezüella'da basına sık sık nelerin basılıp nelerin basılmıyacağı bildirilir. Telgraf kumpanyaları hangi haberlerin tetkik için hükümete gönderileceğini ve hangilerinin gönderilmiyeceğini bilirler. Brezilya'da sansür yoktur, ve gazeteler hükümeti istedikleri gibi tenkit edebilirler.

MUSİKİ

Konserler

35'inci sanat yılı

Baba, anne ve iki kızları — Necdet Remzi Atak ailesi— geçen Pazar günü Millî Kütüphane salonunun platformunda yerlerini aldılar. Aralarında aileden olmayan iki kişi vardı: klarinetist Hidayet Ünsal ve viyolonselist Aziz Gürerk. Salon tamamen doluydu. Ankara'nın musiki muhiti oradaydı. Necdet Remzi Atak'ın otuzbeşinci sanat yıldönümü kutlanacaktı. Mizansen hazırdı. Kütüphane müdürü Adnan Ötüken söz alınca ışıklar söndü. Ötüken konuşurken Necdet Remzi'nin —kitap rafları üzerine yerleştirilmiş — çocukluk resmi aydınlatıldı. Sonra Necdet Remzi, iki kızının da —Viyolonist Sümer Atak Savaşır ve viyolist Necla Atak— dahil bulunduğu kuartetiyle ve Hidayet Ünsal'ın iştirakiyle Mozart'ın klarinetli kentet'ini çalmağa başladı. ikinci muvmandan sonra sazlar bir daha akord edildi. Fakat kusur, akordda değildi. Klarinet hariç, çalınan musiki Mozart'a pek benzemiyordu. Bitti. Bu sefer Necdet Remzi, karısı Leylâ Atak'ın piyano refakatiyle, Wieniawski konsertosunun Romance'ını çaldı. Programda yazılı olmasaydı, çalınanın bir romans olduğu ancak havali pek geniş olanların aklına gelebilirdi. Antraktta dinleyiciler daha ziyade, ilk konserini veren Hidayet Ünsal'dan bahsediyorlardı. İkinci kısımda önce kuartet, can havliyle, bir Mendelssohn kuartetinin ilk muvmanını çaldı. Konser, Necdet Remzi'nin, gene zevcesinin refakatiyle çaldığı. Tartini'nin Şeytan Trili sonatıyla bitti.

İşgal altında konser

Necdet Remzi Atak, sanat hayatına bir «harika çocuk» olarak başlamıştı, ilk konserini 1920 yılında, yani mütareke, esnasında ve İstanbul işgal altındayken, Galatasaray Lisesi salonunda vermişti. Milli Kütüphane'deki konserin program notlarında «... boğazı sıkılıp boğulmaya ve susturulmaya çalışılan Türklük, 9 yaşındaki bir çocuğun keman sesleriyle ilk feryadını, ilk haykırışını duyurdu. Beyoğlu'nun ortasında gürleyen bu ses, vatansever muhitlerde bir bomba tesiri yaparak, sanki ilerdeki zaferlerimizle bugünkü saadetimizi bize o zamandan müjdelemişti» gibisinden büyük lâkırdılarla bahsedilen konser, iste. bu konserdir.

Binbaşı, Remzi, sahada alâkasız bir zat değildi. Oğluna önce bir Anesti efendiyi hoca olarak tutmuştu. Bir müddet sonra Necdet Remzi, mahfelde subay ailelerine polkalar çalıyordu. Günün birinde bir Macar virtiözü ve pedagogu, Karl Berger, Necdet Remzi'yi tanıdı. O gün, küçük sanatkârın istikbalini tayin etti. Mektepten alındı. Berger'in sıkı öğretim rejimi altında çalışmağa başladı. Beethoven, Viotti, Paganini, Handel, Bach ve Hubay'in eserlerinden mürekkep programıyla Galatasaray Konseri, bu çalışmanın ilk mahsulü oldu. Bunu, İstanbul'da ve diğer Anadolu şehirlerinde başka konserler takip etti.' Necdet Remzi Ankara'da Atatürk'ün huzurunda çaldığı zaman 15 yaşındaydı.

O sıralarda Robert College'e de devam ediyordu. 1928'de musiki tahsiline devam etmek üzere Leipzig'e gitti. Orada, Gewandhaus orkestrasına girmek istedi. Diğer yirmi dokuz namzetle beraber, imtihan edilmek üzere, şöhretli orkestra şefi Bruno Walter'in huzuruna çıktı. İmtihandan sonra, Bruno Walter'in, Gewandhaus orkestrasında açılacak yerlerde münavebe ile çalmalarım uygun gördüğü üç viyolonistten biri de Necdet Remzi idi.

Genç viyolonist Leipzig'de, imtihan heyetinin takdirini kazanarak, solistlik diplomasim aldığı zaman yıl 1930 idi. O zamana kadar birçok Alman şehrinde konserler vermişti zaten. Ertesi yıl vatana döndü. Önce Musiki Muallim Mektebi'nde ve sonra da Devlet Konservatuarında öğretmenlik yapmağa başladı ve kendi tabiriyle boy boy öğrencilerle haşır neşir oldu. Bu meyandâ, Almanya'da kurduğu repartuarı pek genişletememekle beraber, birçok da konser verdi.

Kendi emprezaryosu

Bir reklâm ajanı, konser sahasına atılmış bir sanatkârın başlıca ihtiyaçlarındandır. Memleketimizin musiki hayatının henüz teşkilâtlanmamış olması, iş ve ticaret esaslarına uyarak faaliyet gösteren emprezaryoların yokluğuna sebebiyet verivor. Bu eksiklik, Necdet Remzi gibi bir sanatkârı, kendi reklâmını bizzat yapmağa mecbur etmektedir. Sanatkâr, öğretim ve solistlik çalışmalarına ilâve olarak bir de — geniş ölçüde — kendini tanıtma faaliyetine girişmiştir. Münekkitlerle ve

Necdet Remzi Atak

Müftehir hoca

gazetecilerle daima teması muhafazaya çalışır; onlara fotoğraflarını ve hakkındaki yazıların kupürlerini — ve bu ara çalışmalarına dair bir broşürü — gönderir. Aynı zamanda öğrencilerinin tanıtılmasında da büyük rol oynar; onların emprezaryoluğunu da yapar. Konservatuardaki sınıfı, bir sergi halindedir. Fırsat düştükçe, dostlarına, münekkitlere ve gazetecilere bu salonu gezdirir.* Duvarlardaki fotoğrafları ve dokümanları gösterir. Salonda baş köşeleri, mütevaffa öğretmeni Karl Berger'e ait hatıralar işgal eder.

Kendi propagandasını bizzat yapması umumiyetle hoş karşılanmaz. Hattâ bu işle meşgul olmaktan, viyolonistliğini geliştirmeğe vakit bulamadığı —herhalde nükte olsun diye— söylenir. Mamafih Necdet Remzi Atak, son birkaç sene içinde, propaganda faaliyetini de, konser faaliyetini de durdurmuşa benziyordu. Acaba şahsına ve keman çalış tarzına müteveccih hücumlardan usanmış mıydı?

Yarım ses tiz?

Nitekim memleketimizde, Necdet Remzi Atak kadar hem en yüksek methiyelere mazhar olmuş, hem de en şiddetli tenkitlere maruz kalmış musikişinas yoktur belki. Hemen her konseri bir hâdise olur. Aleyhindeki mütalâaların bir kısmını tenzil etsek bile, geri kalanında hakikat payı az değildir. Necdet Remzi Atak'ın öğretmenliğindeki çalışkanlığı ve keman çalışındaki teknik hâkimiyeti umumiyetle takdir edilmekle beraber icrasındaki müzikalite yokluğu, kuruluk — taraftarları buna «akademizm» diyorlar —», ifade hataları, tonunun acılığı ve keman sesinden ziyade obua sesine benzemesi inkâr edilemez. Bir zamanlar da Atak'ın, kendisine refakat eden sazlardan yarım ses daha tiz çaldığı ortaya atılmış ve bu iddia münakaşalara yol açmıştı. Filhakika Atak kemanım, yarım ses değilse bile, biraz tiz akord eder.

Kimleri yetiştirdi?

Pazar günkü konserin program broşüründe, Necdet Remzi Atak'ın yetiştirdiği başlıca viyolonistlerin isimleri zikrediliyordu: İlhan Ozsoy, Erdoğan Çaplı, Can Kutay, Hasan Alpaslan, Hüsnü Özbayazıt, Halûk Onarır, Erol Aygün, Sümer Atak, Sermet Abaoğlu. Maalesef, bu genç viyolonistlerden hiçbiri, yurdumuzdaki iyi viyolonist kıtlığını giderememiştir. İçlerinde, meslek hayatına başladığı zaman en çok ümit, veren Erdoğan Çaplı idi. Halbuki o da, ciddî musiki sahasını tamamen bırakmış, işi hafif musikiye ve eğlendiriciliğe dökmüştür. Liko Amar'la çalışmalarına devam eden İlhan Özsoy — birinci sınıf bir viyolonist olmamakla beraber — muhakkak ki aralarında en ziyade mevcudiyet gösterendir. İşin henüz başlangıcında bulunan Erol Aygün'ün ise istikbali çok parlak görün» mektedir. İnşallah O bizi hayal kırıklığına uğratmaz.

Bedava sirke

Üniversite konserleri başlangıçta, fikir ve teşebbüs olarak, övülmeğe değer bir mahiyetteydi. Gene de öyledir. Mevsim süresince muntazaman bedava konserler vermek, halk arasında batı musikisi anlayışının yükselmesine hız verme ve musiki kültürünü yayma bakımından büyük imkânlar arzeden — çok da muhtaç bulunduğumuz — bir faaliyet sahasıydı. Bu konserler. Riyâseticumhur Filarmoni Orkestrasının —zaten fazla mesai yaptıklarından şikâyet eden — üyeleri için ek bir fedakârlık gerektiriyordu. Fakat kayıtsızlık, zevksizlik ve işi kolay tarafından halletme temayülleri bu güzel teşebbüse de musallat olursa, üniversite konserlerinden bir kültür hareketi olarak beklenen neticeler tabiatiyle tahakkuk edemezdi. Nitekim öyle oldu. Bu konserleri tertiplemekteki gaye, halka — en geniş manisiyle — musiki kültürü vermek değil midir? Öyleyse soralım. Üniversite konserlerini tertip edenler ve dinleyiciler, bu gayenin gerçekleşme yolunda olduğuna inanıyorlar mı? Buna inanabilmek için biraz fazla saf olmak lâzımdır. Konser ve konferans yoluyla kütle, eğitimi işine girişilince herşeyden önce akla konserlerin programları ve konferansların metinleri gelir. İlk üniversite konseri bundan iki buçuk yıl önce verildi. Geçen Cumartesi günkü konserin ise 27*-inci Üniversite konseri olduğu bildiriliyordu. O zamandanberi kaç yeni eser halka takdim edilmiştir?. Hiç Bütün yapılan, halk üzerinde en iyi tesir yapacağına ve en çok alkış toplayacağına kanaat getirilen garantili birkaç parçanın, konser konser üstüne tekrarı olmuştur. Maksat eğitim midir? Yoksa halkı eğlendirmek ve alkış kazanmak mı? Kültürü yaymak için İlkbahar Sesleri valsinden mi medet umuyoruz? Üniversite konserlerinin programları, Filarmoni konserlerininkilerden de beter durumdadır. Acıklı haldedir. Şu geçen hafta çalınan İspanyol Kaprisi'ni ele alalım. Sade bu yıl bu eser kaç defa çalındı? Ya geçen yıl?... Buna. rağmen orkestra bu eseri doğru dürüst çalmayı öğrenebilmiş midir? Hayır. Çünkü İspanyol Kaprisi, orkestra konsertosu denebilecek tipte bir eserdir. Virtüöz orkestraların — yani Riyâseticumhur Orkestrası gibi olmayan orkestraların — harcıdır. Virtüozite çalışmayla elde edilir. Bizim orkestranın ise buna hiç niyeti yok görünmektedir. Dolayısiyle icra kalitesi de düşüktür. Hem orkestra üyelerinin çoğu, üniversite konserlerini bir angarya telâkki etmektedirler.

İzah metinleri üstünkörü ve baştan savma hazırlanmaktadır. Bazan bir eserin izahı birkaç kelime ile geçiştirilmektedir. Bestekârların hususiyetleri, musiki tarihindeki durumları, özlü bir şekilde bahis mevzuu edilmemekte ve eserlerinin münakaşası yapılmamaktadır. En iptidai ve bulanık bilgilerle iktifa edilmektedir.

Bu konserler, şimdiki haliyle olsa dahi, Batı musikisinden nasibini almamış Anadolu şehirlerinde verilseydi muhakkak ki çok faydalı olurdu. Nitekim orkestranın, mevsim bitince, yedi aylık tatilim biraz kısıp bir Anadolu turnesine çıkması çok yerinde olur. Fakat Ankara'nın göbeğinde ve hem de Ankara üniversitesi gibi bir ilim ocağında verilen konserlerin seviyesini tayinde, bunları hazırladıkları bildirilen Milli Kütüphane Müdüriyeti ile Fakülte Öğrenci Derneğinin daha titiz davranmalarını istemek hakkımızdır.

Yıldız; ama nasıl?

Monique de la Bruchollerie, dünya münekkitlerinin en hararetli methiyelerine mazhar olmuş bir Fransız piyanistidir. «Bir kuyruklu yıldız geçmiş gibi dünyayı hayrette bırakıyor.» «Öğretmenlerinin ve münekkitlerinin en

büyük ümitlerini gerçekleştiriyor. «Çalışında, bir erkeğin kudreti, ile bir kadının hassasiyetini birleştirmiş.» «Piyano çalmada mükemmeliyetin ne olduğunu yeni bir telâkkiyle bize bildirdi.» İşte, onun hakkında yazılanlardan birkaç cümle..

Geçen Pazartesi günü Monique de la Bruchollerie, İstanbul'da Saray sinemasında bir resital verdi. Birkaç sene önce de Türkiye'yi ziyaret etmiş olan sanatkârın programında Beethoven'in Pathetique sonatı, bir Mozart sonatı, Chopin, Debussy, Ibert ve Vallier'den parçalar vardı. Parlak bir konserdi ama, Vatan'ın musiki münekkidi Fikri Çiçekolu, methiyelerinde oldukça kayıtlıydı:

«Kuvvetli bir tekniğe sahip. Fakat elindeki bu mühim koza güvenen sanatçı, bize öyle geldi, ki, dinleyicide hep bu yoldan tesir yaratmak sevdasında... Fakat viritözlüğün ve Ses cambazlığının nasıl olsa sonu geliyor. Sonsuz olan asıl musiki, saf musiki...» diyordu.

Belki de Monique de la Bruchollerie'vi kuyruklu yıldıza benzeten Avrupalı münekkit, başka bir zaviyeden de haklıydı.

Gecikmiş çocukluk

Yehudi Menuhin, tehir edilmiş konderlerinin listesine acı acı baktı. «Gecikmiş bir çocukluğun icaplarım yerine getiriyorum galiba» dedi. 6 yaşındaki oğlu Gerard'dan sonra, 38, yaşındaki şöhretli keman virtüözü da kızamığa yakalanmıştı.

Sonra ilâve etti: «Halk beni mazur görsün. Hiç mektebe gitmemi; bir sanatkârdan başka ne beklenir?»

SPOR

Tekmeli futbol

Topa vurmak lâzımdır...

Futbol

Çicek ve tekme

Geçen hafta Ankara'da 19 Mayıs stadında bir futbol maçı vardı, İstanbul profesyonellerinden Beşiktaş'ı, Fenerbahçeyi yenen ve Galatasaray ile berabere kalan Yugoslav liginden Sarajevo takımı, Ankara'da da iki maç yapacaktı. Cumartesi günü Oynadığı ilk maçında tatminkâr olmamakla beraber gine de Hacettepe'yi 2-0 yenmeye muvaffak olan Yugoslav takımı, son defa ordu karmasının karşısına çıkıyordu. Bir defa daha ordu takımı ile halta içinde İstanbul'da karşılaşan Sarajevo'lular, bunu 1—0 kazanmaya muvaffak olmuşlardı. İşte, Pazar günü oynanan maç bunun revanşı oldu ve ordu takımı canını dişine takarak maçı 2—0 aldı.

Maçın kazanılmasından ziyade burada üzerinde durmak istediğimiz şey, ikinci devre ortalarında zuhur eden esef verici hâdisedir. (Mustafa'nın rakip oyuncuların sert hareketleri ile kendini kaybederek, bir Yugoslava attığı kasdi tekme ortalığı karıştırmıya kâfi geldi. Mustafa'ya diğer Yugoslav futbolcuları hücum edip buna saha dışında bulunan idareciler ve yedek oyuncular da iltihak edince, hâdise itişmeli, kakışmalı ve tekme, tokatlı bir meydan kavgası halini aldı, güçlükle yatıştırıldı.

Sahaya çiçek demetleriyle çıkan tarafların neticeyi tekmeye, tokada kadar götürmeleri çok çirkin bir hareket olarak sporseverler tarafından üzüntü ile karşılandı. Nezahat, zarafet ve nezaketi temsil eden çiçeğin ayağa düşmesine mi üzülelim; yoksa spor centilmenliğine karşı işlenen bu çirkin harekete mi?

Hâdisenin birinci derecede mesulü olarak maçın hakemini görmekle beraber, kendine 'hâkim olamayarak rakibini tekmeleyen Mustafa kıymette, tecrübeli bir futbolcuya da bunu doğrusu yakıştıramadık. Ne olursa olsun tekmeye tekme ile mukabele etmemesi, hâdiseyi hakemin görüşüne bırakması yapacağı tek hareketti. Fakat o, kendini kaybederek rakibini tekmelemekle futbol matrisine kolay kolay silinemeyecek bir leke bulaştırmış oldu.

Mustafa'dan sonra hâdisenin müsebbibleri Yugoslav futbolcuları ve idarecileridir. Mustafa'nın başına topla vurmak ve onu tartaklamak suretiyle misafir futbolcular hâdiseyi körükleyen unsurlardı. Onların bu hareketlerini yatıştırmak ve onlara sükunet tavsiye etmekle vazifeli idareciler ise tamamen aksi hareketlerde bulunmakla, bir idarecide aranan vasıfların yokluğunu gösterdiler. Biz onları sahaya koşarlarken, oyuncularını tesirine gidiyorlar zannetmiştik. Fakat ne yazık ki, onlar işi daha da büyütmek için sahaya koşuyorlarmış. Sahaya giren bir Yugoslav idareci Mustafa'ya attığı tekme ile hiç de iyi bir harekette bulunmadı. Düşünün bir kere yabancı bir sevinci önünde oynayan bir takımın futbolcu ve idarecilerinin yerli bir takıma karşı yaptıkları bu hareketler nelere sebep olmazdı. Maazallar bizim futbolcular da yapılanlara aynen mukabele etselerdi, durum ne olurdu acaba? Saha daha çok karışır, yirmi bini bulan seyirci kolaylıkla içeriye dolar, ve feci bir anbadenin önüne herhalde geçilemezdi. Fakat sükûnetini son ana kadar muhafaza etmesini bilen Ankara seyircisi, ufak tefek taşkınlıkları müstesna, her şeye rağmen böyle bir hareket tevessül etmemek efendiliğini gösterdi. Mustafa'nın yaptığı hareketi ne kadar yersiz bulduksa, Yugoslav futbolcuları ve bilhassa idarecisinin hareketini de o kadar yersiz bulduk. Hattâ onların mukabele etmeleri-

ni bir kelimeyle daha ifade etmek doğru olur: Çok çirkindi..

Her fena harekete aynen mukabele edilecek olursa spor sahalarında yapılan mücadelenin manâsı ortadan kalkar. Sahalarda oynanan futbolda, pistteki yaraşmalarda, kapalı salonlardaki spor oyunlarında ve nihayet ring ve minderlerde yapılan boks ve güreşde birleşen tek şey, sporcuda bulunması icabeden centilmenlik hasletidir. Bu hasletten mahrum bir sporcu ve idarecinin ise oralarda herhalde yeri yoktur.

Her spor branşında yapılan mücadelenin üç sonucu vardır:. Galibiyet, mağlûbiyet ve beraberlik. Mücadeleyi ya iki taraf dan birisi kazanır, veya birbirlerine faikiyet temin edemeyerek berabere kalırlar. Centilmenlik hasletine sahip sporcu, iyi veya fena neticelere razı olan kimsedir. Burada kabul etmek lâzımdır ki Yugoslav Sarajova futbol timi, mağlûbiyeti kabul edemeyen ve daha doğrusu hazmedemeyen bir ekiptir.

Güreş

Artık davranalım

F inlandiya karşısındaki imtihanı başarı ile veren genç grekoromen takımımız, dünya şampiyonasının favori takımlarından Macarlar karşısında da büyük başarı gösterdi. Millî karşılaşmayı 5—3 kazanan takımımız, Pazar gecesi yapılan temsili karşılaşmada da 6—2 lik net bir galibiyetle minderden ayrıldı. Hem de değişik bir kadro ile çıkarak. Bu göstermektedir ki, dünya şampiyonasında memleketimizi» temsil edebilecek kabiliyetteki elemanlar artık belli olmuştur. Bunları hemen ele alıp Nisan'a kadar çok sıkı bir şekilde hazırlanmak icabediyor.

Aynı ayarda iki kuvvetli takıma sahip olan güreşimiz için greko-romen dünya şampiyonasında iyi emareler belirmiş bulunmaktadır. Her türlü fedakârlığı göze alarak, icabederse hükümetin yardımını isteyerek hemen şampiyona için uzun vadeli bir kampın faaliyete geçmesi zamanı gelmiştir. Ocak ayının yarısını geçtiğimize göre Şubat başında faaliyete geçirilecek olan kampla, iki aylık devamlı bir çalışma muhakkak lâzımdır ve şarttır. Bu kampta kıymetli şampiyon Yaşar Doğu'nun dediği gibi, ilk onbeş gün güreşçilere bol gıda verilmeye tahsis edilmelidir. Bu müddet içinde şampiyonlarımız Doğu'nun tabiriyle «iliklendirilmelidir». Ondan sonra yapılacak idmanlarla kilolar ayarlanmalı ve muntazam gıda ile birlikte çalışmalara hızla devam edilmelidir.

Hepimiz biliriz bizde şampiyonlarımızın birçoklarının eline geçen para ile değil, eve barka bakmak boğazım doyurmak mümkün değildir. Dünya şampiyonu olan nice şampiyonlarımızın peynir ekmek ve Anadolu yemeği so--anla beslendiklerini de hep biliriz. Bu bakımdan Yaşar Doğu'nun söylediği iliklendirme tâbiri çok yerindedir. Milletin şerefini korumak için her türlü fedakârlığı yapmak lâzımdır çünkü, Rusya ve diğer milletlerle olan rekabet artık bu fedakârlıklardan kaçınılmamasını gerektirmektedir.

Nisan ayına çok az kalmıştır. Diğer milletler hızla çalışıyorlar, biz de bu memnuniyet verici iki denemeden sonra beliren ümid ışığını söndürmemeliyiz. Biraz gayret edecek olursak herhalde netice bizim için iyi olacaktır.

Türkiye - Macaristan
İyi bastırdık

Paten

Dünya ve Avrupa

D ünya ve Avrupa buz pateni şampiyonluğu münhal bulunuyor. Geçen yıl bu ünvanların ikisini de kazanmış olan Gundi Busch adındaki Alman kızı profesyonelliği kabul etmiş bulunmaktadır. İçinde bulunduğumuz Ocak avında Budapeştede yapılacak Avrupa ve Şubatta Viyana'da yapılacak Dünya şampiyonalarında onun yerini kim alacaktır? Herkes bu suali sormaktadır.

Geçen yıl Oslo'da yapılmış olan dünya şampiyonalarında Gundi'nin nasıl hiç beklenilmeyen bir tarzda ortaya çıkarak, Amerikalı Tanley Albright'ı yendiğini - hatırlayalım. Müsabakaların içinde cereyan ettiği korkunç şartlar bu eski şampiyonun mağlubiyetini doğurmuştu. Fırtınalı bir havada, hararet sıfırın altında otuz civarında dolaşırken yapılan yarışmaların güçlüklerini tasavvur edebilirsiniz. Tanley sıçrama kaabiliyeti fazla olan bir patinajcıydı. Hattâ o alandaki sporcuların en iyisi olduğu dahi söylenebilir. Bununla beraber Gundi çok güzel gösteriler yapmış, fena hava şartlarım dahi yenebilecek özelliklere sahip olduğunu isbat etmişti.

Tanley halen amatördür. Tabiatiyle onun Avrupa şampiyonasına katılması mevzu bahis olamaz, fakat umumî kanaate güre, dünya şampiyonası için namzetliği oldukça sağlamdır.

Bunların haricinde bazı İngiliz paten münekkitlerinin bu arada Susan Noel'in ileri sürdüğü, şanslı gördüğü İki İngiliz kızı vardır. Bunlardan birincisi geçen yıl yapılan dünya şampiyonasında üçüncü olan Erica Batchelor, ikincisi ise bu karşılaşmalar ile dördüncü defa yarış alanlarında gözükecek olan ve halen on beş yaşında bulunan Yvonne Sugden'dir.

Geçen üç yıl içinde İngiltere'de serbest paten sahasının en iyi yarışçısı olan Yvonne, aradan geçen bu kadar zaman içinde hareketlerinde epeyce terâkki etmiştir. Bu genç kızın bir antremanını seyreden Susan Noel seçtiği branşın paten alanında en donuklaşmış bir branş olduğunu ona söyleyince Yvonne gücenmiş gibi: «Hiç de değil çok enteresan» demiştir.

Erica Batchelor antremanlarını İskoçya'da, ikisi de profesyonel patenci olan anne ve babasının yanında yapmaktadır. Yvonne ise Streatham'daki meşhur Jacques Gerschvviler'in talebesidir. İngilterede Gerschwiler'in şöhreti o derece yayılmıştır ki adarım dört bucağından gelen genç kızlar yalnız onun antremanlarına katılabilmek için kışı Londrada geçirmeğe katlanırlar. Bunların arasında bu yıl oldukça parlak istikbal vadeden iki Alman patencisi de var. Rosal Petting ve Erica Rucker. Geçen yıl Osloda 13. ve 14. olan bu kızlar o zamandan bu yana muazzam terakkiler kaydetmişlerdir.

Bunlardan başka Amerikanın Carol Heiss'i de hesaba katılması gereken değerlerden biridir. Geçen yıl ayağından sakatlandığı için Oslo'daki yarışmalara katılamamıştı. Carol Heiss halen 15 yaşındadır..,

HEP ZİHNİMDE
EMLAK BANKASI ile
akt edeceğiniz bir
YAPI TASARRUFU MUKAVELESİ
ile yaptıracağınız evin % 90 ı nisbetinde
30.000 liraya kadar % 5 faiz ve 20 Sene
Vadeli Kredi Sağlamak suretiyle sizi bu
gayenize ulaştırır.

Ömür boyunca
aylık gelir
ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR
ÖMÜR
BOYUNCA
AYLIK
GELİR
ömür boyunca aylık gelir
TÜRKİYE
VAKIFLAR
BANKASI
ömür boyunca
aylık gelir
Ömür boyunca
aylık gelir

Yüksek Tansiyonun İSTİKBALİNİZİ TEHLİKEYE Düşürmesi İcap etmez.

Senelik muayeneler doktorunuza yüksek tansiyonu *vaktinde* teşhis etmek imkânını verir, o zaman *tedavi de kolay* olur

Doktorunuzla *birlikte* yüksek tansiyonun hayatınızın düzenini bozmasına mani olabilirsiniz

Muntazam ve itidalli bir yaşama tarzı tansiyon yüksekliğini önlemek hususunda çok müessirdir

O Yaşında veya daha yaşlı iseniz nsiyonunuzu muayyen fasılalarla ontrol ettirin. Yüksek tansiyon ekseri a orta veya daha ileri yaşlarda görülür senelik muayeneler bunun başlangıçta nlaşılmasını mümkün kılar. Zaman zaan baş ağrısı, baş dönmesi, nefes rlığı, yorgunluk duyuyorsanız doktouza gitmeyi ihmal etmeyin! Bütün haller Yüksek tansiyonun işaretleridir, kat diğer sebeplerden de ileri gelebilir. Asıl sebebin ne olduğunu ancak oktorunuz bilebilir. yalnız o, hakiki rahatlığınızı anlayabilecek imkânlara sahip, ve lâzım olan tedaviyi tatbik edebilir

Doktorunuz Tansiyonuzun Yüksek olduğunu Gördüğü takdirde — neler YAPMAMANIZI ve neler YAPABİLECEĞİNİZİ size söyleyecektir. Umumiyetle tavsiye edeceği şey «mutedil bir hayat sürmektir.» Aşırı yemek, aşırı bedeni faaliyet üzüntü ve asab gerginliği yüksek tansiyonu *daha da yükseltir*. Size, «daha sakin» bir hayat sürmenizi tavsiye ettiği takdirde, ona uyun. Unutmayın ki, tavsiyelerini ihmal ederseniz, yüksek tansiyon, kalpte, böbreklerde, damarlar ve beyninizde ciddi arızalar tevlid edebilir.
Kendisiyle iş birliği *yaptığınız takdirde*, Doktorunuz, bunlardan sizi koruyabilir.

Doktorunuza yardım ettiğiniz takdirde — bir çok faydalı ve müsmir yıllara sahip olabilirsiniz. İlâçlar, yiyecekler ve cerrahi hakkında bilgileri sayesinde doktorunuz, yüksek tansiyonu önlemek ve ihtilâtlarile mücadelede çok şeyler başaracak vaziyettedir. Kendisine siz de *yardım ediniz*. İşinizde kendinizi zorlamadan çalışmayı, istirahat etmeyi öğreniniz. Ruhi heyecanlardan kabil olduğu kadar kaçınınız. Makul bir şekilde yiyiniz, muntazam *ekzersizler* yapınız ve bol uyuyunuz. Durumunuzu *merak etmeyiniz*. Makul bir şekilde hareket ederseniz, yüksek tansiyonunuza rağmen uzun, mesut ve cazip bir hayat sürebilirsiniz.

• Bu, en mühim sağlık konularına dair hazırlanmış yazılardan bir tanesidir. Bu yazılarda, doktorunuzla tam işbirliğinin, sağlığınızı korumakla kalmayıp, uzun ve sıhhatli bir ömür sürmenizi de nasıl mümkün kılacağını göreceksiniz.

SQUIBB
İLÂÇLARI
1858 DENBERİ